Midrash. Rabbōth

Midrash rabbah

X 893
M584

שמשה אותה אורה שתים עשרה שלערב שבת ושתים עשרה שלילי שבת ושתים
עשרה שלשבת כיון ששקעה החמה במוצאי שבת התחיל החשך ממשמש ובא
ונתירא אדם הר׳ אמ׳ תאמר אך חשך ישופני תאמר אותו שכת בו הוא ישופך
ראשי בא להזדווג לי מה עשה הקב״ה זימן לו שני רעפים והקישן זה לזה ויצאת
מהן האור ובירך עליה ב״א אמ׳ה בורא מאורי האש הה״ד ולילה אור בעדני
אתיא כדשמואל שמואל אמ׳ מפני מה מברכין על הנר במוצאי שבת מפני שהוא תחלת
ברייתו שלעולם : ר׳ חונא משום ר׳ אבהו בש׳ ר׳ יוחנן אף במוצאי יום הכפורים
מברכין עליו מפני מה מפני ששבת האור כל אותו היום : בירכו ביציאתו
לוי בש׳ ר׳ יוסי בר חנינא כל יום שיש בו סיון כת׳ בו ברכה ואינו חסר כלום בחמישי
נבראו בו עופות ודגים ובני אדם שוחטין עופות ואוכלין וצדין דגים ואוכלין וכת׳
בו ברכה ואינו חסר כלום בששי נברא אדם ובהמה ובני אדם שוחטין בהמה ואוכלין
ובני אדם מתים וכת׳ בו ברכה ואינו חסר כלום : בשביעי מה אית לך למימר ר׳
לוי בש׳ ר׳ חמא בר חנינא אמ׳ מפני הוצאה ר׳ אלעזר בש׳ ר׳ יוסי אמ׳ מפני מסטמיס
בירכו במטעמים ר׳ עשה לאנטונינוס בשבת הביא לפניו תבשילין צוננין
אכל מהן וערבו לו ועשה לו סעודה בחול הביא לפניו תבשילין רותחין אמ׳ לו אותן
ערבו לי יתר מאילו אמ׳ לו תבל אחד הן חסירין אמ׳ לו וכי יש קילרין שמלך חסר
כלום אמ׳ לו שבת הן חסירין אית לך שבת : ר׳ ישמעאל ב״ר יוסי שאל לר׳
אמ׳ ליה בני בבל בזכות מה הן חיין אמ׳ לו בזכות תורה : ובני ארץ ישראל בזכות
מעשרות ואנשי חוצה לארץ שהן מכברין שבתות וימים טובים : אמ׳ ר׳ חייה
בר אבא פעם אחת זימנני אדם אחד בדלוקיה והביא לפני דיסקוס אחד טעון
בו ששה עשר פיגות ובו מכל מה שנברא מששת ימי בראשית ותינוק אחד היה
יושב באמצעיתו והיה מכריז ואומ׳ לי״י הארץ ומלואה וכל כך למה כדי שלא
תגבה דעתו שלבעל הבית עליו אמרתי לו בני במה זכית לכל הכבוד הזה אמ׳ לי ר׳
טבח הייתי וכל בהמה יפה שהייתי רואה כל ימות השבת הייתי מפרישה לשבת
אמרית ליה לא מגן זכיתה אמ׳ ר׳ תנחומא עובדא הוה ברומי בערובתא דצומא

פיר׳ הס
כל חרש
שעל הת

פיר׳ ע
מפני מ
מברכין
הנר במ
שבת מ
שהוא ת
ברייתו

נ״א
וכי ה
פיר׳ א
בלשו

רבא והוה תמן חיט אזל דזבן לי חד נון ואשתכח הוא וטליא דאפריה [illegible]
הוה הדין מסיק ליה בטימי והדין מסיק ליה בטימי עד דמטוי תרי [illegible]
ההוא חייטא בענתיה דארסטון אמר אפרכא לטליא למה לא [illegible]
מרי מה נספר מנך אזלת ולית הוה תמן אלא נון חד ואשתכחית אנ[illegible]
קיימין עילויה והוה הוא מסיק לה בטימי ואנא מסיק לה בטימי עד [illegible]
עסר דינרין מה הוית באעי לך נון בתרי עסר דינרין אמ׳ ליה [illegible]
פלן שלח בתריה ואתא לגביה אמ׳ ליה כן חמיית חיט יהודאי [illegible]
דינרין אמ׳ ליה מרי אית לן חד יום כל חובין דאנן עבדין כל יומי [illegible]
עלן וכד הוא אתי לית אנן צריכין מוקרה יתיה אמ׳ מכן שהביא [illegible]
שבוק יתיה: טורנוס רופוס הרשע שאל את ר׳ עקיבא [illegible]
יום מיומין אמ׳ ליה ומה גבר מגוברין אמ׳ ליה מה אמרית לך ומה [illegible]
אמרת לי מה יום מיומין מה שנא יומא דשבתא מכל יומיא ואמרית [illegible]
מגברין מה שנא רופוס מכל גבריא אמ׳ ליה שרצה המלך לכבדני [illegible]
לכבדה אמ׳ ליה מן הן את מודע לי אמ׳ ליה והרי נהר סמבטיון מוכיח [illegible]
אבנים כל ימות השבת ובשבת הוא נוח אמ׳ ליה לנגרא אתגיד לי [illegible]
המעלה את המת בזכורו מוכיח שהוא עולה כל ימות השבת ואינו [illegible]
ויהוי גברא בדיק באבוי חד זמן זרך ובדק באבוי סליק כל יומיא [illegible]
סליק בשבתא בתר שבתא אסקיה אמ׳ ליה אבא מן דמיתתא את [illegible]
מפני מה עלית כל ימות השבת ולא עלית בשבת אמ׳ ליה כל מי [illegible]
שבת אינו לכם ברצונו וכאן הוא משמרה בעל כרחו אמ׳ וכי מה עמל [illegible]
שאתם עמלין בו כל ימות השבת ובשבת אתם ננוחין אמ׳ ליה כל [illegible]
אנו נדונין ובשבת אנו ננוחין הדר לגביה ר׳ עקיבה ואמ׳ ליה אם [illegible]
שהקב״ה חפץ בכבודה אל ישיב בה רוחות ואל יוריד בה גשמים ואל [illegible]
אדמה אמ׳ ליה תיפח רוחיה דההוא גברא אמשל לך משל כזה שהוא [illegible]
בחצר של ארבע אמות: כלוספוס יחד שאל את ר׳ יהושע [illegible]

[illegible]

אמלו

ויראה המילה מפני מה לא ניתנה לאדם הראשון ואם כן מפני מה אותו האיש מגלח
[illegible] את ראשו ומניח פאת זקנו אמ׳ ליה מפני שגדל עמי בשטות אמ׳ ליה אם כן יסמא
[illegible] את עיניו ויקטע את ידיו וישבר את רגליו על ידי שגדלו עמו בשטות
[illegible] ולא ילדן מלוא אתינן אמ׳ ליה להוציאך חלק אי אפשר לא כל מה שנברא
[illegible] בראשית צריכין עשייה כגון החרדל צריך למתק התורמוסין צריכין
[illegible] צריכין ליטחן אפי׳ אדם צריכין תיקון ר׳ יוחנן בש׳ ר׳ יוסי ב״ר
חלפתא [illegible] אבינו שאין כתוב בו שמירת שבת לפיכך ירש את הארץ במדה
[illegible] בארץ לארכה ולר׳ ׃ אבל יעק׳ אבי׳ שכת׳ בו שמירת שבת ויחן
את [illegible] העיר נכנס בערב שבת עם דמדומי חמה וקבע תחומין לשבת מבעוד
[illegible] אמרה ששימר יעקב אבינו את השבת עד שלא ניתנה תורה לפיכך ירש
[illegible] שלא במדה הה״ד והיה זרעך כעפר הארץ ׃ ולמה בירכו ר׳ ברכיה
[illegible] דוסטאי ור׳ שמואל בר נחמן ר׳ דוסטאי אמ׳ שאין לו בן זוג חד בשבתא
[illegible] ארבעתא חמישתא ערובתא ושבתא לית לה בן זוג ר׳ שמואל בר
[illegible] שאינו נדחה יום טוב נדחה ויום הכפורים נדחה שבת אינה נדחה ׃
[illegible] תאני ר׳ שמעון בן יוחאי אמרה שבת לפני הקב״ה רבון העולמים לכל
[illegible] ולי אין לי בן זוג אמ׳ לה הקב״ה כנסת ישראל היא בן זוגך כיון שעמדו
[illegible] הר סיני אמ׳ להן הקב״ה היו זוכרין לאותו הדבר שאמרתי לשבת כנסת ישר׳
היא בן זוגך זכור את יום השבת לקדשו ׃ ר׳ לוי בש׳ ר׳ חמא ב״ר חנינ׳ שלש בריות
[illegible] בכל יום ויום בראשון ברא שמים וארץ ואורה ׃ בשני רקיע וגיהנם
[illegible] בשלישי אילנות ודשאים וגן עדן ׃ ברביעי חמה
[illegible] ׃ בחמישי עופות ודגים ולויתן ׃ בששי אדם וחוה
[illegible] אמ׳ ר׳ פינחס בששי ברא שש אדם וחוה ורמש בהמה חיה
[illegible] ברא אלהים ועשה אין כת׳ כ׳ לא אש׳ ברא אלה לעשות ׃
[illegible] שהיה הקב״ה עתיד לבראות בשביעי הקדים וברא אותו בששי ׃
ר׳ פינחס [illegible] הושעיה אמ׳ זאת אמ׳ כי בו שבת מכל מלאכתו בהבראם ר׳ ברכיה

בש' ר' יהודה ב"ר סימון לא בעמל ולא ביגיעה ברא הקב"ה את עולמו [illegible]
כבר שמים נעשו: בהבראם בה' בראם למלך שנזף בעבדו [illegible]
כן עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערתו: ר' אליעזר ור' יהושע ר' אליעזר [illegible]
כל מה שבשמים ברייתו מן השמים וכל מה שבארץ ברייתו מן הארץ [illegible]
מן הדא הללויה הללו את יי' מן השמים הללוהו במרומים וג' בחור[ים] וגם בתולות
זקנ' עם נע' ר' יהושע אמ' כל מה שבשמים וארץ ברייתו מן השמים [illegible]
שכת' בו כי לשלג יאמר הוה ארץ אין ברייתו אלא מן השמים הה"ד [illegible]
הגשם והשלג מן השמים: מה הוא והולידה והצמיחה שהוא מו[ריד] שרשיו
למטה ומעלה את הצמחים למעלה: ר' אחייה בר יוסף אמ' כל [מה] שבשמים
ובארץ ברייתו מן הארץ גשם אעפ' שאת רואה אותו יורד על הארץ [illegible]
כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים אין ברייתו אלא מן הארץ ומה טעם ואד
יעלה מן הארץ: ר' יודן מייתי לה מן הדא הכל הולך אל מקום אחד הכל היה
מן העפר והכל שב אל העפר ר' נחמן אמ' אפילו גלגל חמה לא נברא אלא מן
הארץ הה"ד האומר לחרס ולא יזרח ובעד כוכבים יחתום: ר' יוחנן ור' שמ'
בן לקיש ר' יוחנן אמ' למלך בשר ודם בונה פלטין כשהוא בונה את התחתונים
כך הוא בונה את העליונים אבל הקב"ה ברא את העליונים ואת התחתונים בריה
אחת ר' שמ' בן לקיש אמ' בשר ודם עושה ספינה בתחלה מביא קורות ואחר כך
מביא ארזים ואחר כך מביא העוגנים ואחר כך מעמיד עליה נווטים [illegible]
ברא הן ומנהיגיהן כחדא דכת' כה אמ' האל יי' בורא השמים ונוטיהם [illegible]
וג' ר' יוחנן ור' שמ' בן לק' ר' יוחנן אמ' בשר ודם מותח אהל אננקי על ידי
שחות והוא רפה קימאה ברם הכא ומתחם כאהל לשבת וג' וכת' הרקיע
עמו בשחקים ואם תאמר שהן רפים ת"ל חזקים: ר' שמעון בן לק' אמ' בשר ודם
מוסך בוליס אננקי על ידי שחות הוא מעלה חלודה בהן חזקים כראי מוצק
רואין בשעת יציקתו כמן תרקיהם ר' עזריה על הדא דר' שמע' בן לק' [illegible] שבת
מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות: אלה תולדות השמ' והא' בהבראם:

גמ' יוס

שעת הדחק

שעת הדחק

הה״ד אל תוסף על דבריו פן יוכיח בך ונכזבת: תאני ר׳ חייה שלא תעשה את הגדר יותר על
העיקר שלא יפול ויקצץ את הנטיעות. כך אמ׳ הקב״ה ביום אכלך ממנו מות תמות והיא לא אמרה
כן אלא אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו: כיון שראה אותה שבידית במילוליה נטלה
[illegible] עלנו הא מיתי כמה דלא מכי במקלוביתיה כן לא מכי במפלה אלא כי ידע אלהים כי ביום
אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם וג׳ אמ׳ ר׳ תנחומא שאלה זו שאלו אותי באנטוכיא
אמרתי להם כי יודעים אלהים אין כת׳ כן אלא כי ידע אלהים: ר׳ יהושע דסכנין בש״ר לוי התחיל
[illegible] מקטריג על בוראו אמ׳ מן האילן הזה אכל וברא את העולם והוא אמ׳ לכם לא תאכלו
ממנו שלא תבראו עולמות אחרים דכל אינש ואינש סני בר אומנותיה: אמ׳ ר׳ יהוד׳ ביר
סימון כל מה שנברא אחר חבירו שליט בחבירו שמים ביום הראשון ורקיע ביום השני אינו
[illegible] רקיע בשני ודשאים בשליש ואינן מספגין את מימיו דשאים בשלישי ומאורות ברביעי
[illegible] ביר סימון זה עוף טהור הוא בשעה שהוא פורח הוא מכהה גלגל חמה מאורות
[illegible] עופות בחמישי ואתם נבראתם אחר הכל לשלוט בכל קדמו ואכלו. עד שלא יביא
עולמות אחרים והן שולטין בכם הה״ד ותרא האשה כי טוב העץ למאכל: ותרא האשה את
דברי הנחש: ר׳ אלעזר בש״ר יוסי בן זמרא שלשה דברים נאמרו בעץ טוב למאכל ויפה
לעינים ומוסיף חכמה ושלשתן נאמרו בפיסוק אחד ותרא האשה כי טוב העץ למאכל
מיכן שהוא טוב למאכל וכי תאוה הוא לעינים מיכן שהוא יפה לעינים ונחמד העץ להשכיל
מיכן שהוא מוסיף חכמה כמ׳ דא׳ משכיל לאיתן האזרחי: ותקח מפריו ותאכל
[illegible] סחטה ענבים ונתנה לו אמ׳ ר׳ שמלאי ביישוב באת עליו אמרה לו מה את
סבור שאני מתה וחוה אחרת נבראת לך ואין כל חדש תחת השמש: מה את סבור שאני
מונה ואתה יושב לך לבדך לא תהו בראה לשבת יצרה: רבנן אמרי התחילה מיללת עליו בקולה
וגם ריבה האכילה את הבהמה ואת החיה ואת העופות הכל שמעו לה ואכלו חוץ מעוף
אחד שנקרא שמו חול הה״ד ואומר עם קני אגוע וכחול ארבה ימים: דבי ר׳ ינאי ודבי
ר׳ יודן בר שמע׳ דבית ר׳ ינאי אומ׳ אלף שנים הוא חויה ולבסוף אלף שנים גופו בלה וכנפיו
מתמרטטין ומשתייר בו כביצה וחוזר ומגדל איברים וחויה דבי ר׳ יודן בר שמע׳ אומר
אלף שנים הוא חויה ולבסוף אלף שנים האש יוצאה מתוך קנו ושורפתו ומשתייר בו כביצה

וחוזר ומגדל אברים והיה האור וכחול ארבה ימים : ותפקחנה עיני שניהם [illegible]

הין ר' יודן בש' ר' יוחנן בן זכאי ור' ברכיה בש' ר' עקיבה לעורני אחד שהיה עובר לפני [illegible]
של זגג והיה לפניו קופה מלאה כוסות ודיאטריטין הפשיל במקלו ושברן עמד [illegible]
ליה ידע אנא דלית אנא מתהני מינך כלום אלא בוא ואראה לך כמה טובות איבדת [illegible]
הראה להן כמה דורות איבדו : וידעו כי עירומים הם אפי' מצוה אחת [illegible]
נתערטלו ממנה : ויתפרו עלה תאנה אמ' ר' שמע' בן יוחאי עלה שהביא [illegible]
אמ' ר' יצחק קלקלת עובדיך סב חוט חייט : ויעשו להם חגורות א[illegible]
כגנא חגורה אין כת' כן לא חגרת חגור חגורי חגרות אסטכוון גלין [illegible]
כך עושין לאשה גולין קרוסוון סבכוון : וישמעו את קול יי' אלהים [illegible]
בגן לרוח היום : אמ' ר' חלפאי שמענו שיש הלוך לקול וישמעו את קול [illegible]
בגן ר' הין הלוך לאש לא שמענו ואיכן שמענו להלך ותהלך אש ארצה : אמ' [illegible]
מהלך אין כת' כן לא מתהלך מקפץ ועולה עיקר שכינה בתחתונים היתה כיון [illegible]
הראשון נסתלקה שכינה לרקיע ראשון : עמד קין וחטא נסתלקה לרקיע שני [illegible]
ונסתלקה לרקיע שלישי : דור המבול ונסתלקה לרקיע הרביעי : דור הפלגה נסתלקה
לרקיע החמישי : סדומיים ונסתלקה לרקיע הששי : מצריים ונסתלקה לרק[יע השביעי] :
ועמדו כנגדן צדיקים והורידו אותה לארץ ואילו הן אברהם יצחק ויעקב [illegible]
ומשה : אברהם הורידה מן השביעי לששי יצחק מן הששי לחמישי יעקב [illegible]
החמישי לרביעי : לוי מן הרביעי לשלישי : קהת מן השלישי לשני : עמרם [illegible]
משה זכה והורידה מלמעלה למטה : אמ' ר' יצחק כת' וצדיקים יירשו ארץ [illegible]
מה יעשו פורחין באויר לא הרשעים לא השכינו שכינה בארץ : אמ' ברכ[יה illegible]
וישמיעו שמעו קול של אילנות אומרין הא גנבא הא גנבא דגנב דעתיה דבריי[ה]
אמ' ר' חנינא בר פפא וישמעו וישמיעו שמעו קולן של מלאכי השרת אומ' [illegible]
הלך לו אותו שבגן עדן : ר' לוי ור' יצחק ר' לוי אמ' מת אותו שבגן עדן ר' יצחק [illegible]
והלך לו אמ' להן הקב"ה [illegible] היום לריווח היום הריני מרויח לו את היום כן [illegible]
ביום אכלך ממנו מות : ואין אתם יודעים אם יום אחד משלי אם יום אחד משלכם [illegible]

נותן

נותן לו יום אחד משלו שהוא אלף שנים והוא חיה תשע מאות ושלשים שנה ומניח שבעים
לבניו הה"ד ימי שנותינו בהם שבעים שנה וג' לרוח היום לרוח שהוא עולה עם היום : זבדאי בן
לוי אמר לרוח מערבית רבנ' לרוח היום לרוח שהיא שוקעת עם היום : על דעתיה דרב הקשה
[illegible] היום שהוא עולה הוא מרתיח : ועל דעתיה דזבדאי בן לוי ליתא עלוי כל שהיום
שוקע הוא צונן : ויתחבא האדם ואשתו אמ' ר' איבו גועה קומתו ונעשית של מאה
אמה בתוך עץ : אמ' ר' לוי רמז לתולדותיו שיהיו נתונין בארון של עץ : ויקרא יי' אלהים
אל האדם ויאמר לו איכה : איך היית אתמול איך הוה לך אתמול לדעתי ועכשיו לדעתו
של נחש אתמול מסוף העולם ועד סופו ועכשו בתוך עץ הגן : ר' אבהו בש' ר' יוסי בר
חנינא כת' והמה כאדם עברו ברית והמה כאדם זה אדם הר' אמ' הקב"ה אדם הר' הכנסתיו
לגן עדן וציויתיו ועבר על ציווי דנתי אותו בשלוחין ודנתי אותו בגירושין וקוננתי עליו
איכה : הכנסתי אותו לגן עדן ויקח יי' אלהים את האדם ויני' בג"ע : ציויתיו ויצו יי' אלהים
על האדם לאמר : עבר על ציווי המן העץ אשר צו לבלתי אכ' ממ' אכלת : וקוננתי עליו איכה
ויקרא יי' אלהים אל האד' ויאמ' לו איכה : איכה כת' אף בניו כך עשו לי הכנסתי אותם לארץ
ישראל ציויתים ועברו על ציווי ודנתי אותם בשלוחין ודנתי אותם בגירושין וקוננתי
עליהם איכה : הכנסתי אותם לארץ ישראל ואביא אתכם אל ארץ הכרמל לאכול
פריה וטובה וג' ציויתים צו את בני ישראל וג' עברו על ציווי וכל ישראל עברו את
תורתך דנתי אותם בשלוחין שלח מעל פני ויצאו וג' דנתי אותם בגירושין מביתי
אגרשם קוננתי עליהם איכה איכה ישבה בדד : ויאמר את קולך שמעתי בגן וג'
ויאמר מי הגיד לך וג' אמ' ר' לוי לשואלת חומץ שנכנסה אצל אשתו של חבירו אמרה
לה מה בעליך עושה עמיך אמרה לה כל טוב הוא עושה עמי חוץ מחבית זה שהיא
מליאה נחשים ועקרבים שאינו משליטני עליה אמרה לה כל קוזמירין שלו בתוכה
והוא מבקש לישא אשה אחרת וליתן אותה לה מה עשת הושיטה ידה בתוכה והתחילו
נושכות אותה כיון שבא בעלה שמע קולה מצווחת אמ' לה שמא באותה החבית
נגעת כך המן העץ אשר צויתיך לבלתי אכ' ממ' אכלת : ויאמר האדם האשה אשר
וג' בארבעה מקומות שהקיש הקב"ה על קנקנן ומצאן קריין שלמימי רגלים ואילו הן אדם

יקין ובלעם הרשע ויחזקיהו: אדם ויאמר האדם האשה: קין ויאמר [illegible] אי
הבל אחיך: בלעם הרשע מי האנשים האלה עמך: ויאמר בלעם אל האלהים בלק בן
צפור מלך מואב שלח אלי: יחזקיהו מה אמרו האנשים האלה וג׳ אבל יחזקאל [illegible]
בן אדם התחיינה העצמות האלה ואומר וג׳ אמ׳ ר׳ חננא בר פפא [illegible]
ביד צייד פגע באחד ואמ׳ לו מה שבידי מה הוא חיה או מתה אם [illegible]
חיה ואם בעית מיתה כך אמ׳ לו הקב״ה ליחזקאל בן אדם התחיינה העצמות האלה [illegible]
אדני ה׳ אתה ידעת: ההר אזכרה ולא אראנו כי לא כן אנכי עמדי [illegible]
אני כמותו שאמר האשה אשר נתתה עמדי הוא שמע לקול אשתו [illegible] אני לא
שמעתי מאשתי: אמ׳ רב אבא בר כהנא דינה אשתו של איוב היתה [illegible]
לה כדבר אחת הנבלות תדברי גם את הטוב נקבל מאת האלהים [illegible] לא
נקבל: אמ׳ ר׳ אבא בר כהנא מקבל אין כת׳ כן אלא נקבל נאים בטובה [illegible]
בפורענות בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו אמ׳ ר׳ אבא בר כהנא בשפתיו לא חטא
אבל בלבו חטא: אמ׳ ר׳ אבא בר כהנא ואכלתי אין כת׳

אין בה אלא ויאכל ואכלית ואכל: אמ׳ ר׳ שמעון בן לקיש אדם הראשון לא נטרד
מתוך גן עדן עד שחירף וגידף הה״ד ויקו לעשות ענבים ויעש באושים
ותאמר האשה הנחש השיאני ואוכל גירני חייבני הטעני כמ״ד אמ׳
נא ישיא אוצ׳ בו חייבני כמ״ד כי תשה ברעך משאת מאומה הטעני
כמ״ד אל ישיא אתכם יחזקיהו ביו׳ לאמר:

פרש׳ ב׳

ויאמר יוי אלהים אל הנחש כי עשית
זאת: כת׳ איש לשון בל יכון בארץ אמ״ר לוי לעתיד לבוא הקב״ה נוטל את
אומות העולם ומורידן לגיהנם ואומר להן למה הייתם קונסין את בני והם אומרין
מה נביאיהן באין ואומרין לשון הרע והקב״ה נוטל אילו ואילו ומורידן לתוך
גהנם: כת׳ איש לשון זה הנחש שאמ׳ לשון הרע על בוראו בל יכון בארץ על
גחונך תלך: איש חמס רע יצודנו למדחיפה אין כת׳ כן אלא למדחפות
אדם נתקלל וחוה נתקללה ונחש נתקלל: ויאמר יוי אלהים אל הנחש כי עשית
זאת וג׳ איש תהפוכות ישלח מדון וג׳ איש תהפוכות זה הנחש שהיפך
דברים על בוראו נרגן שריגן דברים על בוראו לא מות תמותון מפריד אלוף:
שהפריד אלופו של עולם נחש נתקלל ויאמר יוי אלהים אל הנ׳ כי עש׳ זא׳
עם אדם נשא ונתן ועם חוה נשא ונתן ועם נחש לא נשא ולא נתן אלא אמ׳
הקב״ה רשע זה בעל תשובות הוא אם אני אומר לו עכשיו הוא אומ׳ לי
אתה צוית אותם ואני צויתי אותם מפני מה הניחו צווייך והלכו להם אחר צוויי
אלא קפץ עליו ופסק לו ויאמ׳ יוי אל הנחש כי עש׳ זא׳ תאני ר׳ חייה בגדולה
מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין מן הקטן בגדולה מתחילין מן הגדול
ויאמר משה אל אהרן ולאלעזר ולאיתמר בניו: ובקללה מתחילין מן הקטן
ויאמר יוי אלהים אל הנחש כי עש׳ זא׳: אל האשה אמ׳ הרבה ארבה וג׳
ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך וג׳ מלמ׳ שבתחלה נתקלל נחש ואחר
כך נתקללה חוה ואחר כך נתקלל אדם: הכל משמשין פנים כנגד עורף
חוץ משלשה ועם שלשתן דבר הקב״ה ואילו הן אדם נחש וחו׳ אדם ולאדם

אמר · נחש ויאמר יוי אל הנחש · דג ויאמר יוי לדג : הן האדם ... לעולם :
והנחש היה מתוקן לפורענות · וקין היה מתוקן לגלות · ...
לגאולה · ומרדכי היה מתוקן לגאולה · ר' לוי ורבנן ר' לוי אמר ...
ראה עולם חדש בנח מה היה בדורותיו אתמול אבוי ...
בשם ר' יוחנן אפילו אנכרוזילין של רחיים נמחו במים ...
היוצאים מן התבה אלו ראה עולם חדש : ביוסף ...
תמול עבד בכבל רגלו ועכשיו ויוסף הוא השליט על ...
חדש : במשה כת' ומשה היה רועה את ... והיה בורח מפני פרעה ועכשיו
הוא משקע בים אלו ראה עולם חדש : באיוב כת' איש היה בארץ
אתמול ישפך לארץ מררתי ועכשיו ויוסף יוי את כל אשר לאיוב ...
ראה עולם חדש : במרדכי כת' איש יהודי היה · אתמול ...
ועכשיו הוא צולב את צולבו אלו ראה עולם חדש : ...
שנים בו היה · זן ומפרנס · נח זן ומפרנס שנים עשר ...
ופרנס ויכלכל יוסף · משה זן ופרנס ארבעים שנה במדבר ...
פתי לבי שמא יש מכל יתום ממנה : מרדכי מה זן ...
פעם אחת חזר מרדכי על כל המניקות ולא מצא לאסתר ...
ברכיה ור' אבהו בשם ר' אלעזר בא לו חלב והיה מניקה ...
בתינוקות כן צבורא אמלהון ולא מתניתין ר' שמ' אומ' חלב ...
כי עשית דא אמ' ר' הושעיה כל מה שעשית בשביל זו ...
לא בשביל זו ר' יהודה ביר' סימון בשם ר' הושעיה מתחלת הספר ...
שבעים ואחת הזכרות מגיד שנידון בסנהדרין שלימה :
רסבי בשם ר' לוי ארדו בשגרעת אלין סלעי דביה ...
ראית מימיך מאחר שאדם מכה את חבירו במקל הוא ומ...
אתה מכל הבהמה לא כל שכן מכל חית השדה :
טהורה יולדת לתשעה חדשים בהמה גסה טמאה יולדת ל...

בהמה דקה

[illegible] בהמה דקה טהורה יולדת לחמשה חדשים והכלב לתשעים יום והחתול לחמשים
ושנים יום והחזיר לששים יום והנמייה לשבעים יום וזאב והשועל לששה חדשים
[illegible] לששה חדשים: הארי והדוב והנמר והפיל והקופד
[illegible] והנחש לשבע שנים והאפעה לשבעים שנה: פלוספוס אחד
[illegible] לידע לכמה הנחש מוליד כיון שראה אותן מתעסקין זה עם זה
[illegible] והיה מספק להן מזונות עד שילדו כיון שעלו הזקנים
[illegible] לרבן גמליאל אמ׳ לו לכמה הנחש מוליד ולא יכול להשיבו ותכרכמו
[illegible] ר׳ יהושע אמ׳ לו לכמה הנחש מוליד אמ׳ לו לשבעה שנים מן הן
[illegible] מוליד לחמשים יום ובת ארור אתה מכל הבהמה ומכל
חית השדה: וכשם שהבהמה ארורה מן החיה שבעה כך נחש ארור מן
[illegible] שבעה באפלי רמשא סלק אמ׳ ליה התחיל מטיח ראשיה בכותלא אמ׳
[illegible] לשבע שנים בא זה והושיטה לי בקנה: על גחונך
[illegible] אמ׳ לו הקב״ה על גחונך תלך ירדו מלאכי השרת וקצצו ידיו
[illegible] היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו בא נחש ללמוד על מפלתה
[illegible] ממנה קולה כנחש ילך: ר׳ יודן ור׳ חונא חד אמ׳ אתה
[illegible] שיהיו מהלכין גחונן על מטיהן אף את על גחונך תלך:
[illegible] ברמתה לבריותי שיהיו מעיהן מתמעכין על מטיהן אף את
על גחונך תלך: אמ׳ ר׳ אלעזר אף קללתו של הקב״ה יש בה ברכה שאלולי
[illegible] על גחונך תלך היאך היה בורח לכותל ונתל לחור ונותל ועפר
[illegible] חייך: אמ׳ ר׳ חלפא לא עפר מכל צד אלא בוקע ויורד עד שהוא
[illegible] לבתולה ושומט גידין משל אדמה ואוכל אמ׳ ר׳ לוי לעתי לבא
[illegible] מן הנחש ובעונו נחש ונחש עפר לחמו בעונו והעבד
[illegible] כל שבטי ישראל: ר׳ אסי ור׳ הושעיה בש׳ ר׳ חייה רבה
[illegible] אמ׳ לו הקב״ה אני עשיתיך מלך על כל בהמה וחיה ואתה
[illegible] ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה: אני עשיתיך שתהיה

[illegible]

מהלך קוממיות כאדם ואתה לא בקשתה על גחונך תלך: אני עשיתיך שתהא
אוכל מאכלות כאדם ואתה לא בקשתה ועפר תאכל כל ימי חייך: אתה בקשתה
להרוג את אדם ולישא את חוה חייך ואיבה אשית בינך ובין האשה: הא מה
שבקש לא ניתן לו ומה שבידו נטלו ממנו וכן מצינו בקין וקרח ובלעם
ודואג ואחיתופל וגחזי באבשלום ובאדניהו בעוזיהו ובהמן מה שבקשו לא
ניתן להם ומה שבידם ניטל מהן: אל האשה אמר הרבה ארבה
עצבונך והרונך: ר' יהוש' בר' סימון ור' יוחנן בשם ר' יונתן בר' סימאי מעולם
לא נזקק הקב"ה להשיח עם האשה אלא עם שרה: הנה ... על ידי
עילה ר' אבא בר כהנא בש' ר' בירי כמה כרכורין כרכר בשביל להשיח עמה
ויאמר לא כי צחקת והא כת' ותקרא שם ה' הדובר אליה ר' יהושע בר' נחמיה
בש' ר' אידי אמ' על ידי מלאך והכת' ויאמר לה מלאך ה': לוי בשם ר' חמא
בר חנינא אמ' על ידי מלאך ר' אלעזר בשם ר' יוסי בן זמרא אמ' על ידי ... בשם
הרבה ארבה עצבונך והרונך ר' אבא בר זוטרא בשם ר' שמואל כל אברי הגוף
ארבה כל שהיא מזנים ושנים עשר יום חויה ר' חונא אמ' נוצר לתשעה ונולד
לשבעה חויה לשמונה אינו חויה נוצר לשבעה ונולד לתשעה אינו חויה קל
וחומר לשמונה בעון קמיה ר' אבהו מנין שהנולד לשבעה חויה אמ' להן מן
דילכון אנא מיתי לכון זיתא אפטא חיטא אוקטון: ר' ברכיה ור' לוי בש' ר'
שמואל לעולם אין האשה יולדת אלא למאתים ושבעים ואחד או למאתים ושבעים
ושנים או למאתים ושב' ושלשה הן מעיבוריהון חייא בר אדא הוה יתיב קמי
רב הוה מחבב ליה ולא סבר מסבר ליה ולא סבר אמ' ליה למא לית את סבר
אמ' ליה דהא חמרתי בעיא למילד ואנא מתירא שמא תנתק ותגויה אמ' ליה
מה איכפת לך פעמים היא פוחתת פעמים היא מוספת פוחתת אין פוחתת
מימות הלבנה מוספת אין מוספת על ימות החמה אמ' ליה והכת' הידעת עת לדת
יעלי סלע חולל אילות תשמור תספר ירחים תמלאנה אמ' ליה להן ... וכן
בנסה אמ' ליה והוי בקורת של אנטונינוס היתה רובעת והרביעי ... בקורות

שלרבי

של רבי ויש מהן שילדו עכשיו ויש מהן שילדו לאחר זמן אמ׳ להלן בטהורה וכאן
בטמאה: עצבונך זה צער העיבור · והרונך זה צער העדוי · בעצב
זה צער הנפנס תלדי זה צער הלידה · בנים זה צער גידול בנים · אמ׳ ר׳ אלעזר
בר שמעון נח לאדם לגדל לגיון אחד של זיתים בגליל ולא לגדל תינוק אחד בארץ
ישראל: ואל אישך תשוקתך ארבעה שוקין הן אין שוקה של אשה אלא על
בעלה שנ׳ ואל אישך תשוק׳ אין שוקו של יצר רע אלא בקין ובחביריו ואליך תשוק׳
אין שוקן של גשמים אלא על הארץ פקדת ארץ ותשוקקיה אין שוקו של הקב״ה
אלא על ישראל אני לדודי ועלי תשוקתו אנו ואע״פ שאנו חשים לכו אנו
מקוים לישועתו של הקב״ה ומיחדים לשמו שני פעמים בכל יום ואומרים שמע
ישראל י׳י אלהינו י׳י אחד: ד״א ואל אישך תשוקתך בשעה שהאשה יושבת על
המשבר היא אומרת איני נזקקת לביתי מעתה והקב״ה או׳ לה תשובי לתשוקתך
תשובי לתשוקת אישך: ר׳ ברכיה ור׳ סימון בשם ר׳ שמעון בן יוחאי לפי שקפצה
בלבה לפיכך תביא קרבנה מרפרף ולקחה שתי תורים או שני: והוא ימשל בך
אמ׳ ר׳ יוסי הגלילי יכול ממשלה בכל צד ת״ל לא יחבל רחים ורכב:
מעשה באשה אחת משל בית טבריינוס שהיא נשואה ללסטים אחד כיון שנכנס
אצל חכמים הוציא לפניהם מנורה של זהב ונר שלחרש על גבה לקיים מה שנ׳
ואלי׳ תשוקתך ואל אישך תשוקתך: ולאדם אמר כי שמעת לקול
אשתך ר׳ שמלאי אמ׳ בישוב באת עליו אמרה לו מה את סבור שאני מיתה
וחוה אחרת נבראת לך ואין כל חדש תחת השמש מה את סבור שאני מיתה
ואת יושב לך היטלס לא תהו בראה לשבת יצרה: ורבנן אמרי הונחילה
מילולת עליו בקולה הה׳ הה׳ ולאדם אמ׳ כי שמ׳ לקול אש׳: לשבר אשתך אין כת׳
כן אלא לקול אשתך: ותאכל מן העץ אשר צויתיך צויתיך להזהיר את הבהמה
ואת החיה ואת העופות ולא דייך שלא הזהרת אותם אלא שנתתה להם
ואכלו· ארורה האדמה בעבורך: שאתה מעלה לך דברים ארורים
כגון יתושין ופרעושין וזבובין ותעלה לך גמל אמ׳ ר׳ יצחק מגדלתה אף היא

יש בו הנאה שהוא מוכרו ונהנה מדמיו : בעצבון תאכלנה אמ׳ ר׳ יוסי קשה היא
פרנסה כפלים בלידה בלידה כת׳ בעצב תלדי בנים בפרנסה כת׳ בעצבון תאכלנה :
ר׳ אלעזר ור׳ שמואל בר נחמן ר׳ אלעזר אומ׳ הקיש גאולה לפרנסה ופרנסה
לגאולה מה גאולה כפלים אף פרנסה כפלים מה פרנסה בכל יום אף גאולה
בכל יום ר׳ שמואל בר נחמן אמ׳ פרנסה גדולה מן הגאולה שגאולה על ידי מלאך
ופרנסה על ידי הקב״ה גאולה על ידי מלאך המלאך הגואל אותי מכל רע פרנסה על
ידי הקב״ה פותח את ידך ומשביע לכל חי ר׳ יהושע בן לוי אומ׳ כקריעת ים סוף
לגוזר ים סוף לגזרים כי לעולם חסדו נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו וקוץ
ודרדר תצמיח לך קוץ זה קינרס ודרדר זה עכבית ואית דמחלפין להון קוץ
זה עכבית ודרדר זה קינרס שהיא עשויה דרין דרין ואכלת את עשב השדה
ר׳ יהודה ור׳ נחמיה ר׳ יהודה אומ׳ אילו זכית היתה מעלה לך מכל מיני גן עדן
ועכשיו שלא זכית קוץ ודרדר תצמיח לך ר׳ נחמ׳ אומ׳ אילו זכית היתה מעלת
עשבים כגון גן עדן וטועמין בהן כל מעדנים שבעולם ועכשיו שלא זכית
והיא נותנת את עשב השדה : אמ׳ ר׳ יצחק כל הדורות הללו הוא אומ׳ ואכלת את עשב
השדה שהיו קושרים על שדהו ואוכלה עד שהוא עשב כיון ששמע כן זלגו עיניו דמעות
כך הזיעו פניו אמ׳ מה אני נקשר לאבוס כבהמה אמ׳ לו הקב״ה הואיל והזיעו
פניך תאכל לחם אמר אסי נוח היה לו אילו עמד בקללתו הראשונה בזיעת
אפיך תאכל לחם : אמ׳ ר׳ אבהו זה אחד מחמשה דברים שהן סימן יפה
לחולה ואילו הן עיטוש וזיעה ושינה וחלום וקרי עיטוש מנין עטישותיו
תהל אור ועיניו כעפעפי שחר : זיעה מנ׳ בזיעת אפיך שינה מנ׳ אני ישנתי
[illegible] ישנה [illegible] יום יחי [illegible] : חלום מנ׳ ותחלימני ותחייני קרי מנין
יראה זרע יאריך ימים : רבנן דקסרי אמרין אף דילוח מעיים כדרך כל
הארץ ומאי כוותיה מהר צועה להפתח ר׳ חגאי בש׳ ר׳ יצחק אמ׳ כעבד
שלא יאמר לחמו עד שובך אל האדמה אמ׳ לו קומץ עפר של אדמה שנבראת
ממנו לא גזלה היא בידך כי עפר אתה אמ׳ ר׳ שמעון בן יוחאי מיכן רמז

לתחיית

לתחיית המתים מן התורה כי עפר אתה ואל עפר תלך אין כת׳ כן אלא תשוב :
ויקרא האדם שם אשתו חוה נתנה לה כחוותה נתנה לה כח ויא׳ חיווא לה כמה
דורות איבדה אמ׳ ר׳ אחא אחא חויא חוייך ואת חויה דאדם כי היא היתה
אם כל חי ר׳ שמעון בן אלעזר אומ׳ אם כל חי תאנה העשיר עולה עמו העני
אינה יורדת עמו ר׳ סימון אמ׳ אם כל חי אימן של כל החיים דאמ׳ ר׳ סימון שכל
קל שנה שפירשה חוה מאדם היו רוחות הזכרים מתחממין ממנה והיא
יולדת מהן ורוחות נקבות היו מתחממות מאדם ומולידות ממנו הה״ד
אשר בהעוותו והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם בני דאדם קדמאה :
ר׳ מאיר אמ׳ דרה כמ׳ דא את כי הו״ל לך יוי זו קולת השם של ועקב שם
מות יומת וג׳ אלהים על הדיינין שנ׳ אלהים לא תקלל וג׳ על האדם על שפיכות דמים
שנ׳ שופך דם האדם לאמר על גילוי עריות שנ׳ לאמר הן ישלח איש את אשתו :
מכל עץ הגן אכל תאכל טהו על הגזל רבנן פתרין לה בכל ענינא ויצו יוי
אלהים אמ׳ לו מה אני אלוה אף שלא יגהות בי באנוה שלא יקללו בלוי עריות מג
ודבק באשתו ולא באשת חברו ודבק באשתו ולא בזכור ולא בבהמה : מכל עץ
הגן אכל תאכל אמ׳ ר׳ יעקב דכפר חנן משיעה אוכל את הכל לאכלה מה
שחט למחר על אבר מן החי ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום
אדם מת לחוה מיתה לו מיתה לדורותיו

פרשה כא

ויאמר יוי אלהים לא טוב היות האדם לבדו תנינן בי׳ מאמרות
נברא העולם ואילו הן בראשית ברא אלהים : ורוח אלהים מרחפת על פני המים :
ויאמר אלה׳ יהי אור : ויאמר אלה׳ יהי רקיע : ויאמר אלה׳ יקוו המים : ויאמר
אלה׳ תדשא הארץ : ויאמ׳ אלה׳ יהי מאורות : ויאמ׳ אלה׳ ישרצו המים :
ויאמ׳ אלה׳ תוצא הארץ : ויאמ׳ אלהים נעשה אדם : ר׳ מנחם בר׳ יוסי מוציא
ורוח אלהים מרחפת ומכניס ויאמר יוי אלהים לא טוב היות האדם לבדו
אמ׳ ר׳ יעקב בן קרטאי מאמר. שיתן לרוח בפני עצמה לא טוב היות האדם לבדו
תניא כל מי שאין לו אשה שרוי בלא טובה בלא עזר בלא שמחה בלא ברכה.

בלא כפרה · בלא טובה מנ׳ לא טוב היות האדם לבדו · בלא עזר מנ׳ אעשה לו עזר כנגדו ·
בלא שמחה ושמחת אתה וביתך · בלא ברכה להניח ברכה אל ביתך · בלא
כפרה וכפר בעדו ובעד ביתו · ר׳ סימון בשם ר׳ יהושע בן לוי אומ׳ אף בלא שלום
שנ׳ ואתה שלום וביתך שלום · ר׳ יהושע דסכנין בשם ר׳ לוי אמ׳ אף בלא חיים שנ׳ ראה
חיים עם אשה אשר אהבת כל ימי חייך · ר׳ חייא בר גמדא אמ׳ אף אינו אדם
שלם שנ׳ ויברך אותם ויקרא את שמם אדם שניהם כאחד קרויים אדם · ויש
אומ׳ אף ממעט הדמות שנ׳ כי בצלם אלהים עשה את האדם · ומה כת׳ בתריה
ואתם פרו ורבו שרצו בארץ ורבו בה · אעשה לו עזר כנגדו זכה
עזר ואם לאו כנגדו · אמ׳ ר׳ יהושע בר׳ נחמיה אם זכה כאשתו של חנניה
בן חכינאי ואם לאו כאשתו של ר׳ יוסי הגלילי · ר׳ יוסי הגלילי הוות ליה
איתתא בישא והות בתתא באחתיה והות מבזה ליה קמי תלמידיה אמרין
ליה ר׳ שבוק הדא איתתא מינך דלית היא עבדא ליקרך אמ׳ להון פורנא רב כתובה בגוה
עלי ולית בי משבק לה · ויעש יי׳ אלהים לאדם ולאשתו · בתורתו
של ר׳ מאיר מצאו כתוב כתנות אור אילו בגדי אדם הראשון שהן דומין לפנס
רחבים מלמטה וצרים מלמעלה · יצחק רביה אמ׳ חלקין כצפורן ונאים
כמרגליות · אמ׳ ר׳ יוחנן כהלין פשתן הדקין הבאין מבית שאן כתנות עור
כתנות שהן דבוקין לעור · ר׳ אלעזר אומ׳ אוגיא ר׳ אייבו אומ׳ איגיא ר׳ יהושע
בן לוי אמ׳ לגינה ר׳ יוסי בר חנינא אמ׳ סיסרנין ר׳ שמעון בן לקיש אמ׳ גלקטינין
ובהן היו בכורות משתמשין · ר׳ שמואל בר נחמן אמ׳ צמר גמלים צמר ארנבים
היו כתנות עור כתנות שהן באין מעור · למדתך תורה דרך ארץ לפום חילך
אכול ופרה מן מה דאת לבש יתיר מן מה דאת שרי · לפום חילך אכול מכל
עץ הגן אכל תאכל פרה מן מה דאת לביש ויעש יי׳ אלהים לאדם ולאשתו יתיר
מן מה דאת שרי שהרי שנים היו והיו שרוין בכל העולם ·

פרש כב · ויאמר יי׳ אלהים הן האדם היה כאחד
ממנו כו׳ ואשמעה אחד קדוש מדבר · ואשמעה אחד זה הקב״ה ישרא׳

קו׳

יי אלהינו יי אחד קדוש שהכל אומרין לפניו קדוש ש׳ מדבר גוזר גזרה ומקיימת
על בריותיו ואין ודלדר תצמיח לך ויאמר אלהים קדוש לפלמוני המדבר. ר׳ י׳
חנינא אמ׳ בפלוני תרגום אונקלוס לפלמוני דמבר זה אדם הראשון שהיתה
נפרס ממנו כי חשבת עד מתי החזון ר׳ ... גזרה שנגזרה על אדם ...
עולם היתה והפשע שלם כך פשעי שוממה עלו בקבר ונתקדש ונביא ...
וכך יהיה הוא ותולדותיו עשוין ... לפני מלך המלך ויאמר אלי עד ערב
בקר ר׳ עזריה ור׳ יוחנן בשר ... בכל מקום שיש ערב אין בקר ובכל מקום
שיש בקר אין ערב אלא כשיעשה ... אומות העולם ערב ...
ישראל בקר באותה שעה ונצדק קדש באותה שעה אני ... ...
הגזרה באותה שעה ויאמר יי אלהים הן האדם היה כאחד ממנו ... על שדה איש
עברתי ועל כרם אדם חסר לב אמר ר׳ חונא הלוי שקנה שדה וקנה הכרם וקנה
איש וקרוי אדם ונקרא על ... ... איש על עד ...
הראשון על כרם אדם חסר לב זו חוה אמ׳ ר׳ חננא אינן קמשונים שנק׳ ...
חוה אדם ... לכתפארת אדם לשבת בית ... עלה כלו קמשונים ...
ודרדר תצמיח לך כסו פניו חרולים בזעת אפך תאכל לחם וגדר אבניו ...
נהרסה וישלחהו יי אלהים ... שנעשה התיר למקולין עליו ואומ׳
ויאמר יי אלהים הן האדם היה כאחד ממנו דהוה כאחד ממנו ... עלה לשמים
שיאן לרומא וראשו לעב יגיע עד מאטי עננא ויאמר יהושע בי״ר
חנינא ור׳ יהודה בי״ר סימון בשם ר׳ אלעזר בשעה שברא הקב״ה את אדם הראשון
מלא כל העולם בראו מן המזרח למערב מנ׳ אחור וקדם צרתני מצפון לדרום
מנ׳ ולמקצה השמים ועד קצה השמ׳ מנ׳ אף לחלל שלשונם ... [illegible]
כפכה כגלגל לנצה יעבר על שגלגל מצוה קלה נטרד מתוך גן עדן ...
ואמרו אין ... הוא אדם ... שנטרדו התחיל מקונן עליהם ואומר הן ה׳
כאחד ממנו ... תקפהו לנצח ויהלך תוקף שנתן הקב״ה לאדם הראשון לנצח ח
לעולם היה ויהלך כיון שהניח דעתו של הקב״ה והלך לו אחר דעתו של נחש

משנה פניו ותשלחהו כיון ששלחו התחיל מקונן עליו ואומ' הן האדם היה כא' ממ' דרש
ר' פפיס הן האדם היה כאחד ממ' כאחד ממלאכי השרת אמ' לו ר' עקיבא דייך פפיס אמ' ליה
ומה את מקיים הן האדם היה כאחד ממנו אלא שנתן הקב"ה לפניו שני דרכים דרך החיים
ודרך המות ובחר לו דרך המות ר' יודן בר' סימון אומ'
כיחידו של עולם שנ' שמע ישראל יי' אלהינו יי' אחד: רבנ' אמרי כגבר' דנן
איש אחד לבוש הבדים [illegible] מה דין מלבושיה מניה [illegible]
אומ' [illegible] ויתי האחד מפיל הקורה [illegible] זה בוראו אף זה בורא מה זה לא כן
כבודו עמו אף זה כן כבודו עמו ר' ברכיה בשם ר' חנינא אמ' כמלאך מה
זה לא טעם טעם מיתה אף זה לא היה ראוי לטעום טעם מיתה היך דעתיה דר' ...
ברכיה דאמ' בשם ר' חנינא כל זמן שהיה אדם היה אחד [illegible] ועכשיו [illegible]
עלעתו לדעת טוב ורע: ועתה אמ' ר' אבא בר כהנא [illegible] פתח לו הקב"ה
פתח של תשובה ועתה אין ועתה אלא תשובה כמ' דא' ועתה מה יי' אלהיך
שואל מעמך והוא אמ' פן אין פן אלא [illegible] אמ' הקב"ה ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים
ואכל וחי לעולם הוא חוזר לסורו לפיכך וישלחהו יי' אלהים מגן עדן כיון ששלחו התחיל
מקונן עליו ואומ' הן האדם היה כאחד ממ': וישלחהו יי' אלהים מגן עדן ר' יהודה ור' נחמיה
ר' יהוד' אומ' שלחו מגן עדן בעולם הזה ושלחו מגן עדן לעולם הבא ר' נחמיה אמ'
שלחו מגן עדן בעולם הזה ולא שלחו לעולם הבא על דעתיה דר' יהודה הקב"ה עלו ועל
דעתיה דר' נחמיה דיתה עליו אמ' רב חונא איפלגון רב אידא בר' [illegible] ורב
המנונא חד אמ' כדברי ר' יהוד' וחד אמ' כדברי ר' נחמיה [illegible]
לר' שומיה אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך לכן [illegible] אותן
שוברין [illegible] מתוך באותה שעה אני בצדק אחזה פניך באותה השעה
אני מתודן [illegible] הגזרה באותה שעה ויאמ' יי' אלהים הן האדם היה כא' ממ': ואשר
היה כאחד ממנו: ויאמ' יי' אלהים אמ' ר' יהושע בן לוי כשבראו במדת הדין
ובמדת רחמים וכשטרדו במדת הדין ובמדת רחמים הן האדם [illegible] האדם
לא יכולת לעמוד בצוויך אפילו שעה אחת והרי בניך ממתינין נגיד שלש

שנים

שנים שנ' שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל' אמ' ר' חונא בר שמע' בר קפרא בן
אמ' יפה דרש ר' יהודה בן אחותי כי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל:
ויגרש את האדם ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש אמ' כבת ישראל שנתגרשה והיא
יכולה לחזור על דעתיה דר' יוחנן הקשה עליו על דעתיה דר' שמע' בן לקיש
יתא עליו: ויגרש ויגרם הראה לו חרבן בית המקדש כמ' דא' ויגרם בחצץ
שני הכפישני באפר ר' יודן בר טוריאן בשם ר' יצחק למגרדה שלגן עדן
טרד... עליו ג... שישמרו אותו הה' ועל העבים אינוה מהמטיר
עליו מטר: מקדם רב אמ' בכל מקום רוח מזרחית קולטת לאדם בראשון
ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן' לקין ויצא קין מלפני יי': לרוצח אז
יבדיל משה שלש ערים: ד"א מקדם לגן עדן נבראו מלאכים הה' החיה אשר
ראיתי תחת אלקי ישראל בנהר כבר ואת להט החרב על שם משרתיו אש
להט: המתהפכת שמתהפכין פעמים אנשים פעמים אישים פעמים רוחות פעמים
מלאכים: ד"א מקדם קודם לגן עדן נבראת גהנם גיהנם נבראת בשני וגן עדן
נבראת בשלישי: ואת להט החרב על שם ולהט אותם היום הבא: המתהפכת
המתהפכת על האדם ומלהטתו מראשו ועד רגלו מראשו ועד רגלו:
ומרגלו ועד ראשו: אמ' אדם מי מציל את בני מאש לוהטת זו רב חונא
בשם ר' אבא אמ' חרב זו מילה עשה לך חרבות צרים רבנן אמרי חרב זו
תורה וחרב פיפיות בידם: וכיון שראה אדם הראש שבניו עתידין לאבד
בגיהנם קימעא עצמו מפריה ורביה וכיון שראה שאחר עשרים ושש דורות
ישראל עתידין לקבל את התורה נזקק להעמיד תולדת והאדם ידע את חוה

כב והאדם ידע את חוה

פרש כג

אשתו ... זכור רחמיך יי' וחסדיך כי מע' המ': לא מן דכרין אלא כי מעו
... אמ' ר' יהושע ביר' נחמיה שבהם נהגת עם אדם הרא' שכך אמרת לו
... מכנו מות תמות' ואלולי שנתתה לו יום אחד משלך שהוא אלף
שנים ... נזקק להעמיד תולדות והאדם ידע את חוה אשתו: ר' חנינא ור' ...

בר אבון בשם ר' אחא בר כהנא לא שימשה בריה קודם לאדם הראשון אדם [illegible]
כתו כן אלא והאדם ידע את חוה אשתו הודיע דרך ארץ לכל [illegible]
נשלה ודרו ולא שעמדה ליחידה אמ' ר' אחא חויא חויא [illegible] את חוה [illegible]
ותלד את קין אמ' ר' אלעזר בן עזריה שלשה פלאים [illegible] ביום [illegible]
[illegible] ביום שיצאו [illegible] הוציאו תולדות אמ' ר' [illegible] בן קרחה [illegible]
[illegible] ירדו שנים ועלו שבעה קין ותאומתו והבל ושתי תאומותיו ותאמר קניתי
את איש אמ' ר' יצחק [illegible] נתתה בבנין היא אמרה [illegible]
[illegible] ששאל את ר' עקיבא אמ' לו [illegible] שמשמשתי את נחום איש גם זו כל
[illegible] קין [illegible] ומן רבוון [illegible] הבת [illegible]
[illegible] אילו ואמ' קניתי איש את ה' היה הדבר קשה [illegible]
[illegible] הוא [illegible] רק הוא מכס שאין [illegible] לבנוש [illegible]
לשעבר אדם נברא מן האדמה וחוה נבראת מאדם [illegible] מכאן ואילך בצלמנו כדמותנו
לא איש בלא אשה ולא אשה בלא איש ולא שניהם בלא שכינה ותוסף ללדת
[illegible] את הבל [illegible] מסייעא להדא דאמ' ר' יהושע בן קרחה שלא
[illegible] ידעה וחוסף ללדת את תוספת [illegible]
[illegible] הבל [illegible] וקין היה עובד אדמה שלשה הן שהיו להוטין [illegible]
ולא נמצא בהן תוחלת ואילו הן קין ונח ועוזיהו קין וקין היה עובד אדמה
נח ויחל נח איש האדמה עזיהו ואכרים וכורמים בהרים כי אוהב אדמה היה
ויהי מקץ ימים ר' אליעזר ור' יהושע ר' אליעזר אומ' בתשרי נברא העולם
ור' יהושע אומ' בניסן נברא העולם מאן דאמ' בתשרי נברא [illegible] שעשה הבל
חיים מן החג עד חנוכה ומאן דאמ' בניסן נברא העולם [illegible]
[illegible] עצרת בין בדברי אילו בין בדברי אילו הבל מודים [illegible]
[illegible] יותר מחמשים יום ויבא קין מפרי האדמה מן הפסולת [illegible]
[illegible] שהיה אוכל את הבכורות ומרבה למלך את הסיפות [illegible]
גם הוא מבכרו צאנו ומחל' ר' אלעזר ור' יוסי בר חנינה ר' אלעזר [illegible]

תקרובת

הקריבו בני נח ור' יוסי ב"ר חנינה עולות הקריבו בני נח מתיב ר' אלעזר לר' יוסי
בר חנינה והכת' והבל הביא גם הוא מבכ' צאנו ומח' דבר שחלבו קריב ור"א מה
עבד ליה ר' יוסי בר חנינה עביד לה שלימין בלופן בלא הפשיט ובלא ניתוח
מתיב ר' אלעזר לר' יוס' והכת' ויקח יתרו חותן משה עו' וזב' לאל' עולה לשם עולה
זבחים לשם זב' ר"א מה עביד לה ר' יוסי בר חנינה עביד לה אוכלא לאיכן דאמ'
לאחר מתן תורה היה יתרו אמ' ר' חונא איתפלגון ר' חייא רבא ור' ינאי חד אמ'
קודם למתן תור' היה יתרו וחד אמ' לאחר מתן תור' היה יתרו אמ' ר' חיננה ולא
פליגין מאן דאמ' קד' למתן תור' היה יתרו עולות הקריבו בני נח מאן דאמ' לאחר
מתן תורה היה יתרו שלמים הקריבו בני נח ודר"א מסייעא לה לר' יוסי בן חנינה עורי
צפון ובואי תימן עורי צפון העולה שנשחטת בצפון ובואי תימן אילו שלמים
שהן נשחטין בדרום: ולמה בואי דבר שלחידוש ר' אבא בריה דרב פפי
ור' יהושע דסכנין בשם ר' לוי אף הדין קרא מסייעא ליה לר' יוסי בן חנינה זאת
תורת העולה היא העולה שהיו בני נח מקריבין כד הוה מטי גבי שלמים זאת
תורת זבח השלמים אשר הקריבו אין כת' כן אלא אשר יקריבו מיכאן והלאה
וישע י"י אל הבל ואל מנחתו ניפוס ממנו: ואל קין ואל מנחתו לא שעה לא
ניפוס ממנו ויחר לקין מאד ויפ' פנ' נעשה כאור: ויאמ' י"י אל קין למה
חרה לך הלא אם תיט' שאת ואם לא תיט': הלא אם תיט' שאת ברכה ואם לא תיט'
שאת קללה ר"א אם תיט' אני מוחל לך על עונותיך ואם לא תיט' חטאו של
אותו האיש גדוש ומגורש: ר' ברכיה בשם ר' שמע' בן נחמי' לדויד
משכיל אשרי נשוי פשע כסוי חטא אשרי אדם שהוא גבוה מפשעו ואין
פשעו גבוה ממנו: לפתח חטאת רובץ חטאת רובצת אין כת' כן אלא חטא' רבץ
בתחלה הוא תש כנקבה ואחר כך הוא מתגבר כזכר: אמ' ר' עקיבא בתחלה
הוא נעשה כחוט שלכוכיה ובסוף הוא נעשה כקלע הזו שלספינה הוי מושכי
העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה: אמ' ר' יצחק בתחלה הוא נעשה
אכסניא ואחר כך הוא נעשה אורח ואחר כך הוא נעשה בעל הבית

ההד׳ ויבא הלך אל האיש העשיר וגו׳ ויחמול לקחת מצאנו ומבקרו לעשות
לאורח הבא אליו הרי אורח ויקח את כבשת האיש הרש הרי בעל הבית: אמ׳
ר׳ תנחום בר מריון אית כלבין ברומי דידעין למ׳ אנה אזל ויתיב ליה קמיה
פרטירה ועביד גרמיה מתנמנם ומרי פרטירא מתנמנם והוא נסיב עגולה
דרעיא עד הויא מנמית להון הוא משתכח סט עגולה ומהלך ביה:
אבא בר יודן לליסטיס שפיף שהיה יושב בפרשת דרכים כל מאן דהוה עבר
עליה הוה אמר ליה הב מה דעלך עבר פקח אחר וראה שאין בו תוחלת התחיל
מכתתו: כך כמה דורות אבד יצר הרע דור אנוש ודור המבול ודור הפלגה
כיון שעמד אברהם אבינו ראה אותו שאין בו תוחלת התחיל מכתתו
וכתותי מפניו צריו ומשנאיו אגוף. אמ׳ ר׳ אמי אין יצר הרע מהלך בצדדין
אלא באמצע פלטיה ובשעה שהוא רואה אדם ומשמשם בעיניו מתקן בשערו
ומתלה בעקבו הוא אומ׳ הדין דידי ומאי טע׳ ראית איש חכם בעיניו תקוה
לכסיל ממנו: אמ׳ ר׳ אבין כל מי שהוא מפנק יצרו מנעוריו בסופו להיות
מושל עליו בזקנותו מאי טע׳ מפנק מנוער עבדו ואחריתו יהיה מנון. ר׳
חנינא בר פפא אמ׳ אם בא יצרך להשחיקך שמחהו בדברי תורה
תצור אם עשית כן מעלה אני עליך כאילו בראת את השלום תנצור שלום
אין כן אלא תנצר שלום ואם תאמר שאינו ברשותך ת״ל כי בך בטוח: ורבנ׳
הכתבתי לך בתורה ואליך תשוקתו: ר׳ סימון אמ׳ אם בא יצרך להשחיקך
שמחהו בדברי תו׳ יצר סמוך תצור ואם עשית כן מעלה אני עליך כאילו
בראת שני עולמות תצור שלום אין כת׳ כן אלא שלום שלום ואם תאמר שאינו
ברשותך ת״ל כי בך בטוח וכבר הכתבתי לך ואליך תשוק׳:
קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם בשדה: על מה היו אותן הדינין אמרו בואו
ונחלוק את העולם אחד נטל את הקרקעות ואחר נטל את המטלטלין
אמ׳ ארעא דאת קאים עלה דילי ודין אמ׳ מה דאת לביש דילי דין אמ׳
ודין אמ׳ פרוח מכאן מן ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו: ר׳ יהוש׳ דסכנין

ר׳ לוי

ר' לוי אמ' אחד מהם נטלו את הקרקעות ושניהם נטלו את המטלטלין ועל מה היו אותן
דיני' אמ' אחד אמ' בתחומי בית המקדש נבנה וזה אמ' בתחומי בית המקדש
נבנה — ויה' בהיותם בשדה ואין שדה אלא בית המקדש כמ"ש ציון שדה
תחרש ומתוך כך ויקם קין אל הבל אח ויה' : ר' יהוד בר' סימון אמ' על חוה
הראשונה היו אותן הדינין אמ' ר' אבהו חוה ראשונה חזרה לעפרה ועל מה
אותן הדינין אמ' ר' הונא תאומה יתירה נולדה עם הבל זה אומ' אני נוטלה שאני
בכור וזה אומ' אני נוטלה שנולדה עמי מתוך כך ויקם קין אל הבל אחיו ויה' :
אמ' ר' יוחנן הבל היה גבור מקין ומה ת"ל ויקם אלא מלמד שהיה נתון תחתיו אמ'
לו שנינו בנעולם מה אתה הולך ואומ' לאבא מיד נתמלא עליו רחמים ועמד עליו
והרגו מכאן אמ' רבנן טבא לא תעביד ביש לא מטי לך : במה הרגו
רבן שמעון בן גמליאל אומ' בקנה הרגו וילד לחבורתי דבר שהוא עושה חבורה
ורבנן אמרי באבן הרגו כי איש הרגתי לפצעי דבר שהוא עושה פצעים : ר'
עזריה ור' יונתן בר' חגאי בשם ר' יצחק נתבונן קין מהיכן שחט אביו את
הפר שנאמר ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס משם הרגו ממקום הצואר ומקום
הסימנין ומי לימדו אמ' ר' אלעזר בן פרת עוף השמים וחיות טהורות ונתן
לו הקב"ה שכרן ונתן לו ברכות שמברכין עליהן אחת על השחיטה ואחת על
כסוי הדם : ר' יהושע בשם ר' לוי כת חרב פתחו רשעים ודרכו קשתם
חרב פתחו רשעים ודרכו קשתם זה קין להפיל עני ואביון זה הבל לטבוח ישרי
דרך זה הבל חרבם תבוא בלבם זה קין נע ונד תהיה בארץ : ויאמ' יי'
אל קין אי הבל אח אני הוא השומר השמר אחי אנכי לנקדי אפרכוס שהיה
מהלך במדינה פלטיה מצא הרוג אחד ואחר עומד על גביו אמ' לו מי הרגו
אמ' ליה אנא בעי ליה גביך ואת בעי גבאי אמ' ליה לא אמרת כלום : כך
ויאמר יי' אל קין אי הבל אחיך : ויאמר מה עשית קול דמי אחיך :
משל לאחד שנכנס לגינה ולקט תותין ואכל והיה בעל הגנה רץ אחריו אמ' לו מה
בידך אמ' לו אין בידי כלום אמ' לו והלא ידיך מלוכלכות כך קול דמי אחיך צועקים

אלי מן האדמה: לאחר שנכנס למרעה וחטף גדי אחד והפשילו לאחוריו [illegible]
בעל המרעה רץ אחריו אמ' לו מה בידך אמ' לו אין בידי כלום אמ' לו והרי קולו
מפעה אחריך כך קול דמי אחיך צועק: ר' יודן ור' חונא ורבנן ר' יודן אמ'
אין כתו' כן אלא דמי אחיך דמו ודם זרעותיו ור' חונא אמ' אם לא את דמי נבות ואת
דמי [illegible] אין כתוב כן אלא את דמי נבות ואת דמי בניו דמו ודם זרעותיו ורבנן
אמרי ומת דם בן יהוידע אין כת' כן אלא דמי בני יהוידע [illegible] דמו ודם
זרעותיו אמ' רבי שמעון בן יוחאי קשה הדבר לאומרו ואי אפשר לפה לאמרו
לשני אתליטין שהיו עומדין ומתגוששין לפני המלך אילו רצה המלך פורשן ולא
לא רצה פרשן נזק אחד על חבירו והרגו והיה מצווח ואמ' יבעי דיני קדם מלכא
כך קול דמי אחיך צועק: למעלה לא היתה יכולה שעדיין לא עלתה לשם
נשמה ולמטה לא היתה יכולה שעדיין לא נקבר שם אדם והיה דמו מושלך על
העצים ועל האבנים: ועתה ארור אתה מן האדמה יותר ממה שנתקללה
אמ' רבן שמעון בן גמליאל בשלשה מקומות דברו הכתובים בלשון [illegible] ועתה
ארור את' ואם בריאה יברא יי' ואנכי פציתי פי אל יי' ולא אוכל לשוב [illegible]
כי תעבד את האדמה לא תוסף תת כחה לך ר' אלעזר ור' יוסי בר חנינה ר'
אלעזר אמ' לך אינה נותנת לאחר היא נותנת ור' יוסי בן חנינה אמ' [illegible] לאחר
היא נותנת ודכוותיה זרע רב תוציא השדה ר' יהוד' ור' נחמיה ר' יהודה אמ'
זורע סאה ומכניס כאה אמ' בן פרנסה מנין אלא כדאיה [illegible]
עושה עשר עושה חמש: כי תעבד את האדמה לא תוסף תת כחה לך
כוחה אינה נותנת לך כוחך היא נותנת לך כל כוחך איזה נותנת לך [illegible]
נותנת לך מקצת כוחך: ויאמר קין אל יי' גדול עוני מנשוא [illegible]
לעליונים ולתחתונים אתה סובל ולפשעי אין את סובל: [illegible]
אמ' לו הקב"ה אדם אביך על מצוה קלה עבר ונכנס יחיד [illegible]
עבירה חמורה שפיכות דמים על אחת כמה וכמה: [illegible]
אתמול גירשת את אבא ועכשיו אתה מגרשני: ויאמר לו יי' [illegible]

הרג

הל[illegible] קין שבעתים יוקם ר' יהודה ור' נחמיה ר' יהודה אומ' נתכנסו בהמה חיה ועוף לתבוע
[illegible] של הבל אמ' להן הקב"ה לכם אני אומ' כל הרג קין יהרג ר' נחמיה אמ' כי
[illegible] נחנן דינו שלקין קין הרג ולא ה[illegible] מי [illegible] קין ואילך
[illegible] יהרג [illegible] אמר ר' לוי בא נחש הקדמוני [illegible] ועו דקין של הבל [illegible]
הקב"ה [illegible] כל הרג קין יהרג וישם ה' לקין אות ר' יהודה [illegible]
[illegible] לו גלגל חמה במרח[illegible] והמעזר [illegible] ר' נחמיה
[illegible] מזריח לו גלגל חמה אלא [illegible] בו [illegible]
[illegible] ולא ישמעו [illegible] ראשון [illegible]
[illegible] קרן הצמיח לו רבנן [illegible]
[illegible] שעשאו אות לבעלי תשובה ר' לוי בשם ר' [illegible]
ברית [illegible] ושטפו המבול ומחה את כל היקום: ויצא קין [illegible]
[illegible] ר' יודן בשם ר' [illegible] אמ' הפריש דברים לאחרין ויצא [illegible] העליונים
[illegible] ברבי אלעזר בש' שמ' אמ' יצא במרמה [illegible]: ר' חונא
בש' ר' [illegible] יצא אומ' יצא בשמחה כמ' דא' וגם הנה הוא יוצא לקראתך
[illegible] אדם הר' אמ' לו מה נעשה בדינך אמ' לו עשיתי
[illegible] מטפיח [illegible] ואומ' כך הוא גדול [illegible] כחה
[illegible] ולא הייתי יודע מיד עמד אדם הר' ואמ' מזמור אמ' ר' לוי המזמור הזה
אדם הר' אמ[illegible] מזמור שיר ליום השבת

פרש' [illegible] (כג)

וידע קין את אשתו ותהר ותלד את חנוך: קרבם בתימו לעולם ר' יודן
[illegible] פינחס [illegible] אמ' מה סבורין הרשעים שקרבם בתימו לעולם משכנותם
[illegible] בשמותם עלי אדמות: טבריה לשום טבירוס אלכסנדריה
[illegible] אנטוכיה לשום אנטוכס: אמ' ר' פינחס קרבם בתימו לעו'
[illegible] שעשו קבריהם משכנותם לדור ודור שאינן לא חיין ולא נדונין
[illegible] שקראו בשמותם עלי אדמות: ויהי בונה עיר ויקרא שם העיר
כשם בנו חנוך: ויולד לחנוך את עירד אמ' ר' יהושע בר' לוי כלם לשון מרדות

עירר ובוי [illegible] מן העולם [illegible]

מן העולם [illegible] ולתלמודו [illegible]

[illegible] סימון [illegible] עושין היה אחד [illegible]

נפריו ורביה [illegible] שותה [illegible] ורביה [illegible]

[illegible]

[illegible] היה משקה אותה כוס [illegible]

[illegible] יצא ההר רושה עקרה [illegible]

[illegible] בן שקרי [illegible]

[illegible]

להעמיד

ש. להשעיר לבולדה: [illegible] ניתוסף לו תאוה על תאוותו לא עבר
[illegible] לא [illegible] רואה [illegible] מתאווה [illegible] ראשון רואה בין שאינו רואה מתאוה ר' אבא
שת
[illegible] ביום [illegible] המה לפרשי ימים [illegible] ותקרא את שמו
כי שת לי אלהים זרע אחר [illegible] משם [illegible] קודות אותו הזרע שיהא קם ממקום
אחר ואיזה [illegible] זה מלך [illegible] יקום מסטון שלה [illegible]:
אנוש ולשת גם הוא ילד בן ויקרא את שמו [illegible] בן [illegible]
[illegible] להון [illegible] ארבעה דברים
פניהם נשתנו בימי אנוש [illegible] ההרים נעשו טרשים והתחיל המת מרחיש ונעשו
[illegible] ונעשו [illegible] למזיקין: אמר ר' יצחק [illegible] לעשות [illegible]
[illegible] מה בין [illegible] בצלמה [illegible]: אז הוחל לקרא בשם ה'
ר' [illegible] בשלשה מקומות נאמר בלשון הזה לשון מרד: אז הוחל לקרא בשם
ה' [illegible] החל האדם [illegible] הוא החל להיות גבור בארץ: התיבון
[illegible] לעשות [illegible] על ראשו שנמרוד ואמר זה המרדן
[illegible] משה שאמרה [illegible] בחסד שנת מגרשת אמר לו
[illegible] בעבודות: אמר ר' אבא אמר הקב"ה אתם עשיתם עצמכם [illegible] וקראתם
[illegible] אף אני אקרא למי הים לשמי ומכלה אותן אנשים מן העולם ויש
[illegible] ומכלה מכל העולם אמר לו ר' אֶלְעָזָר בן מנחם ולא מקרא מלא
הוא הקורא למי הים וישפכם כזה שהוא שופך מלמעלה למטה שני פעמים
[illegible] הקורא למי הים [illegible] כנגד שני פעמים שעלה הים והציף את העול'
[illegible] עלה בראשונה [illegible] עלה בשניה ר' יודן ור' אבהו ור' אלעזר בש' ר' חנינא
[illegible] עלה עד קפיברבריא: ר' הונא ור'
אחא [illegible] בראשונה [illegible] עד קפיברבריא ובשני' עד עכו ועד יפו
[illegible] עד פה תבוא ולא תוסיף ופה ישית בגאון גליך עד פה ולא תוסיף
[illegible] ולא תוסיף ופה ישית בגאון גליך עד יפו תשית בגאון גליך:
[illegible] ר' [illegible] בש' ר' חנינא בראשונה עלה עד קלוריא ובשניה

בֿנֿפֿ נותנין הרים פירות במחשון ובכסלו

עלה עי קפה [illegible] נחרש וכח [illegible] אחד
זה ספר תולדות אדם [illegible] המעמיקים מיי לסתיר עצה אומר [illegible]
במרבה [illegible] חדרים וכיבים ומערות לאחורי יקים [illegible]
[illegible] מלפניו בתוך החדרים ובתוך המערות [illegible]
[illegible] המעהדות מפני מה אתם מטמינין מלפני
[illegible] אינו ולא כהחשך [illegible] התכסו [illegible]
[illegible] מן וצעת לעצה [illegible] לנות [illegible]
[illegible] לעשו [illegible] מעט מדעד ובני לבנין [illegible]
[illegible] ראשון [illegible] ביום ההוא [illegible]
[illegible] זה ספר תולדות [illegible] גלמי ראו עיניך ועל ספרך כולם יכתבו
[illegible] בשעה שברא הקב״ה
[illegible] כל [illegible] ממזרח למערב [illegible] אחור וקדם [illegible]
[illegible] בשעה [illegible]
[illegible]
[illegible] לפני מי שאמר והיה העולם [illegible]
[illegible] דור דור [illegible]
[illegible] דור דור [illegible] דור ומלמח [illegible]
[illegible] ועיניך [illegible] על ספרך [illegible]
[illegible] פתח [illegible] חיים ועם צדיק [illegible]
[illegible] ספר תולדות [illegible] ועם צדיקים אל יכתבו [illegible]
[illegible] קפרא [illegible] ששלחו [illegible]
[illegible] מספר תולדות של אדם זה ספר תולדות אדם [illegible]
[illegible] לעולם [illegible] הרוח מלפני עטוף ונשמות אני [illegible]
[illegible] רוח [illegible]
[illegible] הרוח הזה [illegible] לעולם [illegible] להחליף

מוס

את העול מה הקב״ה עושה לו מסכסכו בחכמה ומרשלו בגבעה [illegible] לו [illegible] רעתך
שלא להזיק את הבריות [illegible] מלפני [illegible] מה הוא יעטף מלפני
[illegible] בגופו [illegible] נפשי כלבתך [illegible] ונשמות [illegible] בנבלי הנשמות
אני עשיתי [illegible] שלשה מקומות [illegible] הרוח [illegible] ונקרא
[illegible] את כל [illegible] אחד [illegible] יונה ואחר [illegible]
[illegible] איוב [illegible] [illegible] באורץ פני
הפיזי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אל [illegible] ראמר
[illegible] וחזק [illegible]
[illegible] בשביל אותו הבית [illegible]
[illegible] בשביל אותה הספינה [illegible] [illegible]
[illegible] שהוא גדולה [illegible] בר [illegible] אמ׳ לה [illegible] רבנן
[illegible] המשיח [illegible] כל הנשמות שעלו במחשבה
[illegible] הנפשות [illegible] של אדם [illegible] זה ספר [illegible]
[illegible] ראה [illegible] רבנן [illegible] כל
[illegible] שהיה הקב״ה [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] חקרה [illegible] ויאמר
[illegible] אז ראה [illegible] [illegible]
[illegible] זה משה: אמ׳ ר׳ יהודה בר׳ סימון
[illegible] התורה [illegible] זה ספר תולדות אדם
[illegible] [illegible] תהיה הקדושה [illegible] ומה [illegible] מצות
[illegible] תרי״ג מצות [illegible] מצות עשה
ושס״ה מצות לא תעשה [illegible] ויאמר [illegible] לאדם [illegible] נתנה
[illegible] זה ספר תולדות [illegible] אמ׳ ר׳ יעקב [illegible] היה
[illegible] שבטים [illegible] זה ספר תולדות אדם [illegible] זה
[illegible] נותן לו יב׳ שבטים [illegible] ומה

[illegible]

שני בנים נתתי לו עמד אחד מהן והרג את חבירו · איך נתתי לו ב' ועל אחת
כמה וכמה : ההוא ויאמר לאדם · לא אדם לאדם איני נותנה · ולמי אני נותנה ליעקב
זה ספר תולד' אדם ז"ן שבעה וה' חמשה הרי י"ב · אילו תולדות ואין הראשונים
תולדות מה הן אלוהות בעון קמי אבא כהן בן דלייה אדם שת אנוש ונשתתק
אמ' להן עד כן בצלם ובדמות מיכן ואילך קינן קנטורים ארבעה דברים
נשתנו בימי אנוש בן שת דכתיב לעיל : ד"א אילו תולד' ואין הראשונים
תולד' ומה הן רוחות דאמ' ר' יוסי כל קבל שנה שפירשה חוה מאדם היו רוחות
הזכרים מתחממין ממנה והיו יולדות מהן רוחות נקבות מתחממות
מאדם ומולידות ממנו ההד אשר בהעוותו והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי
בני אדם · בני דאדם קדמאה · מאן דאמ' רוחי דביתא טבין ... עליה
ומאן דאמרינון בישין דחכמון יתריה : ד"א אילו תולד' ואין הראשונים תולד'
למה שהן כולן במים דאמ' ר' יהושע בן לוי כל השמות הללו לשון מרדותא הן
עירד עורדן אני מן העולם כמ' דכת' לעיל · עד למך ולתולדותיך · ר' הונא
תנחומא בשם ר' אלעזר ור' מנחמא בשם רב כל האומנויות אדם הר' לימד
דרשים הללו מאדם הר' · רב אמ' אפי' סרגולו שלספר אדם הר' לימד
ספר וזה השם הוא וסרגולו : ביום ברא אל' אדם הר' מס"י ע"ב לההיא דר'
אלעזר בן עזריה שלשה נסים נעשו באותו היום בו ביום נבראו בו ביום
שמשו בו ביום הוציאו תולדות : בן עזאי אומ' זה ספר תולדות אדם כלל
גדול בתורה · ר' עקיבה אומ' ואהבת לרעך כמוך כלל גדול מזה שלא תאמר
הואיל ונתבזיתי יתבזה חברי עמי הואיל ונתקללתי יתקלל חברי עמי
אמ' ר' תנחומא אם עשית כן דע למי אתה מבזה בדמות אלהים עשה אותו
ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו · אמ' ר' חמא בר הושעיה איננו נכתב
אלא בתוך טימוסן של רשעים
בתוך טימוסן של צדיקים אמ' ר' אבהו חנוך חנף היה פעמים צדיק ופעמים
רשע אמ' הקב"ה עד שהוא בצדקו אסלקנו : אמ' ר' יודה בר' ... דנו
ברשעו שהוא דן את כל באי העולם : שאלו המינים את ר' אבהו אמרו

שאין אנו מוצאין מיתה בחנוך אמ' להן למה אמרנו לו נאמ' כאן לקיחה ונאמ' להלן
כי היום יי' לוקח את אדוניך מעל ראשך אמ' להן אם לקיחה אתם דורשין
נאמ' להלן הנני לוקח את מחמד עיניך במגפה. אמ' ר' תנחומא יפה השיבן
אבהו. מטרונה שאלה את ר' יוסי אמרה לו אין אנו מוצאין מיתה בחנוך אמ'
לה אילו נאמ' ויתהלך חנוך את האל' ושתק הייתי אומ' כדבריך כשהוא אומ' ואיננו
כי לקח אותו אל' איננו בעולם. ויקרא את שמו נח לאמר. ר' יוחנן ור' שמעון בן
לקיש. ר' יוחנן אמ' לא השם הוא המדרש ולא המדרש הוא השם לא היה צריך
קרא' בשמיה אלא נח זה ינחנו או נחמן ינחמנו שמה נח זה ינחמנו אלא
בשעה שנברא אדם הר' נתן לו ממשלה על הכל הפרה היתה נשמעת לחורש
והתלם נשמע לחורש. כיון שחטא המרידו עליו הפרה לא היתה נשמעת
לחורש והתלם לא היה נשמע לחורש כיון שעמד נח נינוחו נאמ' כאן ניחה
ונאמ' להלן למען ינוח שורך וחמורך וינפש מה ניחה האמור להלן ניחת שור אף
ניחה האמור כאן ניחת שור. ר' שמעון בן לקיש אמ' לא השם הוא המדרש ולא
המ' הוא השם לא היה צריך קרא' לומר אלא נח זה ינחנו או נחמן זה ינחמנו
שינה גם זה ינחמנו. אלא עד שלא עמד נח היו המים עולין ומציפין אותן מתוך
קבריהן אחת בשחרית ואחת בערבית הה"ד כמו חללים שוכבי קבר אשר
לא זכרתם עוד והמה מידך נגזרו. שכבי קבר שלהן חללים הן וכיון
שעמד נח ינוחו נאמ' כאן ניחה ונאמ' להלן יבוא שלום ינוחו על משכבותם
הולך נכחו. מה ניחה שנאמ' להלן ניחת קבר אף ניחה שנ' כאן ניחת קבר.
ר' אלעזר אמ' בשם קרבנו נקרא נח וירח יי' את ריח הניחח. ר' יוסי בן חנינא אמ' לשם
שהחזירתו נקרא נח ותנח התבה בחדש השביעי. אמ' ר' יוחנן לא שמשו מזלות
כל שנים עשר חדש אמ' לו ר' יונתן שמשו אלא שלא היה רישומן ניכר. ר' אלעזר ור'
יהושע אמ' לא שבתו ולא שבתו ר' יהושע אמ' לא ישבתו מכאן ששבתו ברוך היום
זה [illegible] מן האדמה אשר אררה יי'. עשרה רעבים באו לעולם א' בימי אדם
הראשון ארורה האדמה בעבורך וא' בימי אברהם ויהי רעב בארץ וא' בימי יצחק

זה
[illegible] מלכה [illegible] יעקב [illegible] שנ' [illegible]
[illegible] בימי [illegible] שופטים [illegible] בימי [illegible] אחר [illegible]
[illegible] בימי [illegible] [illegible] ואף [illegible] מלכי [illegible]
[illegible] יהודה [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] שמו [illegible] יצחק [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] אלה [illegible]
[illegible] [illegible] גלגלו [illegible] והבינו [illegible] מתלא [illegible]
[illegible] [illegible] ר' [illegible] שהיה [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] בני [illegible] שהן יכולין [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] אברהם [illegible] [illegible] [illegible]
אברהם [illegible] [illegible] [illegible] במסכת [illegible] שנה [illegible]
עבודה [illegible] העם [illegible] היה עד [illegible]
[illegible] [illegible] שהן [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ישראל לחוצה לארץ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אמיתי [illegible]
[illegible] אוכל היה [illegible] בפלטרין [illegible] לחוצה לארץ [illegible]
פרש כן [illegible] [illegible] חמשה [illegible] [illegible]
האיש אשר לא הלך בע' רש' [illegible] [illegible] [illegible] ר' [illegible] [illegible]
דורות: בדור אנוש ובדור המבול ובדור הפלגה ר' [illegible] [illegible] [illegible]
ובדור הפלגה אבל בדור [illegible] קטן היה על [illegible] [illegible]
[illegible] בע' רש' זה דור אנוש [illegible] חטאים [illegible] [illegible]
[illegible] זה דור הפלגה כי אם בתורת ה' חפצו [illegible] [illegible]
יהגה יומם ול' שהגה דבר מתוך דבר מה טעם [illegible] [illegible]
[illegible] לא שהוא רוצה להקריב לו מהן [illegible] [illegible]

והיה

[illegible]
[illegible] ויולד נח שלשה
[illegible] שנה דורות
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ר' נחמן [illegible]
[illegible] המבול [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] לכל [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] הקב"ה [illegible]
לפקד [illegible] לבקר [illegible] שאול [illegible] בוא
[illegible] של [illegible] בזבול [illegible] בניתי בית זבול לך
[illegible]
[illegible] מהול שיוצר הקנה [illegible]
[illegible] גדולה ושנבנה בית המקדש [illegible]
[illegible] הקב"ה לדורות מן המבול עד הפלגה שלש מאות [illegible]
[illegible] לרב אמר ר' סימון [illegible] מקומות [illegible] בלשון [illegible]
[illegible] לקרא בשם [illegible] ויהי כי החל האדם [illegible] הוא החל להיות
[illegible] והא כת וזה החלם לעשות [illegible] על ראשו שלנמרוד

[illegible] שלפני המבול [illegible] שהיו שוטפין [illegible]
[illegible] שטופין בזנות [illegible] הקב"ה [illegible]
[illegible] ושמעו [illegible]
[illegible] הקב"ה [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] שמחות [illegible] אמר לה [illegible]
[illegible] אמר לך מחזורי [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
כל [illegible] עזריה בשר [illegible]
[illegible] הוא קורין אותן בני אלהים [illegible]
[illegible] אומרין שהיו [illegible] בלא [illegible] ובלא [illegible]
[illegible] של [illegible]
[illegible] שלא [illegible] כתובות [illegible]
שהיו [illegible] הגדול [illegible] בתולה תחלה [illegible]
הנה [illegible] לקחו להם נשים [illegible] מכל אשר בחרו [illegible]
ובהמה [illegible] יוסף [illegible] המבול לא נמחו מן העולם אלא שכתבו [illegible]
גמסיות לזכור ולבהמה אמר ר' שמלאי בכל מקום שאתה מוצא זנות [illegible] שטר
באה [illegible] והורגת את היפים ואת הרעים א"ר עזריה [illegible] יהודה [illegible] כתובה
ר' יהושע בן לוי על הכל הקב"ה מאריך אפו חוץ מן הזנות ומה טעם [illegible]

בני האלהים את בנ[illegible] האד[illegible] [illegible] מתריה ויאמר יי׳ אמחה את האדם [illegible]
[illegible] בקולו [illegible] בכל [illegible] [illegible] מבקש [illegible]
[illegible] אשר [illegible] [illegible] אומר [illegible]
[illegible] רשות [illegible] [illegible] ומלך [illegible] לך
רשות [illegible] עליהם [illegible] ויאמר יי׳ לא ידון רוחי באדם [illegible] אמ׳ ר׳ [illegible]
[illegible] שעה [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] בלבן [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] הראשונים [illegible] [illegible] יי׳
אשה [illegible] [illegible] אמר ר׳ יהודה [illegible] [illegible]
[illegible] הוא [illegible] על רשעים [illegible] [illegible]
[illegible] אמר ר׳ יהוד׳ בר׳ אלעאי [illegible] אין הרוח [illegible]
נדונית [illegible] [illegible] בשעה שאני מחזיר את הרוח לנדנה
[illegible] [illegible] אמ׳ ר׳ אבא בר כהנא אני ממלא [illegible] בתן
בשעה [illegible] ממלא רוח [illegible] שבגלל הזה היא נבדקת [illegible] מקברו
[illegible] הבל הגוף [illegible] ואת רוחי אתן בקרבכם [illegible] אמ׳ ר׳ [illegible]
בן [illegible] [illegible] דין את הדין הזה לעולם ר׳ חונא בר׳ רב יוסף לא [illegible]
לא [illegible] [illegible] לבני נח לא אוסיף [illegible] [illegible]
[illegible] והן לא בקשו הריני משגיחן [illegible] [illegible] שתהא
[illegible] לא בקשו הריני משגיחן אילו [illegible] [illegible]
[illegible] אלא [illegible] בני [illegible] [illegible]
[illegible] בר [illegible] אפי׳ [illegible] רעשה [illegible] כי את עולמו [illegible]
[illegible] אמ׳ ר׳ אחא אפי׳ [illegible] לתן דין וחשבון
[illegible] כי האדם עץ השדה [illegible] [illegible] וחשבון
[illegible] לתן דין וחשבון [illegible] אמ׳ ר׳ יהוש׳ בר׳ נחמ׳ [illegible] דנין רוחן
[illegible] ואם הן אלו הריני מביא בהן [illegible] שקצפתי עליהם

[illegible] מעלמן ביסורין [illegible] מי מעשה [illegible]
[illegible] בכל מקום [illegible] בשר אמי כשיבוא [illegible]
[illegible] אמר [illegible] לתנוה [illegible]
[illegible] בלא חכמה התורה [illegible]
[illegible] כל דבר [illegible]
[illegible] יוסי הגלילי עוד [illegible] מדת הדין [illegible]
[illegible] לא ידון אמר ר' עקיבא על מה [illegible]
[illegible] אמר ר' חנינא בר פפא [illegible]
[illegible] שנתנה הקב"ה [illegible] שיער לעמוד [illegible]
הוא חושבנא דדין [illegible] חושבנא דדין דבכן מתיין לה מהכא [illegible]
[illegible] חיה מאה ועש שנ' הנפילים היו בארץ בימים
[illegible] אותם דעלים גבורים [illegible]
נפילים [illegible] אותן [illegible]
[illegible] רעה [illegible]
[illegible] חמס
[illegible] אמר [illegible] חנינא [illegible]
[illegible] רבנן אמ' שהיו מרבין ענקים על [illegible]
[illegible] לחמה ואומרין הוריד לנו [illegible]
[illegible] לעולם שיצאו [illegible]
[illegible] כעפרות כנחש [illegible]
[illegible] את העול וסופם מן העולם [illegible] את העולם
[illegible] וגם אחרי כן יהודה בר' אמ' אחרים לא [illegible]
[illegible] דור אנוש ודור הפלגה מדור המבול וגם אחרי [illegible]
[illegible] אמ' ר' ברכיה היתה אשה [illegible]
[illegible] לו והיתה הולכת [illegible]

מעמדת

[illegible] בו חלק אחר גם בני נבל גם [illegible]
[illegible] את העול שבו ששמו מן העול [illegible]
[illegible] בר נחמן אנשים אשר [illegible]
[illegible] מחקרות [illegible]
[illegible] אנשי השם אליפז התימני בלדד השוחי [illegible]
[illegible] איוב חלק [illegible] מעשה דור המבול [illegible]
[illegible] מעשה [illegible]
[illegible] ברדת גשמים [illegible]
[illegible] קשת היא מחלוקת [illegible]
[illegible] נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם [illegible]
[illegible] כי [illegible] באהבה [illegible]
[illegible] שעסק בחכמה [illegible]
[illegible] את [illegible] קול [illegible]
[illegible]
[illegible] בחכמה [illegible]
[illegible] בעמל ולא [illegible]
[illegible] שמים נעשו [illegible]
[illegible] המבול גם [illegible] וירא ה' כי רבה רעת האדם [illegible]
[illegible] מכאובו [illegible]
[illegible] במעשיהן הרעים [illegible]
[illegible] מן העבידות [illegible] ביום [illegible] מחשבות [illegible] כל היום [illegible]
[illegible] גם בלילה לא שכב לבו את הקב"ה [illegible]
[illegible] את כל היקום [illegible]
[illegible] מכאובו להקב"ה במעשיהן הרעים וכעס [illegible]
[illegible] בלילה לא שכב לבו את הקב"ה מלהביא עליהן פורענות [illegible]

[illegible] אחר יוי במטרו על סדום ועל עמורה ר' יודן בר' סימון מכאן אנו מתריים
[illegible] לכוי להקב"ה במעשה הרע גם בלילה לא שכב לבו מאחר שהיה [illegible]
[illegible] עשות עדרות ובקע לו שתי בקעות [illegible]
[illegible] מלהב עליו אור ביום אור בלילה ההוא [illegible]
[illegible] הלילה [illegible] כי רבה רעת האדם בארץ ר' חנינה אמר [illegible] והולכת [illegible]
ברכיה [illegible] שמלמטה בדור המבול שנדונו במים ובסדומיים שנדונו באש
[illegible] את האדם מאן ואת האדם [illegible] כאן תלה הכתוב רבה לגזרה [illegible]
וכל יצר מחשבות לבו משקיעה חמה וזורחת ועד שהיתה שוקעת [illegible]
[illegible] בהן [illegible] ההדא לאור יקום רוצח והכת [illegible] כתיב ולמה
[illegible] חתמו [illegible] היתה עושה היה מביא אפופלסמון [illegible] ובא
[illegible] וחותרה [illegible] דרשה ר' חנינה בציפורין אתביר בה תלת מאוון רחתין
[illegible] הוה להון אפופלסמון מה הוון ציפוראי עבדין [illegible] ר' יונה
[illegible] עשה את האדם ר' יהודה ור' נחמי' ר' יהודה אמ' תהוות היתה לפני
שבראתי אותו [illegible] שאלו בראתיו מן העליונים היה מורד בי
[illegible] אמ' [illegible] מתנחם אני שבראתיו מן התחתונים [illegible]
[illegible] שהמריד בי את התחתונים כך היה ממריד בי את העליונים ר' איבו
אמ' [illegible] תהוות היתה לפני שבראתי בו את יצר הרע שאלו לא [illegible]
[illegible] יצר הרע לא היה מורד בי אמ' [illegible] מתנחם אני שעשיתי [illegible]
[illegible] ויתעצב אל לבו אמ' ברכיה למלך שבנה פלטרין על ידי [illegible]
[illegible] רואה אותה ולא ערבה לו על מי [illegible] לא על האדריכל כך ויתעצב
אל לבו אמ' ר' אסי למלך שעשה סחורה על ידי סרסור והפסיד על מי [illegible]
[illegible] לא על הסרסור כך ויתעצב אל לבו [illegible] גוי אחד שאל את
ר' יהושע בן קרחה אמ' לו אין אתם אומרין שהקב"ה רואה את הנולד [illegible]
[illegible] ויתעצב אל לבו אמ' לו נולד לך בן זכר [illegible]
[illegible] אמ' לו מה עשית אמ' לו שמחתי ושימחתי את הכל אמ' לו [illegible]

ויתע'

יודע שסופו למות אמ׳ ליה בשעת חדותא חדותא ובשעת אבלא אבלא. אמ׳ לו וכך
מעשה לפני הקב״ה דאמ׳ ר׳ יהוש׳ בן לוי שבעת ימים נתאבל הקב״ה על עולמו קודם
שלא הביא מבול לעול׳ ומ״ט ויתעצב אל לבו ואין עציבה אלא אבילה כמ׳ דאת אמ׳
נעצב המלך על בנו: ויאמר יי׳ אמחה את האדם אשר [illegible]
והפך [illegible] ר׳ חנינא שאל לר׳ יונתן אמ׳ ליה לשעבר [illegible]
את [illegible] והשקיטו אחר כך הוא נפרע מהן. כך בתחלה ויראו כי רבה ואחר ח
כך וינחם יי׳ כי עשה ואחר כך ויאמר יי׳ אמחה את הא׳ ר׳ ברכיה בש׳ ר׳ אבא בר כהנא
עשה מידה למים כד׳ וקו ינטה על ירושלם [illegible] יקח לו [illegible]
מה שאני עתיד לעשות בהן: למלך שבנה פלטין והושיב בתוכה דיורין אילמין
והיו משכימין ושואלין בשלומו ברמיזה ובאצבע [illegible] אילו היו פקחין על אחת כמה וכמה
הושיב בתוכה דיורין פקחין עמדו והחזיקו בפלטין אמרו אין פלטין זו של מלך
שלנו היא הפלטין. כך מתחלה לא היה קילוסו של הקב״ה עולה אלא מן המים [illegible]
מים רבים [illegible] אדיר במרום יי׳: אמ׳ הקב״ה ומה אילו שאין להם פה
לא אמירה ולא דיבור הריהן מקלסין אותי לכשאברא בני אדם על אחת כמה וכמה
עמדו דור אנוש ומרדו בו דור המבול מרדו בו דור הפלגה מרדו בו אמ׳ הקב״ה יפנו אילו
ויבואו אותן הראשונים: וימחה את היקום [סבורין] מליות וגסטריות [illegible]
[illegible] אנו מוציאין ומכלין אותן מן העולם: אמ׳ ר׳ ברכיה כלום [illegible]
[illegible] את העפר [illegible] אמחה את הא׳ ר׳ לוי בש׳ ר׳ יוחנן
אפי׳ [illegible] נמחו: ר׳ יהוש׳ בר׳ סימון בש׳ ר׳ יוחנן אפי׳ עפרו [illegible]
[illegible] כה ר׳ יהוד׳ בר׳ סימון [illegible] ר׳ יוסי
משו׳ שמעון בן יהוצדק אפי׳ לוז שידרה שממנו הקב״ה מציץ את האדם לע׳ לבא נימוחה:
אדריאנוס שחיק עצמות שאל את ר׳ יהושע בן חנניה אמ׳ ליה מהיכן הקב״ה
מציץ את האדם לע׳ לבא אמ׳ ליה מלוז שידרה אמ׳ ליה מנין את מודע לי אמ׳ ליה
[illegible] הטילו לאור לא נשרף נתנו לרחים לא נטחן [illegible]
[illegible] על הסדן והכה עליו בפטיש נחלק הסדן ונבקע הפטיש והוא לא חסר

אמר [illegible] [illegible] מתחין על ידי [illegible] [illegible]

[illegible] והיו [illegible] עינו רעה [illegible]

[illegible] חקאות [illegible]

[illegible] רתנינן [illegible]

[illegible] להבריות [illegible]

[illegible] המלך הרשע [illegible]

[illegible] זו [illegible]

[illegible] של [illegible] וכל [illegible]

[illegible] הרי [illegible] אף [illegible]

ביאור [illegible] נשתיירו [illegible]

הצדיקים [illegible] הנותנים [illegible]

ובנות [illegible] : אמר [illegible]

[illegible]

[illegible] ונשתיירו [illegible]

ואלו נשתיירו [illegible]

[illegible] : אמר [illegible] ויצאו [illegible]

[illegible] התעניות [illegible]

היתה [illegible]

זכות [illegible] אחד [illegible]

[illegible] הברית [illegible] אמר למלך [illegible]

בנו [illegible] המלך של [illegible] הוציא

את [illegible] עד [illegible]

[illegible] המלך [illegible] את בנו [illegible] המלך [illegible]

והביאו [illegible] המלך [illegible] מתוך [illegible]

ומקריב [illegible] אמר המלך כלום [illegible] בך

מאדם ועד

ממרס [illegible] אסף וא׳ יוסף יבנו ובאמה [illegible] ישים ו אח
[illegible] אם לא
[illegible] יות המשען [illegible] סבלה
[illegible] על [illegible] [illegible]
ועל הדבר [illegible] בספי [illegible]
[illegible]
[illegible] שמעון
[illegible] אלהים
[illegible] לאתם [illegible] שמו
[illegible] אמ׳
[illegible] יוחנן
[illegible] הקב״ה [illegible] עליון
[illegible] גם [illegible] שהם
[illegible] גם [illegible] ואומר
[illegible]
[illegible] ומה מתנחן בני
[illegible] הנה [illegible]
[illegible] נחם כי עשי [illegible] שנשאר
[illegible] ר׳ שימון פתח כה אמ׳ [illegible]
[illegible] מעשה [illegible] שיצא לכרמו [illegible] וראה [illegible] אחת ודרך
[illegible] עליה כה אמ׳ יי׳ כאשר ימצא התירוש [illegible] אמ׳ ר׳
[illegible] את לבבו נאמן לפניך מצאתי דוד עבדי
[illegible] ר׳ סימן והכתוב [illegible] אמ׳ להן
[illegible] חן במדבר בזכות דוד המדבר ר׳ חנינה
[illegible] מפרשין ר׳ ברכיה ור׳ יוחנן ור׳ שמע׳ בן לקיש ורבנן

זה מפרש ר' יוחנן ור"ש בן לקיש [illegible] שהיה מהלך בבקעה וראה [illegible] ר' [illegible]
בו [illegible] בר [illegible] כהן [illegible] ומתני' יוסף [illegible]
[illegible] בדרך [illegible] עד [illegible]
[illegible] שהיה מהלך [illegible]
[illegible] שבתו [illegible]
עד [illegible] שהיה [illegible]
[illegible] שנות [illegible]
[illegible] עושה חסד עם [illegible]
[illegible] עושה חסד עם [illegible] אחרונים [illegible]
[illegible] אלה תולדות נח [illegible] פרש' ל' [illegible] אלה תולדות נח
כעבור סופה ואין רשע [illegible] זה דור המבול וצדיק יסוד עולם זה נח :
אלה תולד' נח: הפוך רשעים ואינם [illegible] זה דור המבול ובית צדיקים
יעמוד זה נח אלה תולד' נח: בית רשעים ישמד [illegible] ואהל
ישרים יפריח זה נח אלה תולד' נח: קל הוא על פני מים: [illegible]
[illegible] בארץ [illegible]
[illegible] כרמים [illegible]
[illegible] אלה תול' נח [illegible]
[illegible] דור המבול: אלה תולדות נח [illegible] אמר [illegible]
[illegible] לעולם הזה ויש לו [illegible] תרח [illegible]
[illegible] לעולם הבא [illegible]
[illegible] בעולם [illegible]
[illegible] אלה תול' נח נח [illegible] אלה תולדות [illegible]
[illegible] נח [illegible] נחה [illegible]
בעולם הזה [illegible] אלה תול' נח נח איש צדיק [illegible]
[illegible] ומעשים טובים [illegible]
[illegible] בארץ [illegible]

ר' [illegible]

הורי

[illegible] ולא ראו מכשולותיו יונה מן התיבה הקישור ושלח את נח ה׳ כשר [illegible]
[illegible] וחומרתו מפני רשע וחוטא זה דור המבול [illegible]
[illegible] שלא [illegible] ועשר שנה שהיה נוטע [illegible]
[illegible] כדין [illegible] בר [illegible] דעלמא [illegible] גבולה על עלמא [illegible]
אין [illegible] מבולה לא [illegible] על ביתה דאבוי דההוא גבר [illegible] בין [illegible]
[illegible] הגבולה על ביתיה דאבוי דההוא גבר [illegible] רבון לעשות [illegible]
ר׳ אבא בר כהנא אמר הקב״ה כרוז אחד עמד לי בדור המבול זה נח תמן אמרין
[illegible] שהיו מבזין עליו וקורין לו בוזה זקן לעשות [illegible] שהיו [illegible]
[illegible] למועדי [illegible] לשני שברין לשבר [illegible] ולשבר [illegible]:
[illegible] בר חוניה אמר כל מי שנאמר בו תמים [illegible] למידת שבוע [illegible]
[illegible] בו [illegible] תחלתו והיו סופו [illegible] והכל אחד היה אברהם מעתה
הודעת [illegible] ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו ומה מקיים [illegible]
[illegible] בתשובה [illegible] היה מותן [illegible] יהושע היה מותן
[illegible] היה [illegible] איוב היה מותן [illegible] נח היה מותן [illegible]
[illegible] משה היה מותן [illegible] ר׳ [illegible] ורבנן [illegible] אמר כל מי שנאמר בו היה
[illegible] אמר ר׳ שמואל בר נחמן וחמשה הן נח [illegible] שנאמר [illegible]
[illegible] נח [illegible] והכא איתמר [illegible]
[illegible] יוסף [illegible] ויוסף הוא השליט על הארץ:
[illegible] משה [illegible] היה [illegible] פרעה [illegible] הוא משקיע [illegible]
[illegible] איוב [illegible] ויוסף [illegible] אשר לא נמשכו:
[illegible] מרדכי [illegible] היה מותן [illegible] נח:
[illegible] ורבנן אמרי כל מי שנאמר בו היה זן ופרנס [illegible] יוסף
[illegible] יוסף: משה זן ופרנס מ׳ שנה במדבר: איוב [illegible] שמא לא
[illegible] מרדכי [illegible] זן ופרנס [illegible] מוקדות
[illegible] ר׳ ברכיה [illegible] ר׳ אלעזר [illegible]:

בחדשה ר' אבהו ר' אבא בר [illegible] אמ' לך [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] עד [illegible] על אחת [illegible]:
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ויאמר אלהים לנח קץ כל [illegible]

[illegible] אינו קץ [illegible] להטות [illegible]
[illegible]
[illegible] ולא תהיה [illegible]
[illegible] ר' [illegible] אמ' [illegible]

[illegible]
[illegible] ויאמר אלהים לנח [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] כי מלאה הארץ חמס [illegible]
[illegible] עריות חמס [illegible] עריות
חמסי [illegible] : ומה [illegible] בני ישראל [illegible] כמשמעו
[illegible] ור ירמיה [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] הארץ :
[illegible] קשמות

נח׳ כלשון הזה נעשה לך שלשה מתפרשין וד׳ לא נתפרש עשה לך תבת עצי גפר

נשון דיקור ייון: עשה לך הרבות נריס גבלן שלש : עשה לך [illegible] ולוח

בסוף שנפרש עשה לך ערק לו [illegible] בשם [illegible] שמע חכם [illegible]

זה משה, רב אמ׳ אם אני עושה אותו [illegible] אין הלשון הזה נופל על הלשון

זהב אין הלשון הזה נופל על הלשון [illegible] ויעש משה נחש נחשת מיכן [illegible]

תורה בלשון הקדש [illegible] ר׳ פינחס ר׳ חזקיה בש׳ ר׳ סימון כשם שנתנה התורה [illegible]

[illegible] כך נברא העולם בלשון הקדש [illegible] שמעתם מימיך אומ׳ גיני [illegible]

[illegible] ולא [illegible] איש ואשה [illegible] הלשון הזה נופל על הלשון [illegible]

קנים תעשה את התבה קילין ומדורין אמר ר׳ יצחק מה הקן הזה מטהר

את המצורע אף זו ונבתך מטהרתך [illegible] וכפרת אותה מבית ומחוץ [illegible]

ומבחוץ בחמר ובזפת [illegible] על [illegible] שהיו מים רותחין בחמר מבית [illegible]

[illegible] מפני הרוח : וזה אשר תעשה אותה [illegible] זה וזה עם ר׳ [illegible]

[illegible] האורך אמות במדה הראש ולמה הוא קורא אותן [illegible] חונה

שהן מחכימין [illegible] אמרי על שם תבתו של נח : שלש מאות אמה [illegible]

פקודיך אשיחה וג׳ בחקותיך אשתעשע : למודתך תורה [illegible] ארץ [illegible]

עשה אדם ספינה שתהא עומדת בלמן יעשה רחבה אחד משתה [illegible]

[illegible] : צהר תעשה ר׳ חונה ור׳ פינחס ר׳ חנן ור׳ הושעיה לא מפרשין רבא בר

כהנא ור׳ לוי מפרשין : רבא בר כהנא אמ׳ חלון ור׳ לוי אמ׳ מרגלית היתה לו [illegible]

תולה אותה. בשעה שהיתה כהה היה יודע שהוא יום ובשעה שהיתה מבהקת

היה יודע שהוא לילה אמ׳ ר׳ חונה עריקין הוינן מן קומי גנוסא בצפורין [illegible]

דטבריה והיו בידינו נרות בשעה שהיו כהין היינו יודעין שהוא יום ובשעה

שהיו בוהקין היינו יודעין שהוא לילה : ואל אמה תכלנה ר׳ יהודה ור׳ נחמיה

ר׳ יהוד׳ אומ׳ שלשים קילין היה בה קיל ד׳ אמות על ד׳ אמות [illegible] פלטיות [illegible]

ארבע ארבע קיל מיכן וקיל מיכן קיל מכאן וקיל מכאן ושתי אמות [illegible]

ר׳ נחמ׳ אמ׳ תלתין קילין היה בה קיל שש אמות על שש אמות וסלכה

בדרמוניא אחת

פלטיות

וקי״ל מיבן

[...]טיות שלו ר׳ יקי״ל מבאן וחיל מבאן קיל מיבן ושתי אמות לשוריין : על דעתיה
דר׳ [...] על דעת דר׳ נחמיה באמתה מלמטן כך אמתה מלמעלן ועל אמה
תכלנה מלמעלה ר׳ נחמיה אמ׳ כמין קומטרין היתה עשויה משקיפה ועולה משקיפה
ועולה עד שהיתה עומדת על אמה : ואל אמה תכל מלמעלה : ופתח התבה בצדה
תשים אמ׳ ר׳ יצחק לימדתך תורה דרך ארץ שאם יעשה אדם טרקלין על עשר
[...] עושים [...] מן הצד : תחתים לזבלים שניים לו ולבניו ולטהורים והעליונים לטמאים
[...] ומחלפה תחתיים לטמאים שניים לו ולבניו ולטהורים והעליונים לזבלים : כיצד
היה עושה [...] היה לו והיה פוקסמן הצד : תעשה אמ׳ היא היתה מסיינת
את עצמה : ואני הנני מסכים לדברי מלאכי שאמ׳ מה אגש כי מבול הנני מביא
את המבול מים על הארץ וג׳ מים היו וכיון שהיו יורדין לארץ היו נעשין מבול : לשחת
כל בשר : יתמו : והקימותי בריתי את בריתך מפני הרוס .זאת בקם שלא יעפישו
ולא ירקיבו : ושלא ימותו : הגבורים היה נותן ידו על החלון וסוחבה נותן רגלו על
[...]ויוס וסותמה זהיה [...] ליכנס לתבה והיו רגליו מתעכלות הה״ד הרפאים אוכלו
[...]נהם אחר ביליכנס לתבה והיו שיניו קוהות. הה״ד שאגת אריה וקול [...] :
ר׳ הונא בר אבא נגר היית אלולי בריתי שהיתה אתך היית יכול ליכנס לתבה
הה״ד והקימותי את בריתי : ובאת כשבאת אל התבה אתה ובנך ואמ׳ ר׳ יהוד׳ בר׳
סימון ור׳ חנין בשם ר׳ שמואל בר רב יצחק מכיון שנכנס לתבה נאסר לו פריה ורביה
[...] ובאת אל התבה אתה ובנך לעצמן ואשתך ונשי בניך לעצמן : וכיון שיצא הותר
לו הה״ד צא מן התבה אתה ואשתך : אמ׳ ר׳ חנין בחסר ובכפן גלמוד אם ראית
[...] בא לעולם וכפן בא לעולם הוי רואה את אשתך כאלו היא גלמודה : אמ׳ ר׳ מני
[...] ילד שני בנים אומתי בטרם תבא שנת הרעב : ומכל החי אמ׳ ר׳ הושעיה אפילו
[...]ות נכנס עם נח לתבה הה״ד ומכל החי מכל בש׳ : מזות שנבראו להן נפשות
[...] להן גופות ר׳ יהו׳ ור׳ נחמ׳ ר׳ יהוד׳ אומ׳ ראם לא נכנס עם נח לתבה אבל
[...] ר׳ נחמ׳ אומ׳ לא הוא ולא גוריו אלא קשרו נח בתבה והיה מתלם תלמיות
[...] ורדיה לסופיתה הה״ד התקשר ריס בתלם וג׳ בימי ר׳ חייא בר אבא על גורי

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

שפשתנו

[illegible]
[illegible]
[illegible] שנ׳ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
שאומרין [illegible]
בפניו מה הוא אומ׳ [illegible] אלהים [illegible]
[illegible] שנ׳ [illegible] והיה העול׳ [illegible] אמרו לאלהים מה נורא
מעשיך [illegible] בשעה [illegible]
[illegible]
בתורה הרי [illegible]
אין כתיב אלא אשר [illegible]
[illegible] פתח לנו [illegible]
[illegible]
גבהו [illegible]
[illegible] עקבות
[illegible] צריך להם [illegible] אומ׳ [illegible] בן יוחאי
[illegible] אומ׳ ר׳ יוחנן בן זכאי
[illegible] את התורה [illegible] ומחיתי את כל
[illegible] תלוין בלשון
[illegible] ועוף :
[illegible] שעת המבול אינה עולה מן
[illegible] שעולה מן [illegible] הים בתקופות ומחשבונות :
[illegible] ר׳ יוסי [illegible] אלולי [illegible] מים עד

[illegible] לתבה [illegible] שתלה לך [illegible] שבעות [illegible]
[illegible]
[illegible] על שלחן [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ובני תורה [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] לפרוחין ולמחסרי [illegible] פסולין בקרבנות [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

אמן סלה

[illegible]
ר' יוחנן [illegible]
[illegible]
[illegible]
בן עזאי ועקרה [illegible]
ר' [illegible] חמש [illegible]
ר' יהודה [illegible]
מכל [illegible]
מה אני [illegible]
[illegible]
מכל [illegible]
[illegible]
מן [illegible]
[illegible]
[illegible]
התורה שניתנה [illegible]
ועוד [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ר' [illegible]
[illegible]

הללו כובשין את התהום שלא יעלה ויציף את העולם כך הצדיקים כובשין את פו'
הפורענות שלא יעלו וישטפו את העולם ומה הרים הללו זורעין ועושין פירות כך
מעשיהן של צדיקים ... ומה התהום הזה אינו חקור כך פורענותן של רשעים אין חקר
ומה תהום זה אינו נזרע ולא עושה פירות כך מעשיהן של רשעים אינן עושין
פירות שאלו היו עושין פירות היו מחריבין את העולם ר' יהושע בן לוי אזל
לרומי וחמא תמן עמודים מכוסין בטפיטין בצינה שלא יקרשו ובחמה שלא
יתבקעו כד הוה מהלך בשוקא חמא חד מסכן מכרך בחדא מחצלתא ואית דאמרי
פלגא דמרדעת חמרא על עמודים ... קרא צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה
הן דמחת מחת ... אלכסנדרוס מוקדון אזל לגבי מלכא קציא לאחורי
חושך נפק טעין ליה גריצין דדהב בגו דיסקוס דדהב אמ' ליה ולממונך
צריך אנא א"ל ולא הוה לך מה מיכול בארעך דאתית לך לכאן אמ' ליה לא אתית
בעי למידע היאך אתון דיינין מן דהוה יתיב גביה אתא חד בר נש קביל על חבריה
אמ' הדין גברא זבין לי חדא קלקלתא ואשכחית בגוה סימתא ההוא דזבין אמ'
אנא קלקלתא זבינית והאיך זבין אמ' קלקלתא וכל מה דאית בה זבינית
אמ' לחד מנהון אית לך בר דכר אמ' ליה אין לחורנא אית לך ברתא נוקבא
אין אמ' אסבון דין לדין ויהוי ממונא לתרויהון חמתיה יתיב תמה
אמ' ליה מה לא דנית טבאות אמ' ליה אין אמ' ליה אילו הוה הדין דינא גביכון
היך הויתון דיינין אמ' ליה קטלין להון ומלכותא נסבה ממונא ...
... אמ' ליה אית גביכון מטרא נחית אמ' ליה אין אית גביכון שמשא
דנח אמ' ליה אין אמ' ליה אית גביכון בעיר דקיק אמ' ליה אין אמ' ליה תיפח רוחיה דההוא
גברא לא בזכותכון מטרא נחית עליכון ולא בזכותכון שמשא דנח
עליכון אלא בזכות בעירא ... אדם ובהמה תושיע ה' אדם בזכות
בהמה תושיע ה' ... ר' יהודה בר' סימון פתר קרייה בנח אמ' הקב"ה ...
... שעשיתי עמו ... כהררי אל ותם ...
משפטיך ... על דורו ... עליהן אלא מי ...

[illegible]

ביום הזה נכון׳ ובעזכרתי את נא ... זכרתי לו אלו לו ולכל שעשו בתבה׳ ויזכר
אלהים את נח׳ עיר קטנה ואנשים בה מעט׳ עיר קטנה זה העולם׳ ואנש׳ בה מעט
זה דור המבול׳ ובא אליה מלך גדול וסבב אותה זה הקב״ה ובנה עליה מצודים
וכמגן׳ ומצא בה איש מסכן וחכם זה נח ומלט הוא את העיר בחכמתו שהקריב ... בשר
מכל הבהמה הטהור׳ ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא אמר
הקב״ה אתון לית אתון מנהרין ליה אנא מנהר ליה׳ ויזכר אלהים את נח ... טוב ה׳ לכל
אמ׳ ר׳ יהושע בן לוי׳ טוב ה׳ לכל ורחמיו על כל מעשיו׳ אמ׳ שמואל בר נחמן
ה׳ לכל ... על הכל שכן מדעתו הוא מרחם׳ ר׳ יהושע דסכנין בש״ר לוי
ורחמיו הוא נותן על בריותיו׳ ר׳ תנחום ור׳ אבון בש״ר אחא ...
בהמה והבריות מתרחמין אילו על אילו הקב״ה מתמלא עליהן רחמים׳
ביומוי דר׳ תנחום צריכין ישראל למיטרא אתון לגביה אמרין ליה גזור תעניתא
יום קדמאי ויום תניין יום תליתי ולא נחת מיטרא על ... בני ... רחמים
עלו על אילו׳ והקב״ה מתמלא עליהם רחמים׳ אם כאשר מחלקין צדקה לעניים
ראה אדם אחד שהוא נותן מעות לגרושתו אתו ואמרו ליה מה אנון יתבין הכא
ועבירתא הכא אמר להון ... אמרו ליה ראינו איש פלוני נותן מעות לגרושתו׳
שלח בתריה ... אמ׳ ליה מה היא לך זו אמ׳ לו גרושתי אמ׳ ליה
ולמה נתתה לה מעות אמ׳ לו ראיתי אותה בצער ונתמלאתי עליה רחמים באותה שעה
הגביה ר׳ תנחומא פניו כלפי מעלה ואמ׳ רבונו של עולם מה אם זה שאין לו עליו מזונות
ראה אותה בצער ונתמלא עליה רחמים את שכתוב בך חנון ורחום ואנו בניך
בני ידידיך בני אברהם יצחק ויעקב על אחת כמה וכמה שתתמלא עלינו רחמים מיד ירדו גשמים
ונתרוחה העולם׳ ... הוה יתיב לעי באורייתא קומי בית כנישתא רבא
בציפורין עבר חד עגל ... אזל למיתנכסה ... אמר ...
מה אני יכול לעשות לך ולכך נוצרתה ... שיניו יג שנה׳ אמ׳ ר׳ יוסי
... יג שנה ... חושש את שיניו ולא הפילה עוברה בארץ ישראל
ולא נפשעה יולדת׳ ... בתר ... עבר חד שרץ קומי ברתיה ובעת מקטליה

אמ׳ ליה ברתי שבקי יתיה דכת׳ טוב יי׳ לכל : רבינו הוה עקולס [illegible]
מא דיימר לי ברנש אנא עביד האך ממה שעשו זקני בתירה [illegible]
והעלו אותו ואין ספק כתב הוה ריש גלותא להכא אמא קאי [illegible]
דאנא מן דבנימין והוא מן דזרעיה דיהודה ואנא מן נוקבתי [illegible]
רבא והרי הוא עומד בחוץ נתכרכמו פניו של ר׳ וכיון [illegible]
אמ׳ לו אדונו הוא אמ׳ ליה פוק חמי מאן בעי לך לבר [illegible]
וידע דהוא נזיף ואין נזיפה פחותה מל׳ יום [illegible] אמ׳ ר׳ יוסי [illegible]
ל׳ יום שהיה ר׳ חייה רבה נזוף מרבנן אליף לרב בר אחתיה [illegible]
אלין הלכתא דבבלאי לסוף ל׳ יומין אתא אליהו ז״ל [illegible]
לגב רבינו יהב ידיה עלה ואיתסיתה ואסיתה כיון דאתא ר׳ [illegible]
רבינו אמ׳ ליה מה עבדתא הדא שינך אמ׳ ליה חד ענתה [illegible]
אתנשמת אמ׳ ליה לית אנא ידע מה הוא כן כיון דשמע כן [illegible]
נמק דיב׳ תלמידיה ומעייל ליה מלגיו אמ׳ ליה ר׳ ישמעאל בר׳ יוסי [illegible]
ליה חס ושלום לא יעשה כן בישראל : רבינו הוה מתני שמנה [illegible]
חייא רבה קומי ר׳ ישמעאל ב״ר יוסי אמ׳ ליה אדם גדול וקדוש הוא [illegible]
בבני ולא איתבונן מיניה אמ׳ ליה ההוא תלמידך דאת משבח [illegible]
ולא איתבונן מיני אמ׳ ליה ולמה לא איתכוונת מיניה אמ׳ ליה מסת [illegible]
אגדה כיון דשמע כן מסר ליה תרי תלמידין והוון עילין עמיה [illegible]
ישוה ותיעור נפשיה : ד״א טוב יי׳ לכל ור׳ ויזכר אל׳ את נח [illegible]
נחם אוי להן לרשעים שהן הופכין מידת הדין למידת רחמים בכל מקום שנא׳
אלהים מידת הדין אלהים לא תקלל : עד האלהים יב׳ דב׳ שניה : וכת׳ וישמע אלהים
את נאקתם : ויזכר אלהים את רחל : ויזכר אלה׳ את נח : ויזכר מה זכר [illegible]
שזן ופרנס בתבה יב׳ חדש : ויזכר אלה׳ את נ׳ : והרין נותן הזכות [illegible]
עמו בתבה : נח ר׳ אלעזר אמ׳ לשם קרבנו נקרא וירח יי׳ את ריח הניחוח
ר׳ יוסי ב״ר חנינ׳ אמ׳ לשם נחת תבתו נקרא שנ׳ ותנח התבה : אמ׳ [illegible]

[illegible] כל [illegible] חדש : אמ' ר' יונתן שינוי אלא שלא היה ראשון נכר :
[illegible] אלי' אומ' לא ישבתו לא שבתו ר' יהוש' אומ' לא ישבתו [illegible]
[illegible] וכי ר' אלעזר אמ' [illegible] נבקעו כל [illegible] מהם [illegible]
[illegible] מעינות חוץ [illegible] והתבה [illegible]
[illegible] ויהי מקץ ארבעים [illegible] דאמ' [illegible]
[illegible] העורב הזה שלו חוץ [illegible] ויצא יצוא ושוב : ר' יודן
[illegible] ותחיל משיבן [illegible] ר' יודן [illegible]
[illegible] ר' אבא בר כהנא [illegible] שנעשה העול [illegible]
[illegible] עד [illegible] אחר [illegible]
[illegible] והעורבים [illegible] ר' יהודה ור' נחמ' ר' יהוד' אומ'
עד [illegible] בתחתונה שאין [illegible] ממנו אין [illegible]
[illegible] ר' [illegible] מעשה דור המבול [illegible]
[illegible] בבוררין שהזכיר מעשה עורב [illegible] הפסוק הזה
ישמחהו [illegible] מתוק [illegible] רחמן [illegible] הקב"ה [illegible] רחמים
[illegible] מתוק [illegible] אבר [illegible]
[illegible] שהוא נשבר [illegible] הפלגה [illegible]
וישלח את היונה [illegible] העורב בן [illegible] שמע בן
[illegible] לא היונה [illegible] היא ישבה בגוים [illegible]
[illegible] ויחל עוד שבעת ימים [illegible] ר' יוסי בן זמרא [illegible] שלשה [illegible]
[illegible] ר' יוסף [illegible] את היונה מן התבה : ותבא אליו היונה : [illegible] טרף בפיה
[illegible] טרף יוסף [illegible] אלו [illegible] מתעברים :
[illegible] הביאה אותו ר' אבא בר כהנ' אמ' משבטוטין שבארץ ישראל הביאה אותו :
[illegible] המשחה הביאה אותו דלא טפת ארעא במי המבול [illegible]
[illegible] ליחזקאל בן אדם אמור לה את ארץ לא מטהרה היא [illegible]
[illegible] ר' בירי אמ' נפתחו לה שערי גן עדן והביאה אותו אמ' [illegible]

אילו נגן עוף הביאה אותו לא היה לה להביא דבר מעולה קונט[illegible]
רמז רמזה לו לנח אמ׳ לו מרי נח מוטב מר מתחת יד [illegible]
מתחת ידך׃ וייחל עוד שבעת ימים [illegible]
חנינה שעשה שבועים ימים׃ וישלח את היונה ולא יספה שוב [illegible]
תנינן משפט דור המבול יב׳ חדש [illegible] בשנת שש מאות [illegible]
מרחשון ובטלו ונגבו המים עליה [illegible] שנה ושנה [illegible]
בחדש השני זה סיון שהוא שביעי לירידת גשמים [illegible]
לארבעים יום טפח ובחצה בכל יום נגלות אמות שהיו [illegible] משוקעת [illegible]
יא אמה וכשעמ׳ לנו יום והסרו [illegible] והמים היו הולכין [illegible]
גשמים׃ ויהי באחת ושש מאות שנה [illegible] מקפה [illegible] בחדש השני [illegible]
וחלצו אותה ולא נמחה למה שהן סימן והחל [illegible]
עליהן לא הוה צריך קרייה למימר אלא בשבעה עשר יום [illegible]
הארץ׃ ומה תל׳ בשבעה ועשרים יום׃ אלא אלו יא יום [illegible]
על ימות הלבנה׃ אמ׳ רב׳ שמע׳ בן גמל׳ [illegible]
החמה יתרין על ימות הלבנה יא ימים [illegible]
ושנה הבאה אין החמה מגעת לשם אלא עד יא יום׃ [illegible]
המזלות כל יב חדש אמ׳ לו ר׳ יונתן [illegible]
ור׳ יהוש׳ ר׳ אליעז׳ אומ׳ לא שבתו לא שבתו [illegible]

פריש לד

וידבר אל[הים] אל נח [illegible]
הוציאה ממסגר נפשי זה נח שהיה סגור בתבה יב׳ חדש [illegible]
[illegible] יתדרו צדיקים [illegible]
עלי [illegible] יהוה צדיק יבחן [illegible]
כך אין הקב״ה מנסה את הרשע אלא צדיק [illegible] צדיק יבחן׃ [illegible]
זה נח צא מן התבה׃ אם רוח המושל תעלה עליך ממקומך אל תנח [illegible]
אמ׳ נח כשם שלא נכנסתי לתבה אלא ברשות כך איני [illegible]

אמ׳ ל׳

[illegible] אילו [illegible] נסים הייתי [illegible] ברה ויוצא לו אלא אגנם של נבנסתי
[illegible] יצא מתוה אלא ברשות: אל הת׳ ויראו נח: צא מן התבה:
[illegible] בפשע שפתים מוקש רע: ממלך שמרדו דור
[illegible] לוה תקלה ויצא מצרה צדיק זה נח. צא מן התב׳: החכמה
[illegible] החכמה נחכם אתנו מעשרה שליטים אשר היו בעיר. מעשרה דורות
[illegible] ודברתי לא עקר ויזדך אלהים אלוח: [illegible] ועת זקן
[illegible] בא אל הת: וזמן [illegible] צא מן
התבה לפרנס [illegible] עושיר אחר החתנו [illegible] שרם עם לי [illegible] ומקומו [illegible]
[illegible] לבקום והושב אחר התחתנו כיון [illegible] לו דא [illegible]: צא מן
[illegible] אם [illegible] פירה ורבה: למחרה [illegible] ונשרו לו
[illegible] שני [illegible] אשר [illegible] ואשת
ר׳ יהודה [illegible] בשר שאו ברוב ייתן נח בבניו [illegible] כול [illegible]ת
[illegible] יודן [illegible] ושרצו בארץ ולא בתבה: ופרו ורבו
[illegible] כל החיה כל הרמש [illegible]: למשפחותיהם: פרט
[illegible] למשפחותם [illegible] דברים נצטוו בני נח על ע״ז ועל גילוי עריות:
[illegible] ועל [illegible] ועל הגזל ועל אבר מן החי ר׳ חנניה בן
[illegible] מן החי: ר׳ אלעזר אומ׳ אף על הכלאים ר׳ שמעון בן יוחאי אומ׳
אף על הכשפים [illegible] בן ברוקה אומ׳ אף על הסירוס [illegible] ר׳ [illegible] על כל האמור
[illegible] בני נח [illegible] וחובר חבר: למה כי תועבת יוי אלהיך: ויבן נח מזבח
[illegible] מטעם [illegible] יחיד מן הטמאין אלא שהוא
[illegible] ויקח מכל הבהמה הטהורה: ר׳ [illegible] בן יעקב אומ׳ על המזבח
[illegible] אדם הר׳ ותינוק לוי [illegible] פר נו׳ וירח יוי את ריח הניחח
[illegible] בן חנינא ר׳ אלעזר אומ׳ [illegible] בני נח שלמים [illegible] והבל הביא גם הוא
[illegible] אשר יקריב מכאן ולהבא: וירח יוי את ריח הנ׳ [illegible] ריח [illegible] כת
[illegible] הגס חביבו עולה מכבשן האש: ריח ריחן של חנניה מישאל

ועזריה עולין מכבשן האש: [illegible] של מלך [illegible]
עומד בו ולא כבדו עמו אוהבו וכבדו [illegible]
הנ״ח ריח ריחו של שמור: שלום בש ר נחמן [illegible]
מבקש לבנות של הים ולא היה יודע היאך [illegible] מצא [illegible]
והלך לריה ובנה אותה עליה אמר כי הוא על ימים יסדה [illegible] זה זכותו [illegible]
זה דור דורשיו: ויאמר [illegible] לבו: [illegible] ברשות לבו [illegible]
ויאמר עשו בלבו ויאמר [illegible] בלבו: ויאמר המן בלבו: [illegible]
והנה היא מדברת על לבה: ויאמר דוד אל לבו: [illegible] של לבו: לא יאסף
עוד לקלל ר׳ הונא בש״ר אחא לא יוסיף ולא אוסף [illegible]
לא אוסיף לבני נח ולא אוסיף לדורות: [illegible] רבה [illegible]
מעיד עליה שהיא [illegible] כי יצר לב האדם רע מנעוריו אבה יוסי [illegible]
[illegible] שבראה אותו מעיד עליו שהוא רע כי יצר [illegible] רבנן אמרי [illegible]
שתי המטעת שהוא שתולה מעיד עליה שהיא רעה [illegible]
שאל אנטונינוס את רבינו אמר לו מאימתי יצר רע שולט באדם משעת
[illegible] עד שלא יצא [illegible] יצא [illegible]
[illegible] היה נותן בו עד שלא יצא [illegible]
והודה לו ר׳ שהשוה לדעת המקום כי יצר לב האדם [illegible] שהוא
ננער לשלו: ועוד שאל אנטונינוס את רבינו [illegible]
[illegible] עד שלא יצא [illegible]
אמר לו [illegible] תנח בשר ג׳ ימים בלא מלח מיד מסריח [illegible] יהודה [illegible]
שהשוה לדעת המקום כי כל עוד נשמתי בי [illegible] נתתה בי [illegible]
שפקדתני: [illegible] ר׳ יודן בש ר׳ אחא [illegible]
בריותה עומדת לעד [illegible] שמים וארץ [illegible]
אותו היום [illegible] באותה שעה ותופר [illegible]
אמר אחא [illegible]

שרין

ולא קו

[illegible] יתבון [illegible] זרעון [illegible] ולדין יקוברין יקור וחום חמה ושועבית וקיץ
[illegible] זה העוף [illegible] וקין עלין העיט וג׳ מעניה
[illegible] הדוב [illegible] חושין את חישון ואית. ר״א ר׳ שמואל בר נחמן הוה
[illegible] דרא המבול דרא עוד כל ימי הארץ ר׳ חיננא [illegible] אחא
[illegible] שבריתי כרותה ואמרת לעד [illegible] אמרתי להם ויום ולילה לא ישבו:
[illegible] בכ[illegible] קיימת: בשיבוע אותו היום שבת [illegible] והיה יום אחד
[illegible] שעה [illegible] ותוסף בזם הרגע: אמר ר׳ יצחק [illegible] שימרדו
[illegible] שאין זורעין [illegible] אמר ר׳ יצחק [illegible] שנה [illegible] זורעין ומחלבין
[illegible] טופו [illegible] בגליות [illegible] ועושרין
[illegible] בבולכיות בשרן [illegible] האויר [illegible] כמו [illegible] שם
[illegible] דרשה אות [illegible] תשרי מרחשון וחצי כסלו
[illegible] טבת וחצי שבט חרף: חצי שבט אדר וחצי ניסן קור: חצי ניסן
[illegible] סיון ותמוז [illegible] חצי אב ואלול וחצי תשרי:
[illegible] מונה ממרחשון: ר׳ שמעון מונה מתשרי. אמר ר׳ יוחנן לא שימשו מזלות
[illegible] חדש [illegible] שנמשו לא שלא היה רישומן [illegible] ר׳ אליעזר ור׳ יהושע
[illegible] אם לא ישבתו מכלל שלא שבתו ר׳ יהוש׳ אומ׳ לא ישבתו [illegible] ישבתו:
[illegible] אם [illegible] הקרבנות: ומוראכם וחתכם
[illegible] חזרה אימתי חזרה בימי שלמה כי הוא רודה בכל
[illegible] שמע׳ בן אלעזר אומ׳ תינוק בן יומו מחללין עליו את השבת׳
[illegible] אין מחללין על [illegible] כל זמן שאדם חי [illegible]
[illegible] היה ר׳ שמע׳ בן אלעזר אומ׳ תינוק בן יומו [illegible] משמרין אותו
[illegible] חושש שלא ינקרו את עינו [illegible] גומא אותו ובורח נחש
[illegible] בעוג מלך הבשן [illegible] אותו מפני חולדה ומפני
[illegible] את עינו: כל זמן שאדם חי אימתו ומוראו על הבריות׳
[illegible] מן הבריות [illegible] ומוראכם וחת׳: כל רמש אשר הוא חי: [illegible]

בשר בנפשו. ר' יוחי בר' אבין בש' ר' יוחנן ארבעה [illegible] [illegible]
לא הוזהר [illegible] [illegible] אן החי [illegible] נח [illegible] [illegible] אשר [illegible] [illegible]
תחיו. אך [illegible] עמו יבול כשאול [illegible] אך [illegible] כחנניה מישאל ועזריה
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אדרשנו [illegible] [illegible] [illegible] ומיד [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ומיד [illegible] [illegible] [illegible] נח [illegible] [illegible] אדרוש את נפש האדם
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] חשוד בולבם [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עדות [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] דם האדם באדם [illegible] [illegible] ישפך ובלא עדים [illegible]
שופך דם האדם באדם [illegible] ישפך. על ידי שלוחו שופך דם האדם [illegible] [illegible] [illegible]
ישפך על ידי [illegible] [illegible] ישפך דם האדם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] שופך דם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עקיבא
[illegible] [illegible] [illegible] דם [illegible] [illegible] כלו [illegible] [illegible] את הדמות ומה טעם [illegible]
[illegible] מפני מה כי בצלם אלהים עשה את האדם [illegible] אלעזר בן עזריה [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כאלו הוא מבטל את הדמות [illegible] כי בצלם [illegible]
[illegible] מה כתיב בתריה ואתם פרו ורבו. [illegible] בן עזאי [illegible] [illegible] [illegible] פריה
ורביה וממעט את הדמות [illegible] שופך דם האדם [illegible] [illegible] [illegible] ואתם בתריה
ואתם פרו ורבו [illegible] [illegible] [illegible] אלעזר בן עזריה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] דורש [illegible] מקיים [illegible] [illegible] שחשקה נפשי בתורה [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] פרו ורבו [illegible] [illegible] שמעון בן לקיש [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אלפים וטבריה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בישה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ליה מן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] למקום [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אסי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ליה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ליה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ליה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ליה בר [illegible]

מתניתין

המתלחשת ולבסוף ... ירבין לנדוזה: לא כלתיה יתושי ... אבנין שנתן
המלואים בפרשת ... לעניין כן נותנו לבם לצ חדש לצבור כהלכו:
אישרנו לו ... חשבתם ... ויאמר עלה אלינו ליהודה
אמר יהודה אמר לפישבו על אמרי לפניך ותבזה: ור' יהודה מוסיף על הדבר
אותו בקדושה לפני ... הוא אבנו לבו: ויבא אל אלנה ויאמר אל דאת אותי
אלפי אמר ר' אבין לדר ... שנכרת לשני וזרות לדוד שלהקים לדורן של
אנשי כנסת הגדולה ... דר מוצא דורן של אנשי כנסת ואנשי דוד עליש...
בן יאחי ... אליהו ... ... יתבון תנין כאוא ... שמעורת
מן שמיה דר' ... מנרון אתא מאריה ושמרתה ... נבל
אלהן אל לנביא ... הוא ר' יהוש בלוי אמ' ליה ... היקשת ימין
אם ... הקשת בימין ... הוא כראי מחמי סבר אנפיה דר' חזקיה בשם ירמיה
... בן יוחאי בקעה ... מתמלאי דינרי זהב ... ר' חזקיה
ר' ירמיה ... אמר ... בן זומא ... אין בעי אברהם יקריב מן ... ורב ... מקריב
מן ... ועד מלכא משיחא ... לא בעי יצטרף עמי ... כל
ישראל מן אברהם ועד מלכא משיחא: ר' חזקיה בשם ר' אלכסן ... בן יוחאי אין
העולם ... כמנרה ... היה אתגן ... אין שלשים אינון אנא ובראי
... אנון אנא וברי מנהון ואין ... אינון אנא וברי מנהון ... איתן ...
וברי מנהון ... אנון אנא וברי אנון ואין חד הוא אנא הוא ... את קשתי
קשות דבר שהוא ... אפשר כן ... קשין ... והיה בענני ענן ... ר' יודן
בשם ר' יהודה בר סימון ... שבירו זולג ... ליתנו לבני ... ויתנהו לבניו: ויהיה
קשת ... ר' יצחק ור' יונתן ור' יודן בר גוריון הלכו לשמוע ... אחר
... בן יוחאי ... פרשת השבטין ונטלו ממנו רשות ... עמהם
אחד ... אם ליטול ממנו רשון חד מעהון ... יהושע ומה
... שבעה שהיו ישראל מכבשין ומחלקין את הארץ ... שבט ראובן
... ועשרים ... שנה מכבשין ומחלקין את הארץ ... אחר ... שנה

נטלו ממנו רשות ללכת לאהליהם ושהו שם עוד ימים אחרים וחזרו ונטלו ממנו
רשות פעם שנייה לכך נאמ' גם כי שלחם: אמ' ר' יודן שבט ראובן וגד היו
בני פמליה של יהושע ולוו אותן עד הירדן כיון שראו שנתמעטה פמליה שלו חזרו
ולוו אותו עד ביתו: הברכה האחרונה היתה גדולה מן הראשונה שנ' ויאמ' אליהם
לאמר בנכסים רבים וגו': וחדנה דרש כבר כת ביום השמיני שלח את העם ואמ'
תנ' ביום עשרים ושלשה יצאו נטלו ממנו רשו והמתינו שם עוד יום אחד וחזרו
ונטלו ממנו רשו פעם שנייה לכך נאמ' ליום עשרים ושלשה: אמרו לו בת בית
חנכת הבית עשו ולא יכלו לקרוא ימים לפני החג שאין בהן שבת ויום הכפורים ואותן
שבעת הימים היו ישראל אוכלין ושותין ושמחין ומדליקין נירות ובסוף חזרו
ונצטערו על הדבר אמרו תאמר שיש בידינו עון שחללנו השבת ושלא התענינו
ביום הכפורים וכדי לפייסן שרצה הקב"ה במעשיהן יצאת בת קול ואמרה להם
כולכם בני העוה"ב אתם: והברכה האחרונה היתה גדולה משל ראשונה וילכו
לאהליהם: אמ' ר' יצחק שמחים שמצאו נשותיהן טהורות וטובי לב שעיברו
אמ' ר' לוי יצאת בת קול ואמ' להן כולכם בני העוה"ב אתם: וחדנה דרש ויתבך
מאתו מה תל' ותגא ותגד לו אלא ויעמד השמן שהוקיר הברכה האחרונה היתה
גדולה מן הראשונה: זאת ובניך תחיי בנותר: עד שיחיו המתים: וכיון
שראה אותן שהן בני אדם שיישוב שילה עמהן זוג אחד משל תלמידי חכמים בדרך
היו דורשין בדרך חד מנהון דרש כבר כת ויסע מלאך האל' ומה תל' ויסע עמוד הענן
מה לא מדת הדין שהיתה מתוחה כנגד ישראל הפכה הקב"ה ומתחה כנגד
המינין: וחדנה דרש כת והיתה הקשת בענן: בין אלהים זו מידת
הדין של מעלן ובין כל נפש חיה זו מידת הדין של מטן: מידת הדין של מעלן
קשה ומדת הדין של מטן רפה: וחדנה דרש כת אחד אומ' וכל חפצים לא
ישוו בה ובת אחר אומ' וכל חפציך לא ישוו בה: חפצים אילו מצות ומעשים
חפציך אילו אבנים טובות ומרגליות: ר' אחא בש"ר תנחום בי"ר חייה חפצי
וחפציך לא ישוו בה לא כי אם בזאת יתהלל המתהלל וג'

פרש

פרש' לה

ויהיו בני נח היוצאים מן התבה :
והוא ישקיט דרש ר' מאיר והוא ישקיט לעולמו ויסתר פנים מעולמו כדיין שמותחין
וילון של פנים ואינו יודע מה נעשה בחוץ אמרו לו דייך מאיר את לאו ומהו דכת'
ג' והוא ישקיט: אמ' לו הוא נותן שלוה לדור המבול ומי בא וחייבן, ומהו שלוה שנתן
להם: בתיהם שלום מפחד: זרעם נכון: ישלחו כצאן עויליהם: ר' לוי ורבנן, ר' לוי
אמ' לשלשה ימים היתה אשתו של אחד מהן מתעברת ויולדת, נאמ' כאן נכון ונאמ'
להלן והיו נכונים ליום השלישי: מה נכון שנאמ' להלן ג' ימים אף נכון האמור כאן שלשת
ימים. ורבנן אמרי ליום אחד היתה אשתו של אחד מהן מתעברת ויולדת
נאמ' כאן נכון ונאמ' להלן והיה נכון לבקר מה נכון שנ' להלן יום אחד אף נכון האמ' כאן
ליום אחד: וצאצאיהם לעיניהם שהיו רואין בניהם ובני בניהם: ישלחו כצאן
עויליהם: מינוקיהן אמר לוי בערביה צוחין למינקא עולה: וילדיהם ירקדון כאיילין
שידיה כד"א ושעירים ירקדו שם: כשהיתה אחת מהן יולדת ביום היתה אומ'
צור לבנה צא והבא לי לחתוך טיבוריך: עובדא הוה בחדא איתתא דילידת
בלילה אמרה לברה איזיל אדליק לי בוצינא וקטוע שורך נפק ואזיל ביה בשעה
שידין, אמ' ליה איזיל את ולו לאמר דקרא תרנגולא ואילו לא קרא תרנגולא הוינא
מחי יתך וקטיל יתך. אמ' ליה איזיל את ולו לאימך דלא קטעת אמי שורי ואנא קטעת
לך שירי הוינא מחי יתך וקטיל יתך: בתיהם שלום מפחד מן המזיקין: ולא שבט
אלוה עליהם מן הייסורין וכשיסתיר פניו מהן מי יאמ' לו לא עשית כשורה: ובמה
הסתיר פניו מהן משל גוי ושל אדם יחד של גוי זה דור המבול ושל אדם זה נח יחד
שממנו הושתת ויש לו להעמיד עולם מאומה שלימה ויש לו להעמיד עולם מאיוב
מן חנף ויעמר, ממוקשי עם: מאיוב:
איוב: ויהיו בני נח: ירוע [illegible] דור המבול נח:
כדתנו בן הרעים לא חסר: אין חקר למעוזיהן הרעה: וישמר אחרים תחתם אלו בני
ויהיו בני נח: גם מים אני הוא: אין מורי מ... מאורות העול אפעל ואני ועשיתה כל
הפעולות ומחשבות שפעלתי מי יאמ' לי לא עשית כשורה אבל נח נכנס בשלום ויצא
בשלום: ויהיו בני נח: וחם הוא אבי כנען: אבוי דפחתה: שלשה אלה בני נח לרגה

גדולה דכפינת עוברא ומלת כל אינשא: ויחל נח איש האדמ' נתחלל ונ[illegible] ויטע
כר': לא היה לו ליטע דבר אחר שלתקנה לא יחור אחד ולא מרכיבה אחד [illegible]
ומהיכן היה לו אמ' אבא בר כהנא הכניס עמו זמורות ונטיעות [illegible]
לדתים [illegible] אין אדם בתם [illegible] אלא אם כן היה [illegible]
ג [illegible] אחת האדמה ולא נמצא בהם תועלת [illegible]
עובד אד': נח ויחל נח איש האדמה [illegible] בהרים: [illegible]
פעם לארמ' שבשבילו נתלה לאדמה והשקה [illegible] כל פני האדמה [illegible]:
[illegible] ברייה חביב משה [illegible] משקרא איש [illegible]:
[illegible] כמשה [illegible] שנקרא איש [illegible] איש האלהים מנח [illegible]
בשעה [illegible] שותפי עמך [illegible]
תיעב [illegible] עלת [illegible] הבל לך: וישת מן היין [illegible] שתה שלא במדה [illegible]:
ויתגל בתוך אהלה [illegible] סימון [illegible] שגלל בר רב יצחק [illegible]
[illegible] ויתגל גרם לו גלות לו ולדורות: [illegible] שבטים [illegible]
[illegible] בתוך אהלו אהלה כת' בתוך אהלה [illegible] חונה [illegible]
[illegible] כשהוא יוצא מן התבה [illegible] ושברו [illegible] לשמם מסתו [illegible]
[illegible] ונתבזה אמ' ר' יוחנן [illegible] יין [illegible]
[illegible] ויחל [illegible] וישת וישכר ויתגל וירא [illegible] ויקח וישימו וילכו [illegible]
וייקץ וידע [illegible] ויאמר ארור כנען: וירא חם אבי כנען [illegible] ויגד לשני אחיו בחוץ [illegible]
[illegible] מה [illegible] זה יש לו שלשה והוא מבקש [illegible]
[illegible] אמ' [illegible] בר [illegible] בשן [illegible]
וירא ויגד [illegible] ויקח שם ויפת: אמ' ר' יוחנן שם התחיל במצוה [illegible]
לו לפיכך זכה שם לטלית ויפת לפגום: וישימו על שכם שניהם [illegible]
וילכו אחורנית [illegible] יודע [illegible] אביהם [illegible] וערות אביהם לא ראו:
[illegible] במורא [illegible]
[illegible] שאני פורע לך [illegible]

בסרבליהן

בכרבלקין אמ' ... ר' חונה ר' יורן אמ' בגליהון ור' חונה אמ' בגרקייהון אמ'
הקב"ה לכוש אתה הפרית ערות אביך חייך שאני פורעה לך והיה נוהג ההוא אתך לגוגא
... לגם ... פרדית ערות אביך חייך שאני פורעה לך מן יונה מלך אשור וג'
... ...רעו : פרקו יינו וידע את אש' עשה לו בנו הקטן ... כי מזבח
... ויאמ' ארור כנען : חם חטא וכנען נתקלל : ... ר' יהוד' אמ'
לפי ... שברך אלהים את נח ואת בניו ואין קללה במקום ברכה לפי' ויאמ' ארור כנען
ר' ... כנען ראה והגיד לאביו לפיכ' תולין את הקללה במקולל : אמר ברבית
... נשטער נח בתבה שלא היה לו בן קטן שישמשו : וכיון ששמשו לו חם ... אמ'
... אמ' אתה מנעת אותי להעמיד בן קטן שישמשני לפיכ' יהיה אותו האיש
עבד לאחיו שהן עובדים לי : ר' חונה בשם ר' יוסף אתה מנעת אותי מלהעמיד בן רביעי
לפיכך אני מארר בן רביעי שלך : אתה מנעת אותי מלעשות דבר שהוא באפילה
לפיכ' יהיה אותו האיש כעור ומפוחם : ר' חייה בר אבא אמ' חם וכלב שימשו בתבה לפיכ'
... מפוחם וכלב מפרסם בתשמישו : ויאמר ברוך יי' אלהי שם : אמ' ... שמעון
... משם ומיפת עמדו עבדים : בר' ... : יפת אלהים ליפת
... שהוא גוזר שיבנה בית המק' אעפ' כן וישכן באהלי שם : אין השכינה
שורה אלא בחלקו של שם : בר קפרא אמ' יהיו דברי תורה נאמרין בלשונו של יפת
בתוכם באהלי שם ר' יודן אמ' מיכאן ... ויקראו בספר בתורת האלהים זה המקרא
מפרש זה התרגום : ר' חייה בר ... אמ' הכריעות ... דרבנן דקסרין אמרי
... המסורות ר' זעירא ר' חננאל בשם רב אפי' ... בתורה ... יהא
קורא מפיו וכותב והאתני מעשה בר' מאיר שהיה באסיה ולא מצא שם מגלת
אסתר וקראה מפיו וכתבה ... שתי מגלות ...
... :

פרש' לז

בני יפת וג' אמ' ר' שמואל בר אמי אפריקי וגרמניא ... ומקדוניא ... ר' ברכיה אמ' בר ... ובני ... ותרסוס ...

ת. אחד א ופ[illegible]נים · וכת' אחר אומ' רודנים · ר' סימון ור' חנין ר' [illegible] אמ' [illegible]

שהן בני רודיהן של ישר' רודנים שהן באין ורודין אותן · אמ' ר' [illegible] בשעה שישר'

נתונין בעליה אינון אמרין לון בני רודי בוק אנק ובשעה שהן שתונין [illegible]

שנתבלעה [illegible]אין נרודין בהן · ובני חם אמ' שמ' בלק הינו כבורין [illegible]לה משפחת [illegible]

[illegible] ישוק [illegible] ופירש בוש ופוט ולודי וכוש [illegible] הוד שגו לדוד [illegible] יתוש [illegible]

בש' ר' חנג' [illegible] יצחק כנגד ביתה של אותו רשע אמרו וכל כושיה [illegible] עמן שעשו

כמעשי · נמרוד הוא על כן יאמר כנמרוד [illegible] לא כנמרוד [illegible]

[illegible] הבריות [illegible] הוא היה גבור ציד [illegible]

[illegible] הוא לטובה [illegible] לרשע הוא היה גבור ציד [illegible] דתן ואבירם [illegible] עשו [illegible]

אחד [illegible] הוא אשר [illegible] לטובה אברם הוא אברהם [illegible] משה ואהרן הוא [illegible]

הוא עזרא [illegible] ר' ברכיה [illegible] רבנן [illegible] אות [illegible] חד [illegible]

[illegible] אלהינו [illegible] רחמן [illegible] ראשית [illegible] ויקטן [illegible]

[illegible] בבל שנער שהיא מנוערת [illegible] בלא תרומה ובלא [illegible]

ובלא שביעית · שנער שהן מתים בתשנוק בלא נר ובלא מרחץ · שנער שאנשיה

מתים נעורים [illegible] שסרטה מפיטו בתורה עד [illegible] נערים [illegible]

[illegible] אשור · כיון שראה אותן שהן באין לחלוק על הקב"ה פינה [illegible]

אמ' לו הקב"ה אתה יצאת מארבע [illegible] אני נותן לך ארבע · ויבן את נינוה [illegible]

רסן תלסר ולא עשה [illegible] בית המקדש [illegible] הקב"ה

[illegible] עכשו [illegible] מצות ומעשים טובים [illegible]

[illegible] לבני לוט [illegible] ואת רסן [illegible] אם [illegible]

היא הגדולה [illegible] נינוה [illegible] ונינוה [illegible] הגדולה [illegible]

נינוה היא הגד[illegible] [illegible] ילד [illegible] אבא בר כהנא [illegible] מושבו [illegible]

אלא [illegible] · אמ' יהושע בן קרחה [illegible] ענמים ענבים [illegible] להבים [illegible]

[illegible] פתרוסים [illegible] · אמ' ר' [illegible]

[illegible] וכסלוחים היו [illegible] אלו מתגבין [illegible]

ואילו

ויולדו [illegible] שלאלן והיו יצא מהן פלשתים וכפתורים : ולעבר ילד שני בנים :
ר' יוס' ור' [illegible] אמ' הראשונים שהיו מכירין את יחוסיהן היו קורין
לשם המאורע אבל אנו שאין אנו מכירין את יחוסינו אנו קורין לשם אבותינו ר' יודן
[illegible] אמ' הראשונים על ידי שהיו משתמשין ברוח הקדש היו קורין לשם המאורע
אבל אנו שאין אנו משתמשין ברוח הקדש אנו קורין לשם אבותינו אמ' ר' יוסי ביר'
חלפתא נביא גדול היה עבר שקרא שם בנו לשם המאורע שם האחד פלג [illegible]
שאר יקטן שהיה מקטין את עסקיו ומה זכה זכה להעמיד שלש עשרה משפחות
ומה אם הקטן על ידי שהיה מקטין את עסקיו זכה להעמיד י"ג משפחות גדול [illegible]
מקטין את עסקיו על אחת כמה וכמה [illegible] אמ' ר' [illegible]
הקטן [illegible] שהיה [illegible] את עסקיו [illegible]
גדולה [illegible] ויקטן ילד [illegible]
[illegible] אוכלין [illegible]
כל [illegible]
חולה [illegible]
[illegible] : ר' יוחנן אמ' בין [illegible]
[illegible] פרשה לח [illegible] ויהי כל הארץ שפה
אמר ר' אלעזר בר' יוסי בן זמרא פתח אל תהרגם פן ישכחו עמי [illegible]
[illegible] פן ישכחו עמי :
פן ישכחו הדורות הבאים אחריהם [illegible] הורידמו
[illegible] חטאת פימו דבר שפתימו [illegible]
[illegible] ר' שמואל בר נחמן הסיר [illegible]
[illegible] ר' יוסי בר זמרא
פתח [illegible] פן ישכחו עמי [illegible]
הדורות הבאים אחריהם [illegible] הורידמו [illegible]
[illegible] אמ' [illegible] ר' יוחנן פתח [illegible]

תחת טובה אמ׳ ר׳ יוחנן אם קבלת חבירך [illegible] קיבלתו בבשורה טובה [illegible]
מתבקש לו [illegible] לגנה שהיא [illegible] תחלה [illegible] אמ׳ [illegible]
משיב רעה תחת טובה לא אפי׳ משיב רעה תחת רעה לא תמוש רעה מביתו [illegible]
[illegible] משיב רעה תחת [illegible] שאמר תורה כי תראה חמור שונאך רובץ [illegible]
משיב רעה תחת טו׳ ר׳ ברכיה פתר קריה בדורות [illegible] המבול ודור הפלגה [illegible]
אחר המ׳ ויהי כל הא׳ שפ׳ א׳ ר׳ יהוד׳ ב״ר פתח לא ירשו [illegible] הנפילים [illegible]
[illegible] ויהי כל הא׳ ר׳ אלעז׳ ור׳ יוחנן ר׳ אלע׳ אומ׳ [illegible] והדברים אחדים [illegible]
[illegible] ונתפרש מעש׳ דור הפל׳ לא נתפ׳ ור׳ יוחנן אמ׳ [illegible] שאמרו [illegible]
על אחד היה אברהם ועל יי׳ אלהינו יי׳ אחד [illegible]
הוא אדון [illegible] על יי׳ אלהינו אמ׳ לא הכל [illegible]
התחתונים לא בואו נעשה לנו מגדל וניתן ע״ז בראשו וניתן חרב בידה [illegible]
[illegible] שנעשה עמו מלחמה [illegible] אתם [illegible]
[illegible] ובנין אמתי ויהי כל הארץ שפ׳ אחת [illegible]
[illegible] של [illegible] ומתנה של [illegible] ג׳ ומתנה של [illegible]
לא משפי׳ [illegible] ר׳ אלעזר איזה קשה זה שהוא אומ׳ למלך או אני או
את בפלטין [illegible] לא אני ולא את בפלטין [illegible] שהוא אומ׳ למלך
או אני או את בפלטין כך דור המבול אמ׳ מה שדי כי נעבדנו דור הפלגה אמ׳
לא כל הימנו [illegible] לו את העליונים ויתן לנו את התחתונים לא בואו [illegible]
וניתן בראשו ע״ז וניתן חרב בידה ותהא נראית כאילו הוא עושה עמו מלחמה [illegible]
אותן לא נשתיירה מהן פליטה [illegible] נשתייר מהן פליטה [illegible]
שהיו שוטפין בגזל [illegible] ישינו לפיכך לא נשתייר מהן פליטה [illegible]
ידי שהיו אוהבין זה את זה ויהי כל הארץ שפה אחת [illegible] אחד
ר׳ [illegible] אומ׳ גדול שלום שאפי׳ ישראל עובדין ע״ז ושלום ביניהן [illegible]
הקב״ה אינו יכול לשלוט בהן ושלום ביניהן דכת׳ חבור עצבים אפרים [illegible]
מה שנחלקו מה הוא אומ׳ חלק לבם עתה יאשמו הא גדול שלום ושנואה [illegible]

ודב׳ אח׳

ורבנ[illegible] [illegible] ויהי בנסעם מקדם: נסעו מן קדמונו של עולם אמרו אין אנו סובלין לא בו ולא באלהותו
[illegible] [illegible] [illegible] עבו כל אומות העולם לידע איזה בקעה מחזקת
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] וישבו שם אמר [illegible] [illegible]
שם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בכל מקום שאתה מוצא [illegible] השטן
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ויאמרו
איש אל רעהו [illegible] [illegible] ר׳ ברכיה כתיב אמ׳ [illegible] ותהי להם הלבנה לאבן [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ותהי להם הלבנה לאבן ר׳ חונה אמר [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] תרתין [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] יורד [illegible] מגדל בנו עיר לא בנו המגדל [illegible] [illegible] לראות וגו׳
[illegible] [illegible] [illegible] לראות את המגדל אין כתיב כאן [illegible] [illegible] העיר [illegible]
[illegible] [illegible] המגדל [illegible] [illegible] [illegible] שקע ושלישו [illegible] [illegible] קיים ואין [illegible]
[illegible] [illegible] שהוא עולה על ראשו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] חגי[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אמר שמעון בן חלפתא [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] בן יוחאי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אשר בנו בני
האדם [illegible] ר׳ ברכיה ומה יימר [illegible] [illegible] בני גמלייה אלו בני אדם קדמאה:
[illegible] [illegible] אדם הר׳ [illegible] [illegible] הטובה שעשיתי עמו אמ׳ האשה [illegible] עמדי [illegible]
בך [illegible] המבול [illegible] הפלגה [illegible] [illegible] [illegible]: ויהי כל הארץ שפה אחת: ויאמר יי׳ הן
עם אחד [illegible] [illegible] ר׳ נחמ׳ ר׳ יהוד׳ אמר הואיל והן עם אחד ושפה אחת [illegible] [illegible] עשו
תשובה [illegible] [illegible] ור׳ נחמ׳ אמ׳ מי גרם להן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] שהן עם אחד ושפ׳
אחת [illegible] לא יבצר מהן: אמ׳ ר׳ אבה בר כהנ׳ מלמ׳ שפתח להן [illegible] פתח
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] תשובה [illegible] ועתה ישראל מה יי׳ אלהיך שואל וג׳
[illegible] אמ׳ הקב״ה יבצר מהן וג׳ הכרם הזה בשעה [illegible] עושה פירות מה
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] נרדה [illegible] אחד מן הדברים ששינו [illegible]
[illegible] [illegible] אמ׳ ר׳ אבה בר כהנ׳ משפתם אשעה נבלה [illegible] [illegible] [illegible]

אייתי ליה [illegible] והוה עביד ליה עפר והוה מחי ליה ונעשה חצים [illegible] והוה מחי ליה
לה מגרופי והוה נעשה ליה ונעשה מוחיה הה״ד משפתים אנשים חלקם [illegible]
ר׳ יהוד׳ ור׳ נח׳ ר׳ יהוד׳ אומ׳ הלכו להן בני נח לדרום ובני [illegible] למזרח [illegible]
ר׳ נח׳ אומ׳ נתכנסו כל הארצות כראשי תוקין והיתה פלגות בהן [illegible]
רבנן אמרי ויצף עלה הים והציף מהן ל׳ משפחות ר׳ נחמיה בר׳ [illegible]
שהן ל׳ [illegible] ריש בר ריואי אותן ל׳ משפח מהיכן עמדו [illegible]
[illegible] ואלין קיימין תרתין הורניתה [illegible] ויאמר יי׳ [illegible]
[illegible] שמה בבל [illegible] חד תלמיד מן דר׳ יונתן הוה יתיב קומוי והוה [illegible]
מסבר ליה ולא סבר אמ׳ ליה למה לית את סבר אמ׳ ליה [illegible] אמ׳ ליה [illegible]
היידנה אתר את אמ׳ ליה מן בורסיף אמ׳ ליה לא תימר כן אלא [illegible] בלה
שפת כל הארץ : אלה תולדות תרח תרח : אמ׳ ר׳ אבא בר כהנא [illegible] שיש
לו בעולם הזה ויש לו לעולם הבא : התיבון והא כת׳ אלה תול׳ תרח [illegible] : תרח יש
לו בעולם הזה ויש לו לעולם הבא : אמ׳ להן ר׳ יודן ואתה תבוא אל אבותיך [illegible]
שיש לאביו חלק לעולם הבא ותקבר בשיבה טובה בישרו שישמעאל עושה תשובה [illegible] ויעשו
הרן : ר׳ חייה בריה דר׳ אחא [illegible] תרח עובד צלמים היה [illegible]
הושיב אברהם מוכר תחתיו [illegible] אתי בר נש בעי דיזבון [illegible] ליה בר כמה שנין את
[illegible] אמ׳ ליה בר חמשין בר שתין אמ׳ ליה ווי ליה להוא גברא דהוא בר שתין [illegible]
דסגיד לבר יומ׳ [illegible] והוה מתבייש והולך לו : חד זמן אתת חדא איתתא [illegible]
חד פינך דסלת אמ׳ ליה הא לך קרב קד׳ מיהון קם נסב בוקלסה ותברון [illegible]
בוקלסה בידיה דרבה דהוה ביניהון כיון דאתא אבוי אמ׳ ליה מאן עבד להון [illegible]
אמ׳ ליה מה [illegible] מנך חדא איתתא טעינה לי חד פינך דסלת ואמרה לי [illegible] — כ״ד קערה
קדמיהון הוה דין אמ׳ אנא אכיל קדמאי ודין אמ׳ אנא אכיל קד׳ [illegible]
ודין דהוה ביניהון נסב בוקלסה ותברון אמ׳ ליה מה את מפלי [illegible]
ולא ישמעו אזניך מה שפיך אמר [illegible] ומסרתיה לנמרוד הרשע אמ׳ ליה [illegible] — ולו׳
אמ׳ ליה [illegible] לנורא דמטפין נורא אמ׳ ליה נסגוד למיא אמ׳ ליה נסגוד [illegible]

ומסריה

למ׳ [illegible]

לעננא אמ׳ ליה נס׳ לרוחא אמ׳ ליה לעננא דמטרי אמ׳ ליה נס׳ לעננא אמ׳ ליה
ונס׳ לבר נשא דסביל רוחא אמ׳ ליה מילין את משתעי אני איני משתחוה אלא לאור
הרי אני משליכך לתוכו ויבא אלוה שאתה משתחוה לו ויציל אותך ממנו הוה תמן הרן
קאים אמ׳ מה נפשך אם נצח אברם אנא אמ׳ מן דאברם ואם נצח נמרוד
אנא אמ׳ מן דנמרוד וכיון שירד אבינו אברהם לכבשן
ונצל אמ׳ ליה מן דמאן את אמ׳ מן דאברם ונטלוהו והשליכוהו לאור ונחמרו בני מעיו
ומת על פני תרח אביו הה״ד וימת הרן על פני תרח אביו ויקח אברם ונחור
נמצא הרן גדול מאברהם שנה ונחור גדול מהרן שנה נמצא אברם שנים שנה
של מלכה ושנה ... הרן הוליד לשש ואברהם אינו מוליד ותהי שרי עקרה
אין לה ולד ... והיה לה כי פקד יי׳ את חנה ...
... שבע ...

לך

ויאמר יי׳ אל אברם לך לך מארצך וגו׳
שמעי בת וראי והטי אזנך וגו׳ אמ׳ ר׳ יצחק משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה
אחת דולקת אמ׳ תאמר שבירה זו בלא מנהיג הציץ עליו בעל הבירה אמ׳ לו אני הוא
בעל הבירה כך לפי שהיה אבינו אברהם אומ׳ תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג הציץ
עליו הקב״ה אמ׳ לו אני הוא בעל העולם ויתאו המלך יפיך ליפותך
בעולם כי הוא אדוניך והשתחוי לו ויאמר יי׳ אל אברם לך לך ר׳ ברכיה פתח לריח
שמניך טוב אמ׳ ר׳ ברכ׳ למה היה אבינו אברהם דומה לצלוחית של אפופלסמון מוקפת
צמיד פתיל ומונחת בזוית ולא היה ריחה נודף כיון שהיתה מיטלטלת היה ריחה נודף
כך אמ׳ הקב״ה לאברהם אבינו טלטל עצמך ממקום למקום ושמך מתגדל בעולם ויאמר
יי׳ אל אברם לך לך ר׳ ברכ׳ פתח אחות לנו קטנה ושדים אין לה אחות לנו זה אברהם
שאיחה את כל באי העולם בר קפרא אמ׳ כזה שהוא מאחה את הקרע קטנה
שעד שהוא קטן היה מסגל מצות ומעשים טובים ושדים אין לה לא הניקוהו
למצות ומעשים טובים מה נעשה לאחותנו ביום שידובר בה ביום שגזר עליו
נמרוד לכבשן האש אם חומה היא נבנה עליה אם עמד כחומה ...

נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא : אם דל הוא ממצות ומעש' טובות נצור עליה לוח
ארז : מה ציורה זו אינה אלא לפי שעה כך איני מתקיים עליו אלא לפי שעה ...
אמ' ... אני חומה שאני מעמיד דברים כחומה : ושדי כמגדלות אלו חנניה
מישא' ועז' . אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום : שנכנס בשלום ויצא בשלום ...
ויאמ' יי' אל אב' וגו' : והחכמה תעוז לחכם מעשרה שליט' וגו' והחכמה תעוז לחכם זה
אבר' מעשרה שלי' מי' דורות משנח ועד אבר' מכולן לא דברתי עם אחד מהם אלא
עמך : ויאמ' יי' אל אב' : ר' עזריה פתח רפאנו את בבל רפאנו ... ולא נרפתה
בדור אנוש ולא נתרפאה בדור המב' עזבוה בדור הפלגה ונלך איש לארצו :
ויאמ' יי' אל אב' : ר' עזריה בש' ר' אחא פתח אהבת צדק ותשנא רשע : ר' עזריה
בש' ר' אחא פתח קרייה באברהם בשעה שביקש אבינו אבר' לבקש רחמים על הסדומיים
... חלילה לך מעש' כדב' הזה : אמ' ר' אחא נשבעת ואמרת שאין את
מביא מבול לעו' ומה את מערים על השבועה מבול של מים אין את מביא מבול
של אש את מביא אם כן לא יצאת ידי שבועה : אמ' ר' לוי השופט כל הארץ
לא יעש' : אם עולם את מבקש אין דין ואם דין את מבקש אין עולם ומה את
תפיס חבלה בתרין ראשוי בעי עלמא ובעי דינא אין לית את מותר ציבחר לית
עלמא יכיל קאים : אמ' לו הקב"ה אהבת צדק ותשנא רשע : מהו מחבריך מנח
עד אצלך י' דורות ומכולן לא דברתי עם אחד מהן אלא עמך : ... ויאמר יי'
אל אבר' : מה כתי' למעלה מן הענין וימת תרח בחרן : ויאמר יי' אל אבר'
לך לך : אמ' ר' יצחק אם לענין החשבון עד עכשו מתבקש לו עוד ס"ה שנה אלא בתחלה
את דורש שהרשעים קרוין מתים בחייהן : לפי שהיה אבינו אבר' מתפחד
ואומ' אצא ויהיו מחללין בי שם שמים ואומרין הניח אביו לעת זקנותו ויצא
אמ' לו הקב"ה לך לך אני פוטר מכיבוד אב ואם ואין אני פוטר לאחר מכיבוד
אב ואם ולא עוד אלא שאני מקדים מיתתו ליציאתך בתחלה וימת תרח בחרן
ואחר כך ויאמר יי' אל אבר' : ר' יהוד' ור' נח' ר' יהוד' אומ' לך לך שני פעמים אחד
מארם נהרים ואחד מארם נחור ר' נח' אומ' אחד מארם נהרים ומארם ...

ואחד

[illegible] מבין הבתרים והביאו להר ההר עמך נדבות ביום חילך: עימך
[illegible] שנתנדבת שלבשתי בשמי לירד לכבשן האש: ביום חילך בשעה שכינסתי
[illegible] בהדרי קדש: מהדרן שלעולם הקדשתיך מרחם משחר [illegible]
שלעולם שחרתיך לך טל ילדותיך לפי שהיה אבינו אבר מתפחד ואומ׳ תאמר שיש
[illegible] שיהיו עתה [illegible] הללו אמ׳ לו הקב״ה לך טל ילדותיך: מה טל
הזה פורח אף [illegible] שורחין: מה טל הזה סימן ברכה לעולם אף את סימן ברכה
לעולם [illegible] לא יאמר כיונה ולמה כיונה ר׳ עזריה בש״ר יהוד׳ בי״ר סימון
לפי שכל העופות בשעה שהן יגעות הן קופצות מחת המגבה ופורחות [illegible]
[illegible] אחר ערנור [illegible] ערנור אחר ערנור אח׳ טלטול אחר טלטול אח׳
[illegible] במדברות שבארץ ישר׳ ולא לון בפלטורין שבחוצה
לארץ: ויאמר [illegible] ונשמח ולמה לא יצא שעדיין לא הורשה אבל משהורשה
[illegible] בשעה שהיה אבינו אבר מהלך בארם נהרים ובארם
נהרים היה רואה אותן אוכלין ושותין ופוחזין אמ׳ לוי לא יהא חלקי בארץ הזאת וכיון
שהגיע לסולמה שלצור ראה אותן עסוקין בניכוש בשעת הניכוש בעידור בשעת העידור
אמ׳ לוי יהא חלקי בארץ הזאת אמ׳ לו הקב״ה לזרעך נתתי את הארץ הזאת: ויאמ׳
[illegible] אמר ר׳ [illegible] זו חביבה אם השניה אם הראשונה אמ׳
יוחנן [illegible] אפרכיה שלך ומצוותך זו שכונתך ומבית אביך זו בית
[illegible] הארץ אשר אראך ולמה לא גלה לו כדי לחבבה בעיניו וליתן לו שכר על
כל פסיעה ופסיעה היא דעתיה דר׳ יוח׳ דאמר ר׳ יוח׳ ויאמ׳ קח נא את בנך את יחידך:
[illegible] זה בן את יחידך: אמ׳ לו זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו: אמ׳ לו
[illegible] לו ואת תיומין במשנה אמ׳ לו את יצחק ולמה לא גלה לו כדי לחבבו
[illegible] לו שכר על כל דיבור ודיבור: ר׳ חונה בש״ר אליעזר בנו שלר׳ יוסי הגלילי
[illegible] משהה ומתלה בעיניהן שלצדיקים ואחר כך הוא מגלה להן שכן הוא
[illegible] אשר אראך: על אחת ההרים: ויקרא אליה את הקריאה הזאת [illegible]
[illegible]: ר׳ ברכ׳ ר׳ סימון בשם ר׳ [illegible] שהיה [illegible] עובר ממקום למקום

ונפלה מרגלית מעל ראשו ועמד המלך שם והעמיד פמליא שלו שם ועשה [illegible]
עוברין והביא מכבדות כיבר הראשון ולא השני ולא מצאה (ומצאה) השלישי ומצאה אמרו
המלך מצא מרגלית שלו כך אמ' הקב"ה לאבינו אברהם מה צורך היה לי לייחס שם ארפכשד
שלח עבר פלג רעו שרוג נחור תרח לא בשבילך ומצאתי את לבבו נאמן לפניך [illegible]
אמ' הקב"ה לדוד מה צורך היה לי לייחס שם פרץ חצרון רם עמינדב נחשון שלמון
בועז עובד ישי לא בשבילך מצאתי דוד עבדי ׃ ואעשך לגוי גדול אמ' ומנה לא
העמדתי שבעים אומות אמ' לו אותה אומה שכת' בה כי מי גוי גדול אשר לו אלהים ׃
אני מעמידה ממך ׃ אמ' ברכ' אותך ואשימך אין כת' כאן אלא ואעשך משמני
בורא אותך בריה חדשה את פרה ורבה ׃ ר' לוי בר חייתא רבא בריה דר' חייא רבה
שלש גדולות וארבע ברכות כת' כאן בשרו שהן ג' אבות וד' אמהות ר' [illegible]
לפי שהדרך גורמת לג' דברים ממעטת פריה ורביה וממעטת את הממון וממעטת
וממעטת את השם ממעטת פריה ורביה ואעשך לגוי גדול וממ' את הממון ואברכך
ואברכך וממ' את השם ואגדלה שמך ׃ נפוס דאמרין מן בית לבית חלוק [illegible]
[illegible] נפש בו' את לא נפש את חסר ולא ממון את חסר ׃ ר' ברכיה בשם ר' חלבו
שיצא לו מוניטון בעול' ד' הן שיצא להן מוניטון בעול' אברהם ואעש' לגוי גדול [illegible]
מוניטון שלו זקן וזקנה מיכן ובחור מיכן ׃ יהושע ויהי יי' את יהוש' ׃ ומהו מוניטון
שלו שור מכאן וראם מכאן על שם בכור שורו הדר לו דוד ויצא שם דוד בכל הארצות
ומהו מוניטון שלו מקל ותורמל מכאן ומגדל מכאן על שם כמגדל דויד צוארך ׃ [illegible]
כי גדול מרדכי בבית המלך ומהו מוניטון שלו שק ואפר מכאן ועטרת זהב [illegible]
והיה ברכה ׃ אמ' [illegible] הורן קובע אני לך ברכה בי"ח אבל אין אני יודע אם שלך קודמת
אם שלי קודמת ׃ אמ' ר' אחוה בי"ר זעירה שלך קודמת משהן אומ' מגן אברהם ׃
אחר כך היו אומ' מחיה המתים ׃ ר' אבהו אומ' הבט השמים אינו אומ' [illegible]
במי זה בראתי את העולם הריני מוסיף על שמך ואת פרה ורבה ׃ אמר ר' יוחנן
יהיו אותיותיך מכן ואבריך מה אבריך רמ"ח אף אותיותיך רמ"ח ׃ אמ' [illegible]
אוס פרה מאברהם עד שנתברך ולא השימה לו עד שנתברך ׃ אברהם [illegible]

של הנ'

על המעדרות והן נפסקות ועל החולין והן מרויחין : ר' חונה אמ' לעולם דבר אבר הולך
[illegible] רואה אותו ומרויח : אמ' ר' חנינ' אפיספינות שהיו מפרשות בים
[illegible] בעבור אבר אבי' ולא יין נסך אלא חלה מזיל חמרא בבל מקום ש"ן
[illegible] נמב' בגול אמ' ר' יצחק אף לאיוב כן עשה מעשה ידיו ברכת
[illegible] פרנסה מאיוב וצריך ליטול ממנו פעם שנייה : והיה ברכה מה
ברכה [illegible] מטהרה מטהרין את מקרב רחוקין : אמ' ר' ברכ' כבר כת' ואברכך ומה תל'
והיה ברכה [illegible] לו עד כאן הייתי זקוק לברך את עולמי מיכן ואילך הרי הברכות מסורות
לך למי דהוי לך למברכה ברך : ואברכה מברכיך : אמ' ר' ירמיה בר' לעז' החמיר הקב"ה
בכבודו של צדיק יותר מכבודו בכבוד כת' כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו : על ידי אחרים
[illegible] של צדיק כת' ואברכה מברכיך ומקללך אאר אנו : תאנא אילו ברכות ששוחין
[illegible] תחלה וסוף ואם שחה על כל ברכה וברכה מלמדין אותו שלא לשוח : ר'
יוחנן בר נחמן בשם ר' יהוש' בלוי המלך משהיה כורע לא היה נזקף עד שהיה גומר כל
[illegible] ויהי ככלות שלמה להתפלל את כל התפלה ואת כל התחנה הזאת קם ונ'
[illegible] גבן אילן דקלס היה שמד : אמ' ר' אלעז' בר' אבונא הזהר בכפיפה הללו
[illegible] מבנין בית המקדש כלום איזו כריעה ומי זו היא בריכה : ר' אחא קרבא אריה
[illegible] ונפסח ונתרפא : לוי בפסוי הראה בריכה לפני ר' ונפסח ונתרפא :
[illegible] כל מש' בך ובזכותך הגשמים בזכותך והטללים בזכותך האה' ויורע הכבר
[illegible] מקול וזה ערל וחם עליו ר' יהוד' ור' נח' ר' יהוד' או' מזקנים התבונן אמ' ישנ'
[illegible] תרעה יתרך יעק' את פרע : יוסף לא גילה לו דניאל לא גילה לנבוכדנצר
[illegible] לאסתר ויגד לאסתר המלכה : אמ' ר' נח' כך אמ' הקב"ה לאבינו אבר' ונברכו
[illegible] לאותר אינן שתדרין מין ואם נשאלה כשהן נכנסין לצרה הן שואלין אותנו
[illegible] להן : ויל' אבר כא"ר ב' אל יוי לט טפילה ואבר בחמ' שנ' ושבע שנה : כת'
[illegible] את הדסה : רב ושמואל רב אמ' בת מ' שנה היתה ושמואל אמ' בת פ' שנה
[illegible] רתמן אמרין בת שבעים וחמש שנה היתה : ר' ברכ' בש' רבנ' אמ'
[illegible] אתה יצאת מבית אביך בן שבעים וחמש שנה חייך אף הגואל שאני

עתיד להעמיד ממך יהיה בן שבעים וחמש שנה מנין הרסה [illegible]

ר' אלעזר בשם ר' יוסי בן זמרה אם מתכנסין כל באי העולם לברוא [illegible] אין יכולין לברוא

נשמה אינן יכולין ואת אומ' ואת הנפש אשר עשו בחרן [illegible] הגרים שגיירו [illegible]

[illegible] לנקבה אמ' אם אשר עשו למה נאמר שכל מי שהוא מקרב את [illegible]

אמו [illegible] אומ' אשר עשו אמ' ר' הונא אברהם היה מגייר את האנשים ושרה [illegible]

[illegible] ארץ וג' עד עכשיו נתבקש להן זכות בארץ [illegible]

לזרעך אתן וג' [illegible] שיבו לבשורת ארץ של יצחק מיום החרה [illegible]

[illegible] וקרא את בית אל אמ' ר' אלעזר לא זכה להיקרא [illegible]

[illegible] אמ' ר' יצחק בר נחמן תמן קריין לפעלה טבא עמלה [illegible]

ומדה: ויט אהלה אמ' ר' חונא אהלה כת' משנטע אהל לשרה ואחר כך נטע אהלו

ויבן שם מזבח לה' אמ' ר' אלעזר שלשה מזבחות בנה אחד לבשורת ארץ ישראל

ואחד לקניינה ואחד שלא יפלו בניו בעי העי ויקרע יהושע שמלותיו [illegible] על פניו [illegible]

אמ' ר' [illegible] בן [illegible] הזכירו מזכירין זכותו של אברהם אבינו [illegible]

אמ' כלום בנה לך אביהם מזבח בעי [illegible] שלא יפלו בניו בעי ויקרא בשם ה' התחיל

מגייר גרים: ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה: מחקה הולך ומכוון כנגד בית המקדש:

ויהי רעב בארץ וירד

פרש' לט

אברם מצרימה: כת' הנה עין ה' אל יראיו הנה עין ה' אל יראיו זה אברהם [illegible]

כי ירא אלהים אתה: למיחלים לחסדו: תתן אמת ליעקב חסד לאברהם: להציל [illegible]

ממיתתו של נמרוד: ולחיותם ברעב ויהי רעב בארץ וירד אב' מצ' [illegible]

חנן דצפורי פתח אשרי הגבר אשר תיסרנו יה וג' ואם בא להקפיד ומתורתך תלמדנו [illegible]

באבינו אברהם [illegible] כיון שיצא קפץ עליו רעבון ולא הקפיד ולא [illegible]

לא ויהי רעב בארץ [illegible] ר' יהושע בן לוי פתח טרף נתן ליראיו [illegible]

בעולם הזה אבל לעתיד לבוא יזכור לעולם בריתו: מה כת' באברהם ואברכה [illegible]

שיצא קפץ עליו רעבון ולא הקפיד: רעבונות באו לעולם ואילו הן א' בימי אדם

[illegible] ר' הונא ור' ירמיה בשם ר' שמואל בר רב יצחק עיקר אות [illegible]

שלהן

ירושלמי אבותיו כי ירבעם בספר הגל' אדם עד שלא יצא אדם לחוצה וג' ויהי כאו' הקריב לב'
מ... הגלות היא זמן וסביבו הוא אומ' לה הנה נא ידעתי לא שאול ידי הדרך
... ר' יהוד' ביר' ... הלכנו בארם נהרים ובערי נחור גלה
... שאנו ... לחקות כעורים ושחורים אמרי נא אחותי את
... ר' ... שני בני אדם היו עיקר ועשו עצמן טפילה ואילו הן אברהם וברק
ברק ... ותקרא לברק בן אבינעם ויאמר אליה ברק אם תלכי עמי וג' ר' יהודה וג' וה
יהוד' אומ' אם ... עמי לקדש לא אלך עמך לחצור ור' נחמ' אומ' אם תלכי ...
לשירה ... עמך למלחמה ... לא תלכי ... לא אלך ... ותאמ' הלוך אלך עמך אפס
כי לא תהיה תפארתך ... ר' ראובן לשון יוני הוא אפס אמרה לו ... את סבור שתפארתה
של שירה נמסרה לך לברק ונעשה הוא טפילה לה ותשר דבורה וברק אברהם היה עיקר
ויקח אברם את שרי אשתו ונעשה עצמו טפילה אמרי נא אחותי את ונעשית טפילה ולאבר' היטב
בעבורה ויהי כבוא אבר' מצ' ושרה היכן היתה היא נתנה בתבה ונעל בפניה כיון דמטא
מכסא אמרון ליה הב מכסא אמ' אנא יהיב מכסא אמרון ליה מאנין את טעין אמ' אנא יהיב
דמאנין אמרון ליה מכוהבין את טעין אמ' אנא יהיב דמטכסין אמרון ליה מרגליות טעין
אמ' אנא יהיב דמרגלין אמרון ליה אפשר אלא דפתחת לה וחמית לן מה דבגוה כיון
שפתח התבה ... ארץ מצ' מאורה ר' עזריה ור' יונתן ברבי ... בש' ר' יצחק איקונין של
חוה ... נמסרה לראשי דורות לתלת כת והנה יפה עד מאד מגעת היתה עד איקונין
של חוה ... כי יפה היא מאד מאיקונין של חוה ויראו אותה שרי פרע' ויהללו אותה
אל פרעה ... דרין אמ' אנא יהיב מאה דינרין ועליל עמה ולין אמ' אנא יהיב מאתן
... עמה ... בעליתן בירידתן מנין ויקחו את ירמיה מעלין אותו ואין לי
... הזה ... לב מנ' ולקחום עמים והביאום אל מקומם ולאבר' היטב בעבורה ויצו
עליו פרעה ... ר' פינחס בש' ר' הושעיה רבה אמ' הקב"ה לאבי' אב' צא וכבוש את הדרך לפני
בניך ... אב' כל מה שכת' באבי' אב' כת' בבנו באב' כת' ויהי רעב בארץ בבנים כת' כי
זה שנתים הרעב ... באב' כת' וירד אב' מצ' לגור שם בבנ' כת' וירדו אבותינו מצ' בבנ' כת'
לגור ... בבנ' כת' לגור בארץ באנו באב' כת' כי כבד הרעב בבנ' כת' והרעב כבד בארץ:

באו׳ כת׳ ויהי פ[illegible] לב׳ מצר׳ ביש׳ כת׳ ופרע׳ הקל׳ ויאו׳ בני ישר׳ . באו׳ כת׳ והרגו אותי
ואותך יחיו : ביש׳ כת׳ כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו . באו׳ כת׳ אמרי נא אחותי את ביש׳ כת׳ וייטב
האלהים למילד׳ . באו׳ כת׳ כבודה בת מלך פנימה מצר ביש׳ כת׳ אלה שמות בני ישר׳ הבאים מצרימה : באו׳ כת׳ ואברם
כבד מאד [illegible] ביש׳ כת׳ ויוציאם בכסף וזהב : באו׳ כת׳ [illegible] ביש׳ כת׳ [illegible]
מצר׳ [illegible] בת [illegible] למסעיו ביש׳ כת׳ אלה מסעי בני ישר׳ :

[illegible] : ם [illegible] וינשא [illegible] אל פרעה כת׳ צדיק כתמר
[illegible] מה תמר וארז אין בהן לא עוקמו ולא ביקוסים כך הן הצדיקים אין בהן לא עוקמו
[illegible] מה תמר וארז [illegible] רחוק כך מתן שכרן של צדיקים רחוק מה תמר [illegible]
[illegible] למעלה כך הצדיקים לבן מכוון למעלה להקב״ה שנ׳ עיני אל יי׳ [illegible]
וארז [illegible] תאוה כך הן הצדיקים אין תאוה ומה היא תאותן הקב״ה קוה קויתי יי׳ ויט אלי :
[illegible] אמ׳ ר׳ תנחומ׳ מעשה בתמרה אחת שהיתה עומדת בגינתו ולא היתה עושה
פירות [illegible] וראה אותה אם תרכבה זו ודירה בירחו כיון שהרכבו אותה עשת
פירות [illegible] זו אין עושין ממנה כלים יכול כך הן הצדי׳ ת״ל כארז מה ב[illegible]
[illegible] מנה הגון [illegible] אין עושה פירות יכול כך הצדי׳ ת״ל צדיק כתמר [illegible]
[illegible] תמרה [illegible] בה פסולת לא תמרים לאכילה לולב להלל חריות לסכך [illegible]
[illegible] לכיבוד [illegible] קורות לקרות בהן [illegible] כך הן ישר׳ אין בהן פסולת [illegible]
[illegible] מקרא [illegible] בעלי תשובה [illegible] בעלי הגדה : [illegible]
בכ׳ מי שהוא עולה [illegible] מנו משמר את עצמו הוא נופל ומת כך [illegible]
להחרוג [illegible] שהוא נופל [illegible] שלו מתחת ידיהן תדע לך שהוא [illegible]
[illegible] פרע׳ לילה אחת לוקה הוא וכל ביתו בנגעים הה׳ וינגע יי׳ את פרעה
[illegible] פרעה ברתן לקה אמ׳ ר׳ שמ׳ בר נחמני [illegible]
שחין בצפור׳ אמ׳ ר׳ [illegible] ומרדין מיני שחינים [illegible] מכול [illegible]
[illegible] בלרד ובו לקה [illegible] וביתו אמ׳ ר׳ אחא [illegible] קורות ביתו [illegible]
[illegible] היו אומרין [illegible] שר׳ [illegible] : אמ׳ ר׳ ברכיה עד דמטלטין למקרב [illegible]
וכל אותו הלילה [illegible] על פניה ואומ׳ [illegible] העולם [illegible]

נאמנה היא האמון לסירה ואני אמונה בסירה אמ' לה הקב"ה שרה כל מה שאני עושה בשבילך
אני עושה [illegible] על דבר שרי אמר ברב"ה כל דרכו ומסין למקרב למסנה דמטרונה
אמר [illegible] אחותו הלילה היה בלוקה עולד ומגלגב בדורקס אמרת ליה שבוק שביק [illegible]
[illegible] אומרת לי אשת אב ולא היה פורש ר' אליעזר ותני לה בשם ר' אלעזר בן
יעקב שמענו בפרעה שלקה בצרעת ואבימלך לקה בעצור ומנין ליתן את האמור כאן להלן
ואת האמור להלן כאן תל' על דבר על דבר לגזירה שוה: ויאמר [illegible] מן ההר וילך למסעיו
[illegible] שבלך בין חזר ואמר ר' אלעזר בן מנחם הלך לפרוע אקפותיו: [illegible]
[illegible] ד' דברים טובים היה לוט חושב לאבינו אב' ויאמר אברם אל לוט [illegible]
הולך את אב' וישב את כל הרכוש ויהי בשחת אלהי' את ערי הכ' [illegible]
לבניו טובות [illegible] פרעו להן טובות אלא פרעו להן רעות [illegible] וישלח מלאכים אל
בלעם [illegible] לכה ארה לי [illegible] ויאסף אליו את בני עמון ועמלק [illegible] ויאחרי כן באו
בני מואב ובני עמון [illegible] עמהם [illegible] ידו פרש צר על כל מחמדיה [illegible]
[illegible] על דבר אשר לא קדמו אתכם [illegible] עמי זכר נא מה יעץ בלק
[illegible] עמדו ד' נביאים וחתמו גזר דינן [illegible] ישעיה [illegible] יחזקאל
[illegible] משא מואב כי בליל שדד [illegible] ירמיה אמ' לכן הנה ימים באים נאם ה'
[illegible] בני עמון [illegible] יחזקאל אמ' לבני קדם על בני עמון [illegible] ובמואב אעשה שפטים:
[illegible] חי אני נאם ה' אלהי צבאות אלהי ישראל כי מואב כסדם תהיה ובני עמון כעמורה:
[illegible] ר' טוביה ב"ר יצחק אמ' [illegible] את המואביה [illegible]
[illegible] קום קח את אשתך ואת שתי בנתיך [illegible] ר' [illegible] יצחק [illegible]
[illegible] ויהי ריב בין רעי מקנה אב' [illegible] ר' ברכיה [illegible]
[illegible] של לוט [illegible]
[illegible] כך אמ' הקב"ה [illegible] לזרעך אתן את הא'
[illegible] עקרה היא ואינו מוליד [illegible]
[illegible] אמ' הקב"ה כך [illegible] לזרעך אתן את הארץ הזאת:
[illegible] שבעת עממין [illegible]

התבקש [illegible] בית [illegible] אל לוט ולמה היה מרבה [illegible] בשרה [illegible] יג
כשם [illegible] ובין רעי מקנה לוט כי היה ריב בין [illegible] לוט [illegible]
אב אל לוט [illegible] ובין אחי היה [illegible] שהיה [illegible] לו [illegible]
אמ׳ [illegible] הבדל נא [illegible] כתיב [illegible] הספרדים [illegible]
[illegible] בארץ [illegible] הכנעני [illegible]
[illegible] ולא [illegible] מלאחר [illegible]
שהיה [illegible] כורין אחד [illegible] ואי שלשתפורים [illegible]
[illegible] קרוב [illegible]
אבל [illegible] השתלח [illegible] ושמאלה [illegible] ואשמאילה [illegible]
[illegible] לוט את עיניו וירא [illegible]
אחר [illegible] העריות [illegible] בשרו [illegible] כל [illegible]
ערוה [illegible] ותשא [illegible] אליו [illegible] וירא את כל ככר
הירדן [illegible] זונה עד ככר לחם [illegible] משקה [illegible]
מי [illegible] לפני שחת יי את סדום [illegible] אשת אחיו [illegible]
[illegible] בארץ מצרים [illegible] ויבחר לו לוט את כל ככר [illegible]
יוסי [illegible] ויסע לוט מקדם הסיע עצמו מקדמונו של עולם
אמר [illegible] לא באברם [illegible] ויפרדו איש מעל אחיו [illegible] באר[illegible]
[illegible] ישב [illegible] סדום [illegible] וישב [illegible] קשה
בעתמין [illegible] ואנשי סדום קשה [illegible] אמורי [illegible] בבנין [illegible]
מסדר [illegible] על כל עם ובבכר [illegible] מקום יפה בסדום [illegible]
ואנשי סדום [illegible] רעים [illegible] וחטאים [illegible]
בשא[illegible] [illegible] ויאמר [illegible] לוט ר׳ יהוד׳ ור׳ נחמ׳ ר׳ יהוד׳ [illegible]
[illegible] לכל הוא מרבק [illegible] לוט [illegible]
מרבק [illegible] בשעה שהיה לוט באחיו [illegible]
[illegible] את האשבחות והוא מדבק את לוט באחיו [illegible]

שנ

[illegible] ההר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] טובה [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עשר [illegible]
[illegible] מסוף העולם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] במים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] תורה שנמשלה [illegible] [illegible]
[illegible] כל [illegible] [illegible] קיים לעולם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] עשוין [illegible] למלכיות [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לטובתך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] אשר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עושין [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] קיימת [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] קיימין לעולם [illegible] [illegible] באוהל [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] קנה [illegible] מקום [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] הכל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] קנה [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ר' אליעזר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אתה [illegible]

פרק [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] פתחו רשע [illegible] [illegible] [illegible] בלבם [illegible]
(בהרים)
מעשה בר' אליעזר בן הורקנוס שהיו אחיו חורשין במישור והוא חורש [illegible] נפלה
פרתו ונשברה [illegible] לטובתי נשברה פרתי [illegible] והלך לו לירושלם אצל [illegible] יוחנן בן
זכאי [illegible] [illegible] אדמה [illegible] [illegible] הלכו [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] קשה [illegible] [illegible] שחבק [illegible] פיך [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] מסוף העולם ועד סופו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] וגדולי המדינה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ויושב ודורש [illegible] הזה [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] חביריו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ישראל [illegible] אברהם [illegible]

תבא לבבם: ויותן עליהם לילה הוא ועבדיו: אמ' לו אביו בני [illegible] לנדותך
הרי
מנכסי עכשו כל נכסי נתונין לך במתנה אמ' הרי הן עלי חרם לא שהה בהן [illegible]
הרב פתחו רשעים זה אמרפל וחבריו ויהי בימי אמרפל ר' שמואל בר נחמן פתח גם
זו רעה חולה ראיתי תחת השמש: אמ' ר' שמואל בר חלפתא [illegible] בחליטין
בחליטין אמר כשם שפתח העולם בארבע מלכיות כך חותם אותו בארבע מלכיות [illegible]
מלך עילם: כך אינו חותם אלא בד' מלכיות [illegible] מלכות [illegible] ומלכות
[illegible]: ר' פנחס בשם ר' אבא פתח והמה לא ידעו מחשבות יי' [illegible]
הגיד לא כדי שיבאו ויפלו ביד אברהם ויהי בימי אמרפל ויהי בימי [illegible]
אמ' ר' אחייה רבה ור' ברכיה בשם ר' אלעזר המדרש הזה עלה [illegible] הגולה כל מקום
שנ' ויהי צרה ר' חייה בר אבא בשם ר' יונתן המדרש הזה עלה בידינו מן הגולה כל מקום שנ'
אמ' ויהי בימי צרה אמ' ר' שמואל בר נחמן חמשה אינון ואילו הן: ויהי בימי אמרפל צרה
היתה שם עשו מלחמה לאוהבו של מלך [illegible] ובשבילו היה המלך נזקק
לכל [illegible] כיון שבאו הברברים ונזדווגו לו התחילו הכל צווחין ואמרו אוי
[illegible] נזקק למדינה כדרך שהיה נזקק בראשונה כך העולם כולו לא נברא אלא בזכותו של
אבינו אב' כיון שבאו בשדיים ונזדווגו לו התחילו הכל צווחין [illegible] ויבאו אל
עין משפט היא קדש: אמ' ר' אחא לא באו להזדווג אלא על גלגל עינו של [illegible]
שעשת מידת הדין בעולם בקשו לסמותה היא קדש: אמ' ר' אחא הוא [illegible]
אב' הוא שקדש שמו של הקב"ה בתוך כבשן האש כיון שראו הכל כן התחילו צווחין
ויהי
ויהי בימי אמרפל ויהי בימי אחז מה צרה היתה שם ארם מקדם ופלשתים [illegible]
ויאכלו את ישראל בכל פה למלך שמסר את בנו לפדגוג אמ' אותו הפדגוג [illegible]
אני הריני [illegible] למלך לא הריני מושך את מינקתו ממנו [illegible]
כך אמ' אחז אין גדיים אין תישים אם אין תישים אין צאן אם אין צאן [illegible]
רועה אין העולם כך היה סבור בדעתו ואומר אם אין קטנים אין גדולים אם אין [illegible]
תלמידים אם אין תלמידים אין חכמים אם אין חכמים אין זקנים אם אין זקנים [illegible]
אין נביאים אין רוח הקדש אם אין בתי כנסיות ובתי מדרשות אין הקב"ה [illegible]

שכינה

שביה בשלמו מן [illegible] ונעל בתי כנסיות ובתי מד׳ הה״ד צור תעודה חתום תורה
בלמודי: ר׳ חונא בש״ר אליעזר למה נקרא שמו אחז שאחז בתי כנסיות ובתי מד׳
ר׳ יעקב בר אבא בש״ר אחא אמ׳ לו ישעיה וחכיתי ליי׳ המסתיר פניו מבית יעקב ו[illegible]
[illegible] שעה קשה לישראל כשעה שנאמ׳ ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא: מאותה
השעה קויתי לו [illegible] וגו׳ וכי את מועיל הנה אנכי והילדים אשר נתן לי
וכי ילדיו היו והלא תלמידיו היו אלא מלמ׳ שהיו חביבין עליו והיו קורא אותן ילדים
כיון שראו כך התחילו צווחין וי ויהי בימי אחז: ויהי בימי יהויקים מה צרה
היתה [illegible] ראיתי את [illegible] והוא היה [illegible] למלך שעלה [illegible] של מדינה [illegible]
בעמקות נטלו אותה [illegible] אותה וקרעו אותה ושרפוה באש: אמרו אוי לנו כשידע
המלך בדברים הללו הה״ד ויהי כקרוא יהודי שלש דלתות וארבעה: מהוא שלש דלתות
וארבעה [illegible] פסוק [illegible] כיון שהגיע לפסוק הזה היו צריה לראש אויביה וג׳ מיד ויקרע
בתער הספר: כיון שראו הכל כן היו צווחין וי ויהי בימי יהויקים: ויהי בימי אחשור׳
מה צרה היתה שם להשמיד להרג [illegible] וג׳ למלך שהיה לו כרם ונזדווגו לו שלשה שונאים
הא׳ התחיל מקטף בעוללות: הב׳ התחיל מזנב באשכולות: הג׳ התחיל מ[illegible] בגפנים
כך פרעה הרשע התחיל מקטף בעוללות כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו וג׳ נבוכדנצר
התחיל מזנב באשכולות החרש והמסגר אלף: ר׳ ברכ׳ בש״ר יהוד׳ ורבנן ר׳ ברכ׳ אומ׳
החרש אלף והמסגר אלף ורבנן אמרי זה וזה אלף: ר׳ ברכ׳ בש״ר יהוד׳ אמ׳ אלו
הבלוטין ורבנן אמרי אילו החברים: המן הרשע התחיל משרש בכל הגפנים בעמ׳
[illegible] בבל בעתה [illegible] למה להשמיד להרג ול׳ כיון שראו הכל כן התחילו צווחין וי ויהי
בימי אחשור׳: ויהי בימי שפוט השופטים מה צרה היתה שם ויהי רעב בארץ:
[illegible] שהיתה [illegible] למלך ושלח המלך גבויטמיון לגבותה מה עשו [illegible] המדינה
[illegible] אותו ותלו אותו וגבו אותו אמרו אוי לנו כשידע המלך בדברים הללו מה
שבקשנו לעשות לנו עשינו לו כך בימי שפוט השופטים היה אחד מהם עובד ע״ז
[illegible] מבקש לעבר עליו הדין והיה בא ומלקה את הדיין אמ׳ מה שבקש לעשות
לי עשיתי לו: אמרו אוי לדור ששופטיו צריכין לישפט כיון שראו הכל כן צווחין
התחילו

ו' ויהי בימי אחשורוש [illegible] ר' יונה ושמעון בר אבא בשם ר' יוחנן בכל [illegible]
צרה
משמש לשון צרה ושמחה אם צרה אין כיוצא בה ואם שמחה אין [illegible]
אתא ר' שמואל בר נחמן ועבדה פלגא בכל מקום שנ' ויהי צרה והיה [illegible]
והכת' ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור א"ל אף כאן עוד היא אינה שמחה [illegible]
העול' להשתמש לאותה האורה דאמ' ר' יהוד' בר' סימ' אותה האורה שנבראת [illegible]
אדם צופה ומביט מסוף העול' ועד סופו כיון שראה הק' ב"ה מעשה דור אנוש [illegible]
ומעש' דור הפלגה [illegible] וגנזה והתקינה לצדיקים לע"ל [illegible]
ומנ' [illegible] ואור צדיקים כאור נוגה וג' מתיבין ליה והכת' ויהי ערב ויהי
בקר יום אחד א"ל עוד היא אינה שמחה אלא צרה שכל [illegible]
[illegible] שמים בעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה ויושביה במו כן ימותון וג' מתיבין
ליה והכת' [illegible] ויהי בקר יום שני יום שלישי [illegible] רביעי יום חמישי יום ששי [illegible]
[illegible] עוד היא אינה שמחה אלא צרה שכל [illegible] בששת ימי בראשית צריך [illegible]
[illegible] צריך למתק חרדל צריך למתק תורמוס צריכין לטחון [illegible] מתיבין ליה והכת'
שאול
[illegible] יוסף ויהי איש מצליח א"ל [illegible] עוד היא אינה אלא צרה [illegible] היום [illegible]
[illegible] הדוב [illegible] מתיבין ליה והכת' ויהי ביום השמיני קרא משה וג' א"ל [illegible] עוד
שמחה אלא צרה [illegible] היום מתו נדב ואביהוא ובכו כל ישר' ההוא [illegible]
יבכו וג' מתיבין ליה ויהי ביום כלות משה וג' א"ל אף עוד היא אינה שמחה אלא צרה [illegible]
היום [illegible] שהיה [illegible] סנהדרין [illegible] ויכו מהם אנשי העי [illegible]
[illegible] לא כשלושים וששה איש [illegible] ר' יודן בר [illegible]
שקול [illegible] סנהדרין ומה [illegible] ויקרע יהושע שמלותיו [illegible] מתיבין ליה [illegible]
[illegible] ויהי [illegible] א"ל אף עוד היא אינה שמחה לא צרה [illegible]
[illegible] מתיבין ליה והכת' ויהי כי ישב המלך בביתו וי"י הניח לו [illegible]
א"ל אף עוד [illegible] אינה שמחה [illegible] שבאותו היום בא נתן הנביא [illegible]
תבנה לי בית לשבתי [illegible] אמרין ליה הא [illegible] אמור את [illegible]
[illegible] בכל מקום שנ' והיה שמחה והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס [illegible]

יצאו

[illegible] והיה ביום ההוא יוסיף יי׳ שנית ידו וג׳ והיה ביום ההוא יחיה -
איש עגלת בקר ושתי צאן [illegible] והיה מרוב עשות חלב ׃ והיה יי׳ למלך וג׳ [illegible] והכת
והלא [illegible] ומ׳ להן עוד היא אומה צרה לא שמחה שבאותו היום נטע
[illegible] אמ׳ ר׳ שמואל בר נחמן אפכו שלימה נטלו ישר׳ עונותיהן
כיון שחרב בית המקדש [illegible] עונך בת ציון לא יוסיף להגלותך ׃ ויהי בימי אמרפל
שלשה שמות [illegible] כוש נמרוד אמרפל כוש שהיה כושי ודאי נמרוד שהעמיד
מרד בעולם [illegible] אמרפל [illegible] ומפלי בעולם [illegible] בצבו
שאמר [illegible] אריוך מלך אלסר רבי יוסי [illegible]
אלסרין [illegible] על אילים ותדעל מלך גוים [illegible] אתר הוא תמן [illegible]
ברוני נטלו [illegible] זאתו עליהן אמ׳ ר׳ יוחנן ותדעל היה [illegible] ויהי בימי
אמרפל מלך שנער [illegible] אריוך מלך אלסר זו יון ׃ כדרלעמר [illegible] זו מדי ותדעל מלך גוים
זו מלכות הרשעה [illegible] מכתבת [illegible] מכל אומות העו׳ ׃ אמ׳ ר׳ אלעזר בי״ר
[illegible] מלכיות מתגרות אילו [illegible] צפה לרגליו שלמלך המשיח [illegible] שהוא
[illegible] שנתגרו מלכיות אלו באלו בשורה גדולה לאברהם ׃ עשו מלחמה את
ברע מלך [illegible] היה דורש שמות ור׳ יהוש׳ בן קרחה היה דורש שמותם ברע
שהיה רע [illegible] ברשע שהיה ברשע שנאב שהיה שואב ממון שמאבר שהיה פורח ומקבץ
[illegible] ומלך בלע היא צוער שנתבלעו דיוריה ׃ כל אלה חברו אל עמק השדים ג׳ שמות
[illegible] עמק השדים עמק שוה ועמק סוכות עמק השדים שהיה מגדל סדינין שהוא
[illegible] שהוא ענק את בנו כשדים ׃ עמק שוה ר׳ ברכיה ור׳ חלבו בש׳ ר׳
[illegible] השוו כל אומות העו׳ וקצצו ארזים ועשו לו בימה גדולה ונתנו
[illegible] ממעל והיו מקלסין לפניו ואומרין שמענו אדני נשיא אלהים [illegible]
[illegible] עלינו נשיא את עלינו אלוה את עלינו ׃ אמ׳ להן [illegible] השלטו׳
[illegible] אלוהו ועמק סוכות [illegible] אלהות ׃ אמ׳ ר׳ תנחומא [illegible] מלבו
[illegible] ושקר ופסין ׃ הוא ים המלח ׃ אמ׳ ר׳ אבו לא היה שם ים לא תורת
[illegible] עשו ים [illegible] יאורות יאורים בקע ׃ שתים עשרה שנה עבדו וג׳

ר' יוס' [illegible] שתים עשרה ושלש עשרה הרי עשרים וחמש:
אמ' ר' [illegible] שלש עשרה שנה היו ומה מקיים ר' שב"ג ובארבע עשרה שנה
לא בארבע עשרה למרדן: ובארבע עשרה שנה באכה: בעל הקורה טוען בעביה [illegible]
קורה והמלכים אסרו [illegible] ר' [illegible] בע' קר' בעשתרות קרנים: ואת הזוזים [illegible]
ית ז' ותניא דבהון: ואת האימים בשוה קריתים [illegible] ואת החרי [illegible]
ולמה הוא קורא אותן תירוט [illegible] שבררו [illegible]
פארן [illegible] דפארן: וישבו ויבאו אל עין משפט היא קדש: אמ' ר' [illegible] בקשו [illegible]
להזדווג לגלגל עינו [illegible] שעשת מידת הדין בעול' בקשו [illegible]
אחת [illegible] אבי [illegible] שמו של הקב"ה [illegible] ויכו את כל
שדה העמלקי [illegible] לא נאמר עמלק ואת האמ' ויכו את כל שדה העמלקי [illegible]
מדרשות אחרות: וגם את האמורי היושב בחצצון תמר בעין גדי דתימוריא: ויצא
מלך סדום ומלך עמרה וג' את כדרלעמר [illegible] מלכים עשו מלחמה כנגד חמשה
ויפלו להן: ועמק השדים בארות בארות חמר [illegible] וינוסו מלך סדם ועמרה ויפלו
[illegible] יהוד' ור' נחמי' יהודה אומ' ויפלו שמה אילו האכלוסין: והנשארים הרה נסו
אילו המלכים [illegible] אומ' ויפלו שמה אילו המלכים והנש' הר' נ' אילו האוכ' על דעתיה דר'
יהוד' ניחא ועל דעתיה דר' נחמ' [illegible] ר' [illegible] יונתן בר חגי בשם ר' יצ' בשעה שירד
אבינו אב' לכבשן האש [illegible] יש מהן [illegible] מאמינין ויש מהן שלא היו מאמינין
כיון שירד מלך סדם [illegible] מאמינין למפרע באברהם: ויקחו את כל
רכוש סדום ועמרה [illegible] את כל אכלם ר' נחמיה אמ' אילו
הכותבות: ויקחו את לוט ואת רכושו בן אחי אבר' וילכו כך עשו ללוט נטלו ונתנו
אותו בבירה ונטלו אותו עמהם כל כך למה והוא יושב בסדם לקיים מה שנ' הולך את
חכמים יחכם [illegible] ר' שמ' בן לק' בש' בר קפרא הוא עוג והוא פליט ולמה נקרא
שמו עוג [illegible] ועוסק במצות עוגות הוא לא נתכוון לשם
שמים אלא אמ' [illegible] זה קנאן הוא [illegible] אני אומ' לו נשבה לוט בן אחיך והוא יוצא
למלחמה ונהרג ואני נוטל את שרי אשתו אמ' לו הקב"ה חייך שכר פסיעותיך אתה

טטל

פרשה
סימן מב
[illegible]